לציונות—לסוציאליזם—לאחוות עמים

יום ו', כ"ז בתמוז תשמ"ז. 24 ביולי 1987 / שנה מ"ה מס' 13402 / המחיר 1.50 ש"ח כולל מע"מ

מרפי: פקיסטן על סף „גירעון"

וושינגטון. — מתקבל הרושם, שפקיסטן הגיעה לסף ההצטיידות בנשק גרעיני — אמר אתמול ריצ'רד מרפי עוזר שר החוץ לענייני המזרח התיכון ודרום אסיה, בהופיעו בפני נציגי הקונגרס.

מרפי ציין בעדות שהשמיע בפני שתי ועדות משנה של הקונגרס, כי לדעתו תהיה זו איוולת לקצץ בסיוע המוגש לפקיסטן המגביר את נטייתה לגלות התאפקות במישור זה.

עוד אמר מרפי, כי ארה"ב הביעה דאגה בפני פקידים פקיסטניים בקשר למעצרו של אזרח קנדי יליד פקיסטן בפילדלפיה. איש זה, ארשאר פרווז, ניסה לפי האשמות שהועלו ע"י התביעה להבריח מארה"ב פלדה מיוחדת שבה משתמשים לייצור פצצות גרעיניות.

(ע"ר)

רדיו מוסקווה: פיתוח טיל „יריחו" מאיים על בריה"מ

„ישראל הופכת עצמה לחלק מהעימות הגרעיני בין המעצמות" — נאמר בשידור— „לא לאורך זמן יהיה בידיה מונופול על נשק גרעיני במזה"ת ■ שמיר: בריה"מ אינה דואגת לישראל

מאת כתבי סוכנות עתי"ם
סיתוח הדגם המתקדם של הטיל „יריחו" מתוצרת ישראל כמוהו בקריאת תיגר על בריה"מ ואיום עליה — נאמר אמש בשידור בעברית ברדיו מוסקווה.

קשב רשות השידור, מיקי גורדוס, מסר, כי בשידור נאמר, שעל קברניטי ישראל לחשוב פעם ופעמיים על השפעות של פיתוח טיל שיכול לפגוע בשטח בריה"מ. בשידור כלולה אזהרה, כי לא לאורך זמן יהיה בידי ישראל המונופול על הכנסת נשק גרעיני למזה"ת. הפרשן הסובייטי אומר, כי ישראל הופכת עצמה לחלק

(סוף בעמוד 2)

הבוקר בניו־דלהי: התחלת הדו־קרב ישראל־הודו

מאת ק.ג'ושי, כתבנו בהודו.

ניו־דלהי — הדו־קרב המסקרן ברבע־גמר גביע־דייויס בטניס, בין ישראל להודו, סוף הבוקר בניו־דלהי. המשחק מעורר עניין רב. אמצעי ביטחון קפדניים יהיו בשעת המשחק.

המשחק הראשון יתחיל כ־9 בבוקר, שעון ישראל, כאשר שלמה גליקשטיין הוותיק יתמודד עם הטניסאי מספר אחד של הודו, ראמש קרישנאן. מייד לאחר־מכן ייפגש הכוכב הישראלי, עמוס מנסדורף, עם הקפטן ההודי הוותיק, ויג'אי אמריטראג'.

בכנה ייערך משחק הזוגות, שלפי דעת פרשנים בניו־דלהי, יכול להכריע את הקרב. הישראלים הצעירים, עמוס מנסדורף וגלעד בלום, יתמודדו עם האחים ההודים המבוגרים מהם, ויג'אי ואנאר אמריטראג'.

ביום ראשון יתקיימו שני משחקי היחידים הנוספים. פרטים מלאים במדור הספורט.

בתמונה: חיפוש אחר פצצות באיצטדיון, לקראת ההתמודדות.
(צילום: אי.פי)

זווילי: הסדר חובות המושבים — הפרת הסכם בין הסוכנות לאוצר

מחיקת חובות המושבים הוגדלה ב־100 מיליון ש"ח ● צבן נמנע: ההסדר אינו פתרון ● הקיבוצים מבקשים מחיקת עוד 150 מיליון ש"ח

מאת כתבנו הכלכלי בירושלים ויוסף גלילי, כתב „על המשמר"

יו"ר מחלקת ההתיישבות בסוכנות, נסים זווילי, רואה בהסכם שאותו אישרה אתמול ועדת הכספים של הכנסת לגבי המושבים, הפרה מוחלטת של ההסכם הקיים בין הסוכנות למשרד האוצר.

זווילי אמר אתמול, כי הסוכנות שוקלת לצאת מכלל ההסכם ולא ליטול חלק בהסדר שהושג.

ועדת הכספים של הכנסת אישרה אתמול את המלצות ועדת המשנה להסדר חובות המושבים. מחיקת חובות המושבים הוגדלה ב־100 מיליון שקלים. הבנקים יצטרכו לספוג מחצית מהתוספת החדשה. על־פי ההסדר, ייפרסו 850 מיליון שקלים מחובות המושבים והממשלה תלווה לבנקים קרוב ל־70 מיליון שקל לצורך פריסת החובות לתקופה של ארבע שנים.

אתמול בטרם תחילת הישיבה,

(סוף בעמוד 4)

„אופציית האפס הכפול"— גם אצלנו

קיים ספק רב אם רוח „אופציית האפס הכפול", שמשמעותה סילוק הטילים לטווח בינוני מאירופה ומאסיה על־ידי שתי מעצמות העל, משפיעה גם באזורנו. בו בזמן שארה"ב וברה"מ מגלות אופטימיות זהירה בקשר לאפשרות של השגת הסכם שיקטין בשיעור ניכר את הסכנה של שואה גרעינית, מבשרת העתונות הזרה על פיתוח טיל יריחו לטווח בינוני ע"י ישראל. טיל זה, על פי מקורות זרים, מסוגל ומיועד לשאת נשק גרעיני.

המדיניות הגרעינית של ישראל לא זכתה בישראל לליבון ציבורי אם כי היא מהווה את אחת הבעיות המרכזיות הקיומיות של ישראל ומוקד התעניינות של העתונות העולמית. קרוב לוודאי שהמידע המצוי בידי גורמים בחו"ל רחב יותר מאשר בידי הציבור בארץ. ולו רק בגלל זה, יש לפתוח דיון ציבורי מעמיק בנושא על אף רגישותו. יש להעמיד על הפרק את מידת השתלבותה של ישראל בהפשרה העולמית, ולדאוג לכך שהיא לא תפסח על האזור.

ישראל אינה חייבת להצטייר כמוקד מתיחות בין־לאומי וכמובילה במרוץ החימוש האזורי, עם השלכות מעבר לגבולות האיזור. קשריה של ישראל עם דרום־אפריקה הם מישור אחר בו פעולותיה של ישראל סותרות התנגדות נמרצת. אין להתפס לשאננות בנושא זה, רק משום שהלחץ האמריקני לא הובלט בחודשים האחרונים. אין ספק כי לקראת שנת הבחירות בארה"ב יזכה נושא זה לחשיבות יתר.

בעתונות הישראלית הופיעו לאחרונה גם ידיעות סותרות על אספקת מטוס מיג 29 לסוריה ועל נכונותה של בריה"מ לספק אותו, על תנאי האספקה ומועדה הצפוי. חלק מהידיעות שהופיעו בנושא זה מקורות אנונימיים, הופצו כנראה ע"י גורמים אינטרסנטיים ולא מן הנמנע שהם הודלפו כרקע לקראת דיון חמפתח בממשלה בנושא הלביא. אי לכך, יש להתייחס אליהן בזהירות.

ההכרעות הצפויות בממשלה בנושאים אלה הן גורליות ומשמעותיות לכיוון המאמץ הבטחוני הישראלי ולעתיד הכלכלה הלאומית לשנים רבות.

דאגה במערכת הביטחון מלחץ אמריקני בנושא הקשרים עם דרא"פ

מאת אבי בניהו, כתבנו הצבאי

לחץ אמריקני גובר והולך על ישראל בנושא היחסים עם דרום אפריקה, גורם לדאגה רבה במימסד הבטחוני.

בימים האחרונים הבהירו גורמים אמריקניים רשמיים למנהיגי ישראל, כי הם מצפים שישראל תנתק את קשריה המסועפים, בעיקר בנושאים הבטחוניים עם דרום־אפריקה. לדברי אותם גורמים, מדינת ישראל וחלק מהתעשיות הבטחוניות שלה חתומה על עשרות חוזים עם דרום־אפריקה לשנים הבאות.

הציפיות האמריקניות בעניין זה הינן הרבה מעבר להחלטות ממשלת ישראל, שהתקבלו בחודש מרץ האחרון, בדבר אי־חידוש חוזים עם דרום אפריקה.

שולץ. מעיד על אירנגייט בקונגרס (צילום: אי.פי)

שולץ מעיד בפרשת „אירנגייט":

תמונה מבישה של חוסר תיאום בין זרועות הממשל

מאת דליה רפאל, כתבתנו בארה"ב

וושינגטון. — בעדותו היום בפני ועדת הקונגרס החוקרת בפרשת איראן־קונטרה, הציג שר החוץ שולץ תמונה עגומה ומבישה: תאור התנגשויות טנימיות חמורות בין שרי הממשלה וחוסר תאום מכוון בין זרועות הממשל השונות, האמורות לנהל את מדיניות החוץ.

לשולץ עצמו, מתברר, לא נמסר חלק ניכר מהמידע הקשור ב„יוזמה האיראנית" ומאוחר יותר על הסבת

(סוף בעמוד 4)

איראן מתגרה בארה"ב — תבצע תמרון ימי במפרץ הפרסי

מאת כתבי „רויטר" ו„סי'צ'"

ניקוסיה. — איראן הודיעה אמש על תימרונים ימיים בתוך המפרץ ומחוצה לו, יום לאחר שאניות מלחמה אמריקניות ליוו שתי מיכליות כוויתיות המניפות דגל ארה"ב דרך מיצרי הורמוז למפרץ.

רדיו טהראן מסר בשם דובר המשמרות המהפכניים האיסלמיים, שיחידות הצי יבצעו היום את התמרונים, תחת שם הצופן „קידוש השם", במיצרי הורמוז ובמפרץ עומאן.

שיירת המורכבת מ־3 אניות מלחמה אמריקניות שעליהן הוטל להגן על שתי מיכליות כוויתיות המניפות דגל ארה"ב עברה במיצרי

(סוף בעמוד 8)

ציורמצב

רעל / המגדר

סוף הציונות

לאן נעלמה הציונות?" זעקו עובדי „המגדר" במהלך הפגנה סוערת שערכו בכניסה לעירם, קרית־גת. הזעם התעורר בעקבות האפשרות שסוחר ערבי מעזה ירכוש את המפעל פושט הרגל. „עצם העובדה שהוא ערבי פגעה קשה בציבור העובדים בקרית־גת." אמר מזכיר מועצת הפועלים.

נניח שמפעל „המגדר" כשמו כן הוא והוא מייצר, בין היתר, גדרות. גדרות רשת למשל. נניח שאחת ההזמנות האחרונות שביצע, הייתה גדר רשת בגובה 6 מטרים שמאחוריה הושמו תושבי מחנה הפליטים דהאיישה, והיא חוצצת בינם לבין הכביש העובר ליד המחנה.

עד כאן ציונות תקנית: רשת שמייצר בעל־בית יהודי באמצעות פועלים עברים למען השכנים הערבים.

אבל לחשוב שצה"ל יצטרך להזמין גדר רשת שכזו אצל בעל־בית ערבי? רשת שתמומן, אולי, על־ידי כסף סעודי או כוויתי? הנשמעה כזו?

סוף הציונות. מזל שבית המשפט המחוזי בת"א עמד בפרץ ומנע את הבושה.

ליר

תפס כותרת / קייסי המנוח

אין מנוחה לנאמנים

וושינגטון. — אימרה המיוחסת לנפוליאון אומרת ששלושה אנשים יכולים לשמור על סוד, אם שניים מהם מתים.

ויליאם קייסי מת. גורת' ופוינדקסטר „מזומרים" כפי שלא חלם. בוודאי, בסיוטיו הגרועים ביותר. מסבירים לחוקרים. מגוננים על הנשיא ועל עצמם. החוטים מובילים אליו, האצבעות מצביעות לעברו.

את הסי.איי.אי. קיבל קייסי מהנשיא כאות הוקרה לידידותו ונאמנותו האישית, כמו גם ניהול מסע הבחירות שלו ב־1980.

קייסי העלה את המורל בסוכנות, הגדיל את התקציבים, את היוקרה ואת מספר המבצעים הסודיים עליהם לא מרווחים לנשיא. גם הגה רעיון להקים „סי.איי.אי. מחוץ לסי.איי.אי.", „לשעת חרום", למקרה שיידרש כוח שמעבר לדמוקרטיה לנהל את המדינה. כרב־מרגלים קלאסי שמר על סודותיו ולקח אותם עימו לקברו. היו אפילו שחשדו

ויליאם קייסי ה„שותה"

שנסיבות מותו לא היו טבעיות. מותחן אמיתי. עכשיו אפשר לתלות בו כל אשמה.

קייסי בשאר נאמן לנשיאו עד הסוף. גם אחריו.

במותו ציווה לו את ההגנה הטובה ביותר. השתיקה.

דליה רפאל

קטלוג / יצאו לאור השבוע

וונגוט והמינגווי

סיפורת

● אסתר המינגווי: „בֵּיש וְאַיִן"; מאנגלית: אהרון אמיר; זמורה־ביתן; 1987; 22.20 ש"ח.

● קורט וונגוט: „דיק הצלף"; מאנגלית: יעל חן; זמורה־ביתן; 1987; 22.20 ש"ח.

עיון

● אסתר פיירפקס: „התעמלות לעצלנים"; תרגילים למתעצלים לקום מהכורסה בבית; זמורה־ביתן; 1987, 13.80.

● שרון פֶּאלטון: „מדריך לרישור וגילוי טבעי של אלרגיות"; מאנגלית: שלומית קרמן; לדורי; 1987.

● ד"ר מ. סקוט פֶּק: „דרך חדשה"; גישה רוחנית אל החיים, מאנגלית: שלומית קרמן; לדורי; 1987.

„המשמר" בשטח / תפאורת מצרים

חגיגת נפרטיטי

מאה מעובדי מלון דניאל בהרצליה התגייסו לבניית קיר המחקה את חזיתו של מקדש נפרטיטי באבו־סימבל שבמצרים, בניצוחו של האומן האנגלי, איאן טייסון. בימים האחרונים הפך איזור בריכת המלון לאתר מצרי עתיק ובו מוקמות שלוש פירמידות ענקיות, ספינקס ענק יצוף בבריכה, אוהל בדואי ישמש לשתיית קפה.

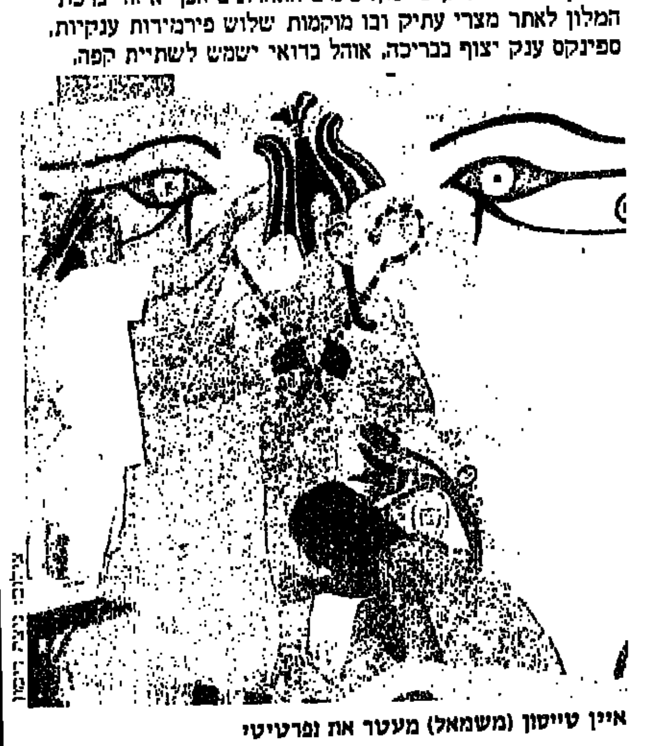

איין טייסון (משמאל) מעטר את נפרטיטי

גמלים ורקדניות בטן יסתובבו מתחת לעצי הדקל.

היום, מקווה איאן טייסון, יסתיים המבצע המסובך. הערב יתארחו במלון 3000 אורחים ומוזמנים לנשף יום ההפיכה המצרי ה־35, שעורך בעל המלון, ויקטור תמן, יחד עם שגריר מצרים בישראל, מוחמד בסיוני.

טייסון חוזר זו השנה השלישית לעיצוב תפאורות הנשף המצרי. הוא מתגורר אמנם בדירת־פאר במלון אך נמצא משך כל שעות היום ואפילו הלילה במרתף, שהוא הוא עובד נגד מחוגי השעון בהשלמת תפאורות הענק שלדבריו, יהממו את האורחים.

איאן טייסון, אנגלי בן 31, נבחר על־ידי תמן למשימה בשל נסיונו הרב בעיצוב תפאורות. אשתקד עיצב טייסון ארבע גלריות, ביניהן גלריה מצרית של המטרופוליטן מוזיאון בניו־יורק וכן את טרקלין האח"מים של משלחת כווית בבניין האו"ם בניו־יורק. לפני חודשיים סיים לעצב ארמון זכוכית של המולך פאהד בערב הסעודית. ובכלל־הוא מודה בחיוך־מחצית מזמנו הוא מעצב ארמונות לשייח'ים ערבים ובמחצית השנייה הוא מעצב דירות של מיליונרים בקליפורניה.

במטבח המלון שוקדים עתה השפים על מאכלים מצריים ואיאן טייסון עיצב עגלה מצרית עתיקה שתישא עוגה ענקית ותובל על־ידי ארבעה גברתנים בלבוש מצרי עתיק. כשמגיע הנשף, אומר טייסון, אני בדרך כלל הרוג וישן בחדרי. היום בלילה יוחזרו כל התפאורות למרתף המלון.

ניצה דימון

אזמל / חבלה

קשר התורמוס

האם לפנינו מדיניות שטנית חדשה של ארגוני המרצחים? מטען חבלה קטן התפוצץ מעל ראשו של נהג „אגד" שלשום ביפו. הוא הספיק לבלום והנזק קטן. האם מחסור לוגיסטי בחומרי חבלה הוא שמנע מהמחבל להטמין מנה פוצצנית או אפילו קטלנית? או שמא מרמז הדבר, בצירוף למקרים דומים באחרונה, על מדיניות שטנית חדשה של ארגוני המרצחים?

ועולה בזיכרון מקרה, לא מזמן, הפיצוץ במסעדה בקלקיליה, ותמונות הנפגעים החושפניות כל כך שהופיעו בעיתונות, כשהם מציגים לראווה, אוי לעיניים שכך רואות, לא פצעי רסיסי ברזל ופלדה מעוררי רחשי כבוד וצער, אלא סימני פגיעתם הצורבת של גרעיני תורמוס לוהטים.

האם זו מדיניות החבלה החדשה? לשים אותנו לצחוק בעיני עצמנו ובעיני שונאינו? לוותר על דמורליזציה שבמציעה קשה והרג, למען פלצות הגיחוך והלעג? האם עתידות כותרות עיתוני מחר להיות: „גורה מחבל שהצית את שרוכי נעליו של שמיר". או: „מטען החבלה בכנרת לא היה אלא קופסת פסוליה שנשכחה במדורה"?

אם כאלה הם פני הדברים, מה תשובה יש באמתחתם של האחראים על בטחוננו? הרי ברור, שעם שולט יכול להרשות לעצמו להיראות לעתים פגוע וכואב. אבל נלעג?

אודי בלסם

חוכמת זקנים / שבוע עבודה קצר

על שבוע העבודה הקצר קראנו דברי ספק אצל ורטר הצעיר, פרי־רוחו של גיטה: „בני־האדם מבלים את רוב זמנם בעבודה על־מנת להתקיים. מעט החופש שנותר להם מטריד אותם כל־כך, שיעשו כל שביכולתם להיפטר ממנו".

רוביק רוזנטל

ספורטק/טניס

סיכוי שאסור להחמיץ

למאבק בין נבחרות ישראל והודו בטניס בגביע דייוויס, שיתחיל מחר, ישנה חשיבות מעבר להתמודדות ספורטיבית. הודו היא אחת המדינות העוינות לנו — ואחת השותפות העיקריות להרחת ישראל מהיבשת האסיינית.

גם במשחקי אסיה, בהם השתתפה ישראל בשנות השבעים, התלבטה הודו אם להופיע נגדנו. ההיסטוריה של המיפגשים בין ארץ־ישראל והודו החלה עוד בשנות השלושים, כאשר משלחת של אתלטים ושחיין נטלה חלק במוקדמות אליפות אסיה.

כמובן שצריך להזכיר, כי בשנות ה־60 שיחקה נבחרת הכדורגל שלנו בקוצ'ין במוקדמות אליפות אסיה ונבחרת הכדורעף בטורניר הקדם־אולימפי. אבל אז עדיין לא הערימו ההודים קשיים. רק כאשר החלו לחצים פוליטיים להרחקת ישראל מיבשת אסיה — נרתמו ההודים לעגלה במרץ ובלא פשרות.

הודו לא הייתה מאפשרת לטניסאי ישראל להיכנס לארצה — כמו שעשתה לנבחרת טניס השולחן שלנו באליפות העולם בשנה שעברה. אבל לזכותה של ההתאחדות הבין־לאומית בטניס צריך לומר, ששמרה על עקרונות ספורטיביים והודיעה להודו, בלשון שאינה משתמעת לשתי פנים, שאם לא תארח את ישראל תיענש

הטניסאי ההודי אנאנד אמריטראג' (מימין) ושלמה גליקשטיין

בצורה חמורה. אילו נהגו כך כל ההתאחדויות הבין־לאומיות היה הספורט נראה באור שונה לגמרי.

לטניסאים הישראלים לא נותר אלא לנצל את ההזדמנות ולנצח את ההודים. הסיכוי לכך סביר בהחלט. ניצחון ישראלי ינחיל להודו שתי תבוסות: הן במישור האפלייה והן במישור הספורטיבי.

ישראל פז

מדף/מורשת

תנ"ך בשר־ודם

אפרים שפירא, „גיבור ואנטי־גיבור במקרא"; ספריית הפועלים והקיבוץ המאוחד; 1987

יחסו של „עם הספר" לתנ"ך הינו בעייתי. חיי היום־יום שלנו, של מדינת ישראל, אינם מקרבים אותנו אל „ספר הספרים"; הדת נתפסת כמערכת מצוות, שאיננו רוצים להזדהות עימה בדרך־כלל, בעוד שפרשני היהדות האורתודוכסים בוודאי אינם יוצרים בקרב היהודי החילוני סימפטיה יתרה...

התנ"ך עצמו איננו קל „לעיכול", לא רק מבחינת תוכנו, אלא בעיקר בסגנונו. מה גם שדרך ניתוחו לוקה במדעיות־עומסת מצד אחד ובמשקעים דתיים מצד שני...

ובכן כיצד נקרב את היהודי אל מורשתו ההיסטורית, התנ"כית? הנה, צדקה עשה עימנו אפרים שפירא, מחבר הספר, הבוחן את תפיסת האדם המקראית לאור סיפורי האבות. מתחוור לקורא שהתורה מאגדת בתוכה סיפורים מרתקים ביותר! אתה מפשיט אותם ממחלצותיהם הדתיות (אבל לא מלבושן הלאומי!) ומגלה מסר מקראי אנושי כללי: דמויות הפועלות מכוחה של אחריות אישית ולא סמכות אלוהית; גיבורים אשר לאורך פעילותם ההירואית משתקפות חולשות אנוש בשר־ודם, ובשולי המאורעות מובא מוסר ההשכל המתבקש. הקורא מגלה שניתן, למשל, לאהוב את אברהם אבינו, לא רק לצורך ההסתמכות עליו, בביסוס „גבולות ההבטחה"...

הלוואי ויכולנו להתבשר, במועד הזה בשנה הבאה, כי לספר היתה ערנה והפך גם ל„בסט־סלר"...

אבי ידידיה

עורך „עמודאחורי": אפי לנדאו

שביעות־רצון זהירה בוושינגטון מהצעות גורבצ'וב לסילוק הטילים

ראש המשלחת האמריקנית לשיחות פירוק הנשק מיינרד גליטמן (שמאל) ועמיתו הסובייטי אלכסיי אובוקוב, בפתיחת שיחותיהם בז'נבה (צילום: אי.פי.)

מאת כתבי „רויטר" ו„מיצ"

וושינגטון. — ארה"ב קידמה בברכה את ההצעה שהשמיע מנהיג בריה"מ, מיכאיל גורבצ'וב, לחסל את כל הטילים לטווח בינוני וקצר באירופה ובאסיה.

מוסקווה הציעה לכנס מושב מליאה של שיחות ז'נבה לפיקוח על החימוש לדיון בנשק הגרעיני לטווח בינוני.

הצעתו של גורבצ'וב, שעליה דיווחה אתמול סוכנות הידיעות הסובייטית הרשמית „טאס", מתייחסת הן לטילים לטווח ארוך, שעשויים להגיע עד למרחק של 1000־5000 ק"מ ולטילים לטווח קצר יותר, העלולים לפגוע במטרות במרחק מ־500 עד 1000 ק"מ.

„אנו מקדמים בברכה דיווחים על הסכמתה של בריה"מ להצעתו של הנשיא לסילוק גלובאלי של הטילים הגרעיניים האמריקניים והסובייטיים לטווח ארוך, שהועלתה בנובמבר 1981", אמר דובר הבית הלבן, מרלין פיצווטר, במסיבת עיתונאים מאולתרת.

סיבות להתעודד

הוא הוסיף ואמר, כי הצעת גורבצ'וב, „נותנת לנו אי־אלה סיבות להתעודד" באשר להשגת הסכם בעניין הטילים הגרעיניים וגם בעניין עריכת ועידת־פיסגה. עם זאת הזהיר הדובר, שהצעות סובייטיות קודמות באו בליווי תנאים שונים ואמר, כי ארה"ב מצפה עתה להגשת ההצעה באורח פורמאלי בז'נבה.

בינתיים הבהיר פקיד סובייטי בכיר, כי בריה"מ עומדת על כך שיש לחסל את 72 ראשי החץ הגרעיניים של ארה"ב המוצבים על טילי פרשינג־1/א בגרמניה המערבית, כחלק מהסכם בין מעצמות העל.

בבריסל אמרו מקורות מערביים, כי הצעתו של המנהיג הסובייטי לסלק את הטילים לטווח בינוני וקצר מאירופה ומאסיה עונה כפי הנראה על תביעות נאט"ו, עם זאת הוסיפו מקורות אלה, כי יש לצפות לתרגום דברי גורבצ'וב להצעות מוחשיות ליד שולחן הדיונים בז'נבה. „השטן שוכן תמיד בפרטים העדינים. עלינו לראות כיצד תיראה הצעה זו בכתב בז'נבה", אמר דיפלומט. על אף העובדה שדיפלומטים מנאט"ו מודעים לקושי בקשר ל־72 טילי פרשינג 1/א הם אמרו שכל הסימנים מעידים על כך שעתה הדרך פתוחה. כפי הנראה להסכם בנושא זה עוד במהלך שנת 1987.

„אפס כפול שניים"

בראיון שהעניק גורבצ'וב אתמול לכתב עיתון אינדונזי ושפורסם ע"י סוכנות הידיעות הרשמית „טאס", אמר המנהיג הסובייטי, כי ארצו מוכנה לסלק כל הטילים לטווח בינוני וקצר על פי תפיסה של „אפס כפול שניים". במערב שמחים במיוחד נוכח העובדה שגורבצ'וב הסכים לוותר על דרישה סובייטית להמשיך ולקיים מאה ראשי חץ גרעיניים לטווח בינוני באסיה.

פרשנים במוסקווה אומרים, כי הצעתו של גורבצ'וב נועדה, בין השאר, להשפיע בצורה חיובית על דעת הקהל באסיה. המנהיג הסובייטי אמר במפורש, כי הוא מתייחס לאינטרסים הביטחוניים של מדינות אסיה בהעלותו את הצעתו.

מלונדון נמסר, כי הממשלה הבריטית מתייחסת בזהירות להצעות האחרונות של גורבצ'וב „תוך כדי המתנה לאישור רשמי" של תוכנן. דובר משרד החוץ אמר לכתב סוכנות הידיעות הצרפתית, כי לפני השמעת דברי פרשנות כלשהם, מבקש משרד החוץ הבריטי לדעת אם ההצעות קשורות בתנאים מיוחדים כלשהם.

שתיקה בסין

ביפאן אמר המזכיר הראשי של הקבינט, מאסאהארו גוטודה, כי הצעת גורבצ'וב עולה בקנה אחד עם תביעתה של יפאן לסילוק מוחלט של הטילים הגרעיניים מאסיה.

בסין לא הושמעו עד כה דברי פרשנות להודעת גורבצ'וב, אך דיפלומטים מערביים בפקין הביעו את הדעה שבמבט ראשון יש להניח שפקין תהיה מרוצה מהדברים שהשמיע מנהיג בריה"מ.

תאצ'ר מברכת

ראש ממשלת בריטניה מרגרט תאצ'ר, אמרה אמש כי ממשלתה מקדמת בברכה חמה את הצעת בריה"מ לחסל את הטילים הגרעיניים בעלי טווח בינוני ברחבי העולם — בתנאי שלהצעה זו לא יתלוו תנאים שטרם הועלו.

עם זאת הדגישה תאצ'ר, כי יש להקפיד על כך שכל הסכם לגבי כלי־נשק גרעיניים אלה, יהיה בר־פיקוח. „על מנת שנוכל לבדוק שהאנשים אכן עושים את הדברים אשר להם התחייבו".

המשכים

רדיו מוסקווה: פיתוח

(סוף מעמוד ראשון)

מהעימות הגרעיני בין המעצמות. „מאחורי הצטיידותה של ישראל בטיל גרעיני לטווח בינוני עומדת למעשה ארה"ב. שעה שארה"ב מנהלת מו"מ עם מוסקווה על פירוק הטילים הגרעיניים, היא הופכת את בעלות בריתה, כגון גרמניה באירופה וישראל באיזור אסיה, לגורמים בעלי טילים אוטומטיים" — נאמר בשידור.

השידור הזהיר מפני התוצאות ההרסניות שיהיו בעיקר לישראל, עם התפשטות מירוץ החימוש הגרעיני במזרח התיכון.

לדברי הרדיו, אי אפשר היה לשמור בסוד את דבר קיומו של הטיל לאחר שישראל ערכה בו ניסוי בים התיכון.

ראש הממשלה, יצחק שמיר, אמר אמש, כי את הידיעה על דחייה באספקת טילי אס.אס.23 מבריה"מ לסוריה אפשר לזקוף על חשבון דאגתה של בריה"מ לעיראק ולאש"ף, ולאו דווקא לישראל. „אני מציע לציבור לא להיתפס לכל בדל של ידיעה, שמתפרסם באיזה שהוא עיתון בעולם, ולתלות בזה תילי תילים של הערכות ותקוות. זה לא מוכרח להיות מתוך ידידות ודאגה לבטחונה של ישראל. זה יכול להיות גם בגלל עמדת סוריה לגבי עיראק, שאף היא בת ברית של בריה"מ. זה יכול גם לנבוע מהסיכסוך שבין סוריה ואש"ף, ואש"ף כידוע הוא היום ילד הטיפוחים של בריה"מ", אמר שמיר.

ראש הממשלה השיב באולפן גלי צה"ל לשאלות טלפוניות, שהופנו אליו מהציבור ומצד חיילים בבסיס של חיל המודיעין.

איראן מתגרה בארה"ב

(סוף מעמוד ראשון)

הורמוז ביום ד' מבלי שאיראן נקטה נגדה בצעד כלשהו. השיירה המשיכה אתמול בדרכה בכיוון לכוויית.

בינתיים הודיע נשיא איראן, עלי חאמינאי, כי „הנוכחות האמריקנית במפרץ היא ניסיון להגביר את המתיחות באזור". הוא הוסיף ואמר, שאיראן לא תיכנע לכוח.

„הנוכחות האמריקנית באמצעות אוניות מלחמה המלוות אוניות ומכליות היא נסיון אומלל להגביר את המתיחות במפרץ הפרסי ובאזור. האחריות לכל מה שעלול להתרחש כתוצאה מכך תהיה מוטלת על המשטר האמריקני", אמר חאמינאי.

הוא דחה גם את ההחלטה שנתקבלה לאחרונה ע"י מועצת הביטחון בעניין המלחמה בין עיראק ואיראן ואמר, כי היא „לא צודקת, מגמתית ותומכת ללא הסתייגות במשטר העיראקי".

כזכור, תובעת החלטה זו של מועצת הביטחון הפסקה מיידית של הקרבות בין איראן ועיראק ומאיימת על שני הצדדים להטיל עליהם סנקציות, אם לא ייענו לדרישת המועצה.

שר החוץ האיראני, עלי אכבר ולאיתי אמר אמש, כי איראן לא תתקוף אוניות זרות במימי המפרץ הפרסי, אלא אם־כן יותקפו אוניותיה־שלה על־ידי עיראק.

ולאיתי אומנם הגדיר כצעד המגביר את המתיחות באזור, את החלטתה של ארה"ב להניף את הדגל האמריקני על מכליות כוויתיות, אך עם זאת אמר במסיבת עיתונאים בבון: „אם לא יותקפו אוניות איראניות בידי העיראקים במפרץ הפרסי, לא יותקפו שם שום אוניות בכלל".

ולאיתי הטעים שאם מועצת הביטחון תוקיע את עיראק על שפתחה במלחמה, ותגנה את מעשיה הנפשעים האחרים, תהיה איראן מוכנה לפתוח במשא ומתן.

מוושינגטון נמסר, כי ארה"ב מוציאה לפחות 1.7 מיליון דולר ליום כדי לקיים צי של אניות, מטוסי יירוט ומטוסים אחרים במפרץ וסביב לו.

מקורות בקונגרס ומקורות אחרים מציינים, כי שהיית נושאת המטוסים האמריקנית „קונסליישן" באזור המפרץ, כדי להגן על מכליות כוויתיות המניפות דגל אמריקני, מסתכמת בהוצאה יומית של 330 אלף דולר. 85 מטוסי היירוט והמטוסים האחרים שעל נושאת המטוסים עולים למשלם המיסים האמריקני כ־500 אלף דולר ליום — הוצאות על דלק, עובדים ואחזקה.

יועצו של הנשיא ריגן לענייני ביטחון לאומי, פראנק קארלוצ'י, אמר אמש בוושינגטון, כי ארה"ב בוחנת בהתמדה את מידת האיום אשר לו צפויות אוניות במימי המפרץ הפרסי, וכי הצי האמריקני יפסיק ללוות אוניות כוויתיות אם תישכך הסכנה.

„אם הסכנה שוככת, אין עוד צורך בהמשך הליווי", אמר קארלוצ'י בתדרוך לעיתונאים.

הדברים נאמרו בשעה ששתי מיכליות נפט כוויתיות גדולות, המניפות את דגל ארה"ב והמלוות על ידי שלוש אוניות מלחמה אמריקניות עברו יותר ממחצית הדרך שאורכה כתשע מאות קילומטר דרך מימי הורמוז עד לכוויית.

בתשובה לשאלות עיתונאים הבהיר קארלוצ'י, כי התחייבותו של הצי האמריקני כלפי מכליות כוויתיות המניפות את הדגל האמריקני, דומה להתחייבות כלפי כל אוניה אמריקנית אחרת.

אישי־ציבור רבים במסיבת יום ההפיכה ה־35 המצרי

מאת דורית גפן, כתבת „על המשמר"

בזיקוקי די־נור ובדורי אוויר הנושאים את הספרות 35, על רקע המוסיקה מתוך אאידה של ורדי, בעננות ארומות של מטעמים, חגגו אמש ליד הבריכה של מלון „דניאל" את יום השנה ה־35 למהפכת הקצינים החופשיים במצרים.

ראש הממשלה וממלא מקומו, כמעט כל שרי הממשלה, חברי־כנסת, אנשי הסגל הדיפלומטי, קצינים בכירים בצה"ל, אישים ערביים מהשטחים, אישי ציבור ואורחים רבים, באו אמש לחוג את יום העצמאות המצרי.

השגריר, מוחמד בסיוני, קיבל את קהל המוזמנים הרב. בין האטרקציות הרבות שליוו את קבלת הפנים הססגונית הייתה עוגה ענקית דמוית הנילוס, שנישאה בליווי לפידים לבמת השגריר. ראש הממשלה וממלא מקומו הוזמנו על־ידי כרוז מיוחד להתכבד בפריסתה. באחת הפינות של גינת המלון הוצב אוהל בדואי עם גמלים.

מחוץ לשער הכניסה שדרכו נהרו האורחים הרבים, עמד מפגין בודד, אב שכול שבנו נהרג בתקרית ראס־בורקה. הוא החזיק בידו תמונה צבעונית של בנו.

רק מעטים מבין האורחים הרבים הבחינו בו.

שינוי בלוח התוכניות

היום יחולו שינויים בלוח תשדירי הטלוויזיה הכללית:

20.15: יומן.
21.00: גביע דיוויס־תקציר.
21.30: סרט קולנוע „זה הסוף שלי".
23.00: בידור — ג'ימס לאסט באירלנד.
23.40: פסוקים לשבת והדשות.

תחיית בבל

בבל עיראק. ארכיאולוגים, מהנדסים ופועלים החלו במרוץ נגד הזמן כדי לשקם את בבל, לשעבר בירת מסופוטמיה, לקראת פסטיוול בין־לאומי למוסיקה העומד להיערך בעיר זו בחודש ספטמבר.

נשיא עיראק, צדאם חוסיין, הקציב מיליוני דולרים כדי לשקם את העיר מחדש על כל הפאר שלה. בבל נהרסה ע"י הפרסים לפני כ־2500 שנה.

בין השאר, מוקמים מחדש את התיאטרון הגדול של בבל ואת ארמון השווקים הסמוך. את הארמון הדרומי ובו אולם ההכתרה של המלך נבוכדנצאר (605 – 564 לפני ספירת הנוצרים), נתיב התהלוכות והשער הגדול של האלה אישתאר.

ד"ר מואיאד סאייד, המנהל הכללי של מחלקת העתיקות העיראקית אמר: „פסטיוול בבל יהיה מקום מיפגש לציוויליזציה האנושית בת ימינו לבין הציוויליזציה העיראקית מאז ימי המלכים חמורבי ונבוכדנצאר".

למעלה מ־40 מדינות אמורות להשתתף בפסטיוול שימשך 10 ימים. מופעים מרכזיים ישודרו לרחבי תבל דרך לוויני שלווין. כל מה שקשור בפסטיוול יהיה בבלי. כולל השירים, הריקודים, הלבוש, המדליות, כלי האוכל והסכו"ם. אפילו המזון והמשקאות שיסופקו לקהל יהיו דומים לאלה של בבל.

כזכור, כבשו הפרסים את העיר, השוכנת במרחק 80 ק"מ דרומית מבגדאד, בשנים 538־539 לפני ספירת הנוצרים והיא נהרסה. אלכסנדר הגדול מת שם ב־322 לפני ספירת הנוצרים, כפי הנראה מקדחת. עם מותו הלך לעולמו גם חלומו להפוך את בבל לבירת אימפריה כלל־עולמית.

(ע"ר)

ביום ראשון יאושר שבוע עבודה מקוצר

מאת כתבנו הכלכלי בירושלים

אחדים מהשרים ימליצו מחרתיים בישיבת הממשלה להקים ועדה מיוחדת שמתפקידה יהיה לקבוע את הנוהלים למעבר ההדרגתי ומסודר של שבוע העבודה משישה לחמישה ימים.

הממשלה עתידה לאשר ביום ראשון את הצעת ההסתדרות לקיצור שבוע העבודה והדבר יאפשר, שעות אחדות לאחר סיום ישיבת הממשלה, בשעות אחה"צ של יום ראשון, לחדש את המו"מ על השכר במגזר הציבורי בין נציגי משרד האוצר וההסתדרות.

אם תאשר הממשלה את קיצור שבוע העבודה, יכול מאוד להיות שכבר בימים הקרובים ניתן יהיה להגיע לעמדות פשרה בסעיפים השונים במו"מ ולחתום על הסכם שכר חדש.

במשרד האוצר יהיו מוכנים לדבר גם על קיצור שעות העבודה מ־45 ל־42־43 שעות בשבוע, בתמורה להחלטה על פיטורים במגזר הציבורי ולחתימת הסכם השכר הפעם לתקופה של שנתיים. זאת, כדי לדלג על הצורך לחתום הסכם שכר חדש ערב הבחירות בשנה הבאה.

בסעיפים האחרים קיימת התקרבות רבה בין עמדות האוצר וההסתדרות: מוצע לפצות את בעלי השכר הנמוך, את הגימלאים משירות המדינה ואת אלה המוגדרים כמגזרים מקופחים. אם ייחתם הסכם שכר לשנתיים יהיה מוכן האוצר לדון בתוספות שכר גלובאליות באחוז קטן.

עבודה על קצב

אתמול נפגשו ראשי לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים עם שר העבודה והרווחה, משה קצב, וניסו להשפיע עליו שלא תאושר החלטה פזיזה של הממשלה לקיצור שבוע העבודה מבלי שתיערך בדיקה מעמיקה.

השר קצב אמר, כי הוא ער לקיצור שבוע העבודה, אולם הוא תומך בהנהגת שבוע עבודה קצר בסקטור היצרני. הוא אמר, כי הממשלה בהחלט תתחייב לגשת לבדיקה מעמיקה של הנושא בכללותו.

היום תפגש משלחת של ראשי האירגונים הכלכליים עם ראש הממשלה, יצחק שמיר, ועם שר האוצר, משה נסים.

הברפלד: שטות

יו"ר האגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות, חיים הברפלד, הגדיר אתמול, כי ההסתדרות שוללת כל אפשרות להסכם לפיטורים תמורת קיצור שבוע העבודה. הוא התייחס לידיעות שהתפרסמו בעתונות בדבר רעיונות בכיוון זה שמקורם במשרד האוצר.

הברפלד ציין, כי מדי פעם שולפים במשרד האוצר את הנשק החלוד של פיטורי עובדים, זאת בשעה שהמערכת הממשלתית איננה מסוגלת זה שנים, בשל ניהול כושל, לספוג מישרות המתפנות מדי שנה בעקבות פרישה טבעית של עובדים מסיבות שונות, בשיעור של 50 אחוז לשנה.

ביום השלושים למות חברנו
ראובן קראוס ז"ל
נתייחד עם זכרו
ביום ראשון, 26.7.87, בשעה 21.00, בחדר האוכל
המשפחה
וקיבוץ כפר־מסריק

ביום השלושים לפטירת חברנו היקר
אריה חצור (הופמן) ז"ל
נעלה לקברו לגילוי המצבה
ביום ראשון, 26.7.87, בשעה 15.30
בו ביום נעלה את זכרו בשעה 16.00 בבית הבינה
המשפחה
וקיבוץ מענית

קהיר: תוצאות ביקורו של עיסמת עבד אל מגיד בישראל — חיוביות

קהיר. — ביקורו בישראל של שר החוץ המצרי עיסמאת עבדול מגיד, איפשר לדיפלומטיה המצרית לרשום לזכותה כמה נקודות — דעה זו הביעו אמש משקיפים בקהיר.

באמצעות ביקורו בישראל לאחר 5 שנות „קיפאון" ביחסים בין שתי המדינות, בעקבות התפתחויות שונות ובעיקר הפלישה הישראלית ללבנון, הבליט שר החוץ המצרי את חילוקי הדעות העמוקים הקיימים בממשלת האחדות הלאומית בישראל בעניין ועידה להשכנת שלום במזה"ת.

שועי מצרים, שלא התייחסו היום לביקור שר החוץ, תקפו ערב בואו של מגיד לישראל, בצורה חריפה את ראש הממשלה יצחק שמיר על רקע הצהרתו המוזה נגד הזמנת נשיא אוסטריה קורט ולדהיים לביקור במצרים.

המשקיפים מצטטים נציגים מצריים בכירים, שאמרו שלא לשכוח כי מצרים לא טיפחה אשליות באשר לסיום מהיר של המאמצים להשכין שלום באזור.

במצרים מצביעים על העובדה, שגם עמדתו של פרס מרוחקת מעמדת מצרים לפחות באשר לשני נושאים: השתתפותה, בצורה זו או אחרת, של אש"ף בתהליך השלום, וכן השתתפותה של בריה"מ בדיונים.

פרס ממשיך לטעון, כי אש"ף הוא „ארגון טרוריסטי" ומציב גם תנאים באשר להשתתפותה של בריה"מ, כולל חידוש היחסים הדיפלומטיים בין שתי המדינות שנותקו ביוני 1967 וחופש ההגירה ליהודים הסובייטיים.

באמצעות ביקורו של עבדול מגיד ביקשה מצרים, בין השאר, לזכות במעמד לגיטימי של מדיניותה הפלסטינית, כאשר שר החוץ נפגש עם אישים פלסטינים מהשטחים התומכים באש"ף ובירדן, זו הפעם הראשונה מאז נחתמו ההסכמים הישראליים־מצריים ב־1979. לדעת מצרים, הסכמי קמפ־דייויד שהעניקו לפלסטינים רק אוטונומיה מינהלית — אבד עליהם הכלח.

בקהיר מצביעים על העובדה, כי ביקורו של עבדול מגיד בישראל לא הביא בעקבותיו גל של מחאות במדינות ערב המתונות כפי שקרה בעבר. יצויין, כי רוב המדינות האלה חידשו למעשה את קשריהן עם מצרים על רקע מלחמת המפרץ, שבה תומכת מצרים באורח פעיל בעיראק.

(ע"צ)

החל מיום א' תורד הכומתה אל הכותפת

מאת אבי בניהו כתבנו הצבאי

הרמטכ"ל רב אלוף דן שומרון הורה על העברת הכומתה מהראש אל הכותפת. הנחיה זו הועברה מהרמטכ"ל לראש אכ"א והיא תיכנס לתוקפה החל מיום ראשון. דובר צה"ל פרסם הודעה רשמית ברוח זו, והוסיף שבטקסים צבאיים, במסדרים, בראיונות, ונסיבות אחרות, החייל יהיה חייב לחבוש כומתה.

שחרור החיילים מנטל חבישת הכומתה בא במסגרת שורת צעדים שנוקט הרמטכ"ל כדי לדרבן החיילים לשפר הופעתם. במסגרת זו בוחן עתה אגף האפסנאות בצה"ל אפשרות להנפיק מדים חדשים, נוחים יותר לחיילים.

גורמים צבאיים מבהירים, כי הסרת הכומתה אינה מבשרת הקלה במשמעת אלא מתן אפשרות לעמוד בפקודות הצבא במלואן.

כוח צה"ל הרג מחבל בלבנון; יוניפי"ל עצר 11 חוליות בדרכן לפיגועים — באחרונה

מאת אבי בניהו כתבנו הצבאי ועתי"ם

מחבל נהרג הלילה בהיתקלות עם כוח צה"ל בגיזרה המרכזית על גבול איזור הביטחון בדרום לבנון. לכוחותינו אין נפגעים.

התקרית אירעה בגיזרה המרכזית על גבול איזור הביטחון, צפונית לכיתת נ'ביל. לצידו נתגלה נשקו האישי מסוג „קלצ'ניקוב" ואמצעי לחימה נוספים. מסימנים שנותרו בשטח נראה כי מחבל נוסף היה במקום והצליח להמלט.

ככל הנראה כוונת המחבלים היתה למקש צירי תנועה שבהם נעים כוחות צה"ל וצד"ל.

11 חוליות נעצרו

11 חוליות מחבלים שהיו בדרכם לביצוע פיגועים נלכדו באחרונה על ידי אנשי כוחות האו"ם בדרום לבנון. כל המחבלים שוחררו לאחר שהוחרם ציוד הלחימה המגוון שנתגלה ברשותם.

הלל: התקרית עם עבד אל מגיד נבעה מהכנה שלומיאלית של ביקורו

מאת יואב אביב
כתב „על המשמר"

„אם היתה תקרית דיפלומטית, או כמעט היתה תקרית כזאת, במהלך ביקורו של שר החוץ המצרי עיסמת עבד־אל־מגיד בארץ, היא נגרמה בגלל ההכנה השלומיאלית של ביקורו בארץ" אמר אתמול יו"ר הכנסת שלמה הלל בהתייחסו לאיסור שהטיל על ועדות הכנסת לפגוש את האורח מחוץ למשכן הכנסת.

הלל אמר כי כבר קרה בעבר שהוא סירב לאפשר לוועדות הכנסת לערוך פגישות מחוץ למשכן. „היתה צריכה להיות פגישה גם עם הרבנים הראשיים לישראל מחוץ לבית, ואני לא הסכמתי לכך, לא משום שיש לי משהו נגד הרבנים הראשיים אלא בגלל השאלה לאן נגיע אם הכנסת תתחיל לצאת ולבצע את עבודתה היכן שנוח לכל מיני אנשים." לדברי הלל אין לו דבר נגד שר החוץ המצרי והוא סבור עוד, כי המקרה נופח מעל ומעבר למידותיו. לדבריו אין לראות במקרה תקרית דיפלומטית ואף לא כמעט תקרית דיפלומטית.

אני מעביר עסקים לבינלאומי

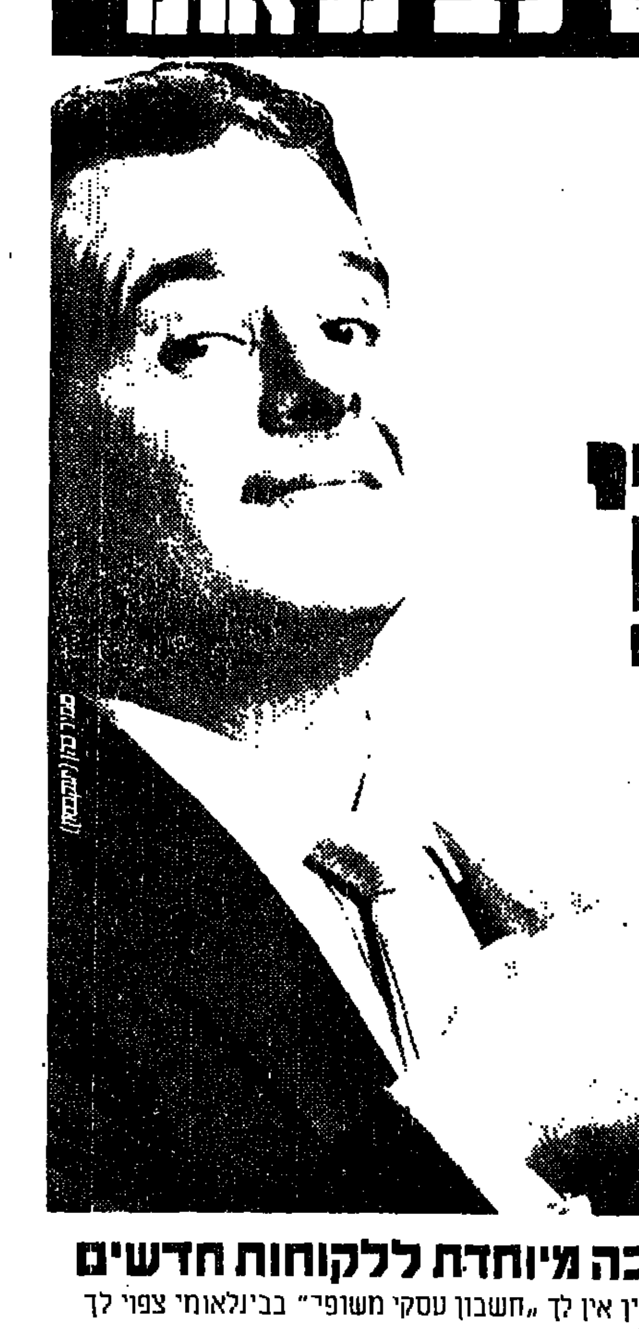

חשבון עסקי משופר
עסקים
עמלות

החשבון העסקי היחידי המחזיר לך עמלות

הבינלאומי מחזיר לך 50% מהעמלות על עסקים נוספים

הבנק הבינלאומי הראשון עושה זאת שוב, והפעם חידוש מהפכני בפתרונות העסקיים.

„חשבון עסקי משופר" המחזיר לך 50% עמלות על הגידול בסכום הפעולות שלך בבנק.

עד היום כאשר הגדלת את היקף עסקיך גדל במקביל גם סכום העמלות ששילמת... לבנק שלך. מעכשיו ב„חשבון העסקי המשופר" של הבינלאומי תוכל לקבל החזר עמלות. החזר העמלות ילך ויגדל ככל שפעילותך העסקית תגבר.

מטבע, כאשר תעביר עסקים לבינלאומי הראשון תוכל לשלם פחות עמלה על קניה ומכירה של ניירות ערך, הפקדת שיקים דחויים, עסקות יבוא ויצוא, עמלת חליפין בקניה ומכירת מטבע חוץ וכן פחות דמי ניהול חשבון ודמי פקדון משמרת.

איך פועלת השיטה החדשה?

בבינלאומי מחשבים את סכום העמלות שהיה לך ברבעון האחרון וזהו ה„בסיס". אם הגדלת את היקף עסקיך בבנק ברבעון הנוכחי וסכום העמלות עולה על ה„בסיס" יוחזרו לך 50% מסכום העמלות העודף.

הטבה מיוחדת ללקוחות חדשים

אם עדיין אין לך „חשבון עסקי משופר" בבינלאומי צפוי לך רווח נאה.

הבנק מעניק ללקוחות חדשים הטבה מיוחדת, ה„בסיס" ההתחלתי למצטרפים חדשים יהיה 75 ש"ח לרבעון בלבד. כלומר, אם תגיע בבינלאומי להיקף עמלות של לדוגמא 500 ש"ח לרבעון יחזיר לך הבנק 212.50 ש"ח!

עד 10,000 ש"ח החזר עמלות!

כן, בבינלאומי אתה יכול להגיע להחזר עמלות עד 10,000 ש"ח לכל רבעון! האם אתה מכיר עוד בנק שמחזיר לך עמלות? ועוד בסכומים כאלה!

לכן, אם יש לך „חשבון עסקי משופר" בבינלאומי כדאי לך להעביר אליו יותר עסקים. ואם אין לך עדיין „חשבון עסקי משופר" חבל על כל יום שאתה משלם עמלות מיותרות!

פתח „חשבון עסקי משופר" בבינלאומי כבר היום!

פרטים נוספים בסניפים.

• הבנק רשאי להפסיק את התוכנית או לשנות את תנאיה בכל עת
• החזר העמלות מתייחס לחשבונות בקידומת 409 [illegible]
• מינימום החזר עמלה 10 ש"ח

הבנק הבינלאומי הראשון

המשכים

הסדר חובות המושבים

(סוף מעמוד ראשון)

התקיימו התייעצויות קדחתניות של נציגי המערך והליכוד וראשית הישיבה אף נדחתה בשל כך. בתום ההתייעצויות החליטו שתי המפלגות לתמוך בהצעת ועדת המשנה שכן אלה מגדילות את הנטל של מחיקת החובות על הבנקים ועל הנושים האחרים של המושבים.

ח"כ יאיר צבן (מפ"ם) נמנע אתמול מלהצביע על אישור ההסדר עם המושבים. הוא הביע חשש כבד שההסדר המוצע, למרות השיפורים שהוכנסו בו, אינו מהווה פתרון כולל למשבר. צבן תקף בחריפות את משרד האוצר, שיחד עם בנק ישראל היה, לדבריו, אחראי לריבית הרצחנית שהכריעה את המגזר החקלאי ותבע ממנו מעורבות ישירה יותר ונדיבה יותר בפתרון המשבר. הוא האשים גורמים בליכוד, אשר משיקולים מפלגתיים צרים, כדבריו, גרמו לסחבת של חודשיים מיותרים בדיונים אין סופיים שהגביהו את הר הריבית הרובץ על המושבים, כהגדרתו.

נסים זוילי אמר אתמול, כי הבסיס של ההסכם שהסוכנות הייתה שותפה לו, היה שכל מתיישב שמסוגל להחזיר את חובותיו יחזירם במלואם. כאשר כל סכום המחיקה של הבנקים, הסוכנות היהודית והנושים האחרים, נועד לשקם את היישובים החלשים והחרשים.

נסים זוילי טען, כי ועדת הכספים של הכנסת מחלקת את כספם של אחרים ועושה בעניין הזה כאוות נפשה. הוא הציע, שוועדת הכספים תחליט שיש לסייע בעיקר לישובי קו העימות, הגולן, הבקעה והנגב. יש לתת עדיפות לאזורים הפרובלמטיים, אמר. אסור לחרוג בשקל אחד, לדבריו, מהחלטות ועדת רכיב בכל הקשור במושבים באזורים האחרים בארץ.

אתמול נודע, כי הקיבוצים מבקשים למחוק עוד 150 מיליון שקלים מחובותיהם ומבקשים שוועדת הכספים תאשר מחיקה כזאת. ח"כ יהושע מצא (הליכוד) אמר, כי ועדת הכספים לא תאשר לפי שעה העברת כספים נוספים לקיבוצים כל עוד המערך אינו מאשר העברת כספים נוספים ליישובים ביהודה ושומרון.

גורמים כלכליים בירושלים אמרו אתמול, כי בכל מקרה לא נראה שפרשת המושבים תמה והסיוע הכספי עצמו עדיין עתיד להשתהות זמן־מה.

שר החוץ, שמעון פרס, פרסם אמש הודעה המביעה הערכה לח"כ אברהם שפירא, יו"ר ועדת הכספים, על „פעולתך הנמרצת לאישורה המהיר של תוכנית הסיוע להתיישבות. סייעת סיוע אמיתי."

„דווקא משום שההתיישבות היא סם חיים, אמרנו לפתור את המשבר לא על ידי הזרמת כספים סתם אלא על־ידי מהלכים להבראת המשק. בלי תוכנית־הבראה תהיה חזרה לנקודת ההתחלה", אמר אתמול שר האוצר, משה נסים, במליאת המרכז החקלאי.

בציינו שיש לו ביקורת על ועדת הכספים אמר שר האוצר, כי היו קשיים באישור התוכניות לתק"ם ולמושבים. לבסוף התבשר שהן אושרו, בתנאי שתוכנית ההבראה הכלולה בהן תתממש לטובת ההתיישבות. עם זאת, הוסיף, אי אפשר להתעלם ממה שעוללה הערבות ההדדית ומהצורך בהכנסת שינויים מבניים במושבים ובקיבוצים.

מליאת המרכז החקלאי החליטה אמש, בין השאר, את ההחלטות הבאות פה־אחד: המרכז החקלאי תובע שההסדרים הכספיים למתיישבים ולהתיישבות יהיו מבוססים על מתן אפשרות להתיישבות הקואופרטיבית להמשיך ולחיות לפי עקרונותיה, ולהתקיים במסגרת אגודות שיתופיות, תוך הקפדה על פעילות מבוקרת למניעת הסתבכויות נוספות בעתיד.

המרכז החקלאי, כמסגרת גג לתנועות ההתישבות, מברך על היציאה המשותפת של התנועות בהסתדרות הכללית למאבק משותף לשם השגת שינויים משמעותיים במדיניות החקלאית של הממשלה, ורואה עצמו שותף מלא למאבק זה.

תמונה מבישה של

(סוף מעמוד ראשון)

הכספים לקונטרס. הוא ושגרירויות ארה"ב במדינות שונות נעקפו במקרים רבים. היועצים לבטחון לאומי — מקפרלן ואחריו פויינדקסטר (ובמיוחד הוא), העלימו ממנו מידע ולעתים מסרו לו מידע מטעה.

גם הנשיא נשאר באפילה בנושאים רבים, ושולץ סיפר על התפרצות זעם ותסכול שלו ביחס לכך בדצמבר 1986. לאחר שכבר התפוצצה הפרשה והחלה להתברר, קבע הנשיא, בשלב מסוים, ששולץ ירכז את הנושא.

הנשיא התפרץ

ב־13 בדצמבר 86, הגיע שולץ לאגף המגורים של רייגן בבית־הלבן והראה לו מסמך שכלל תאור מהלך מדיני שפורט ב־9 נקודות, ושכוונתו היתה להשיג את שחרור בני הערובה האמריקנים בלבנון. המסמך נכתב בידי נורת' ופויינדקסטר. בין היתר הוזכר בו, שהעסקה תכלול גם את שחרורם של 17 המחבלים העצורים בכוויית, ביניהם כאלה שהשתתפו בפיצוץ בנין שגרירות ארה"ב בלבנון.

הנשיא התפרץ בזעם רב, סיפר שולץ, על כך שהדברים הועלמו ממנו והוחלט עליהם בלעדיו. שני מקרים על עקיפת מחלקת המדינה ושגרירות ארה"ב בישראל, עלו גם הם בישיבת הוועדה.

במאי 1984 התברר לשגריר ארה"ב בישראל דאז, לואיס, כי האוורד טיישר, לשעבר מנהל הדסק הצבאי־מדיני במועצה לבטחון לאומי נמצא בארץ ומנהל שיחות עם פקידי ממשלה ישראליים, בנסיון להשיג תרומה ישראלית כסיוע לקונטרס בניקרגואה. לואיס התקשר לשולץ שלא ידע על כך דבר. כשפנה שולץ בטענה למקפרלן (היועץ לבטחון לאומי לנשיא דאז), השיב הלה שטיישר ביקר בישראל על דעת עצמו. טיישר התקשר ללואיס והבהיר לו כי קיבל הוראות מגבוה לבוא לישראל.

מסמך מקפרלן

אתמול התברר לשולץ לראשונה, שקיים מסמך מאפריל 1984 המפרט את הנחיותיו של מקפרלן לטיישר כיצד לנהל את שיחותיו עם הישראלים, בביקור בארץ באפריל 84. בהנחיותיו ביקש מקפרלן מטיישר להדגיש כי:

● ארה"ב לא תלחץ על ישראל לתרום כספים לקונטרס אך העניין חשוב, כי הממשל נמצא במצב של חסר זמני.

● ברורה לממשל הרגישות הרבה שבמהלך כזה לגבי ממשלת ישראל.

● אם ישראל תחליט לסייע, זה יצטרך להעשות באופן בילטרלי, אם כי ארה"ב תשמח לשמש „נקודת קשר".

● מקפרלן ביקש לבטא את אכזבתו מתוצאות השיחות, שכפי הנראה הניבו את התוצאות כהן חפץ וישראל לא העלתה תרומה לקונטרס.

מעבר לגילויים המבישים, שאינם מעוררים אמון ובטחון ב„אחות הגדולה", ברור כי המעמד כולו מביש ומשפיל עבור שר־החוץ, הפקיד הבכיר ביותר בממשל רייגן שהופיע בפני הועדה עד היום. עם זאת, הופעתו כנה ואמיצה וניכר שהוא מתכוון למסור כל מה שידוע לו. שולץ ימשיך בעדותו ומחר, ובשבוע הבא צפויים להופיע בפני הועדה ראש צוות הבית הלבן לשעבר דונלד רייגן ושר־ההגנה קספר וינברגר.

3 במעט־התפטרויות

בהמשך עדותו, בישיבת אחה"צ של ועדת־הקונגרס, גילה שולץ, כי במהלך שנות כהונתו במשרה הרמה, עמד להתפטר בשלושה מקרים שונים על רקע אווירת אי־האמון וחוסר שיתוף הפעולה שבין השרים בממשלה, שלדעתו לא איפשרה המשך תיפקודו כשר־החוץ.

בכל אחד מהמקרים שכנע אותו הנשיא להמשיך וביטא את אמונו האישי הרב בו.

פאריס מנסה לרכך את טהרן במחוות; האירנים מתעקשים: שחררו את גורדג'י

מאת ארנון יפה, כתבנו בצרפת

פאריס. — צרפת מנסה לרכך את לב האייטולות במחוות. אך האירנים עוצרים עתה אנשי־עסקים צרפתים בשדה התעופה בטהרן תוך החרפת הסחטנות להשיג את יציאת וואיר גורדג'י.

שר החוץ האיראני ולאייטי איים בכוון לתבוע לדין דיפלומט צרפתי בבית משפט איסלאמי, אם גורדג'י לא ישוב לטהרן.

קודם לכן טיהר שר הפנים הצרפתי שרל פסקואה את איראן מאשמה שהיא מדינה מפעילת טרור. הוא הכחיש הדלפה מה„שרותים" על פיה האייטולות הטמינו את הפצצות ב־1986 בפריס. במחווה אחרת שיגר שר החוץ ריימונד מכתב לשר החוץ האיראני ולאייטי דרך בון. שם הוא נתקבל בגינוני כבוד כאיש שחפצים ביקרו. הוא גם התיר למיופה הכוח האיראני ללון בביתו אשר מול הסוכנות היהודית בפאריס, במקום עם כנופיית „שומרי המהפכה" בשגרירות.

ולאייטי ענה מיד בעל־פה על האיגרת בבון, כי „אין לצפות מאיתנו למאומה, כל עוד לא מתירה צרפת לדיפלומט גורדג'י לצאת לחופשי. צרפת פתחה במשבר. אנו דורשים ממנה מחווה לסיומו".

ולאייטי הודיע, כי „אם יוצא הנציג הצרפתי בפני שופט, נשפוט אותו במשפט איסלאמי. מה שיקרה בטהרן הוא גמול על מה שמעוללים לנו הצרפתים בפאריס. או ששניהם יישפטו, או אף אחד מהם".

גם הגרמנים הטיפו להדדיות בפתרון המשבר. כלומר, הם מציעים בשיחות עם ולאייטי להסכים לעסקת חליפין — גורדג'י תמורת הדיפלומט ז'אן פול תורי. הגרמנים מנסים להרוויח מהסכסוך את חיזוק עמדתם באירן על פי דוגמת הצרפתים במשברים אחרים.

ריימונד מצידו אמר שוב, כי גורדג'י לא יוכל לשוב לאיראן כל עוד לא יתייצב בפני השופט. גם השופט הצרפתי, שחקר אתמול ארבעה לבנונים שפעלו תחת פיקודו של גורדג'י, הכין כבר פקודת מעצר לפי שנחשב בראש השרותים האיראנים בפריס.

שרותי הבטחון הצרפתים מפעילים לחץ על הממשלה לאמץ מדיניות יד קשה כלפי האיראנים בהדלפות על תפקיד האייטולות בפיגועי הטרור. „ליבראסיון" גילה אתמול, כי „השרותים" מסרו מסמך מפורט בן שישים עמודים לראש הממשלה שיראק על המדור של האייטולות, עוד לפני חודש. על פי המסמך, המועצה האיסלמית, בה מכהנים ראשי אירן, דוחפת ל„חיזבאללה" בביירות לשגר מחבלים לביצוע פיגועים בפאריס.

יום ראשון בלי אמא ... אבל עם סבתא ורמטכ"ל

מאת אבי בניהו, כתבנו הצבאי

הרמטכ"ל רב־אלוף דן שומרון סייר אתמול בבסיס קליטה ומיון של צה"ל. הרמטכ"ל נפגש עם חיילים שגוייסו אתמול, וקרא להם להתנדב ליחידות שדה בצה"ל. „מהות הצבא זה השדה, וזהי העשיה האמיתית וזה מחייב הרבה מוטיבציה" אמר הרמטכ"ל.

מלווה בראש אכ"א האלוף מתן וילנאי עבר הרמטכ"ל את ביתן תהליך החיול, ושוחח עם מתגייסי מחזור אוגוסט, הנחשב למחזור איכותי, שרובו פונה ליחידות התנדבות. רב־אלוף שומרון קיבל סקירות ממפקד בסיס הקליטה, ומראש מינהל הגיוס על המגמות בקרב הנוער ועל הכנתו לקראת השירות. בהמשך, לאחר שצפה בעבודתם של קציני המיון הממיינים את הנוער ליחידות, נפגש הרמטכ"ל עם מפקדים ומדריכים מכל בסיסי הטירונים של צה"ל. אלה התלוננו בפניו על המיון הרפואי, שלא תמיד מצליח לגלות ליקויים אצל החייל — דבר המעורר בעיות בטירונות.

בתצלום: הרמטכ"ל לוחץ את ידו של מתגייס, שסבתו באה ללוותו ביומו הראשון והקשה (תצלום: עוזי קרן).

„תכן הנפקות" תנסה לגייס השבוע מהציבור 40 מיליון ש"ח באג"ח צמודות

מאת אודי נחשון, כתבנו הכלכלי בת"א

הנפקת אגרות חוב בערך של 40 מיליון ש"ח של „תכן הנפקות", המיועדות למתן הלוואות לקיבוץ הארצי, תוצע לציבור ביום שני וביום חמישי בשבוע הבא בדרך של מכרז.

איגרות החוב יוצעו לציבור ביום שני במחיר מינימאלי של 90.5 אחוז מערכן הנקוב. וביום חמישי ב־91 אחוז מערכן הנקוב. אגרות החוב הן צמודות ונושאות ריבית בשיעור המינימום התשואה לפדיון תנ"ע ל־8.5% בשנה.

לבקשת „על המשמר", העריך אתמול מומחי חברת היעוץ „מיטב", כי בהנחה שהמחיר שמוצע בתשקיף יהיה אכן מחיר מינימום, אגרות החוב האלה יתנו תשואה של כ־6.5 אחוזים נטו לאחר מס — הרבה יותר מהתשואה על אגרות החוב הממשלתיות וגם יותר מהתשואה על אג"ח של קונצרנים. הממשלתיות נותנות תשואה של כ־7.25 אחוזים בשנה. במחיר 1.4 אחוזים, והנפקת „כור 4", למשל, נותנת תשואה של 4 אחוזים, „תדיראן ו" נותנת תשואה של 4.9 אחוזים, ואת התשואה הגבוהה ביותר עתה נותנות אגרות החוב שהנפיק התק"ם — קרוב ל־6 אחוזים.

כאמור, תמורת ההנפקה מיועדת להלוואות לזמן ארוך לקיבוצי השומר הצעיר, למפעלים שבשליטת הקיבוצים ולמפעלי התנועה — למימון פעילות ולשיפור מבנה ההון שלהם.

פירושו של דבר

תנאים מפתים לציבור הרוכשים

ההנפקה של „תכן הנפקות 1987" שיוצאת לדרך היא הנסיון הראשון של גוף זה לגייס כסף מהציבור. „תכן הנפקות" מתכוונת לגייס 40 מיליון ש"ח. נראה, שלשם הבטחת ההצלחה הבטיחו המנפיקים תנאים מפליגים לציבור הרוכשים. ההנפקה יוצאת בריבית של 8.5 אחוז לעומת ריבית של 4.75 אחוז בהנפקות בנק ישראל. אורך ההנפקה בתנאים אלה בתקופה של ריבית יורדת הוא יתרון נוסף. ההנפקה היא בתנאי מכרז, אך בכל מקרה הריבית לא תרד מ־7.25%. נוסף לריבית הגבוהה ב־78.9 (או לכל הפחות ב־52.6% אחוזים) מהריבית בה מציע בנק ישראל אג"ח הציעו לציבור המנפיקים בטחונות מפליגים. למעשה מובטח החוב ע"י כל פעולתם הכלכלית של 76 קיבוצי הקיבוץ הארצי, שמחזורם הכולל כ־800 מליון דולר בשנה. כל אחד מקיבוצים אלה אחראי על 105,264 ש"ח בלבד, שהינו סכום זעיר למדי לעומת שווי הנכסים ומחזור הפעילות הכלכלית של קיבוצים אלה.

יש לזכור כי פעילות משקי הקיבוץ הארצי מיצגת, נוסף לחקלאות גם למעלה מ־100 מפעלי תעשייה בכל ענפי המשק, כאשר כשליש מופנה ליצוא. ענפי תעשייה אלה עתירי הון, ותפוקתם כ־350 דולר ליום עבודה של מועסק, כלומר הסיכונים מפוזרים. נוסף לכך ניתנו שיעבודים ספציפיים על ההון העצמי של חברת ההנפקות בסך 8,152,000, ושיעבוד ראשון על חלקה החברה ברב קומות (מגדל רסקו) ששוויו הוערך ב־8.2 מליון ש"ח ליום 12.7.87. המנפיק יפקיד גם 9 אחוז מסכום ההנפקה אצל הנאמן. סכום נוסף של 480 אלף ש"ח מההנפקה ישמש את הנאמן להבטחת תנאי מסחר סדירים באג"ח.

יש להניח כי הנפקה המבטיחה תשואה הגבוהה ב־79% ו־52% אחוז מהנפקות בנק ישראל בתוספת בטחונות מעל לסביר תיצור ביקוש גדול למדי. לא מן הנמנע, כי המנפיקים לא יציעו בעתיד תנאי הנפקה כה מופלגים. בכל מקרה על פי חישובים כלכליים טהורים תזכה ודאי הנפקה זו להענות חיובית בקרב הציבור.

צבי טימור

האוניברסיטה העברית בירושלים

הפקולטה לחקלאות ברחובות

לימודי כלכלה חקלאית

הפקולטה לחקלאות מודיעה על פתיחת מסלול משולב של לימודי כלכלה חקלאית ומנהל עם לימודי חקלאות, לתואר „בוגר".

התלמידים שיירשמו למסלול זה יוכלו לרכז את רוב לימודיהם במקצועות הכלכלה החקלאית ובמקצועות נלווים.

למידע נוסף נא לפנות למזכירות החוג לכלכלה חקלאית ומנהל, הפקולטה לחקלאות, ת.ד. 12, רחובות, מיקוד 76100 טל. 08-481233, 08-481229

המועצה המקומית ירוחם

מכרז פומבי 7/87

המועצה המקומית ירוחם מכריזה בזה על קבלת הצעות לפיתוח רח' בורנשטיין שלב ו'.
1. פרטים, תוכניות וטופסי הצעה אפשר לקבל במשרד מהנדס המועצה בכל יום בשעות 9.00—12.00 תמורת תשלום של 30.– ש"ח שלא יוחזר.
2. רשאים להשתתף במכרז רק קבלנים לעבודות הנדסה בנאות תשכ"ט 1969 בענף ובהיקף העבודה המתאימים, ועליהם לצרף תעודת רישום כ"ל.
3. על מגישי ההצעה לצרף המסמכים הרשומים מטה:
א. אישור פקיד שומה, או מינהל המכס והבלו או רואה חשבון שמנהל ספרי חשבונות.
ב. אישור עוסק מורשה לצורכי מע"מ.
ג. לצרף במעטפה נפרדת ערבות בנקאית לתקופה של 3 חודשים מיום הגשת ההצעה על סך 5% מערך ההצעה והוראת עיכוב כספים מגזבר המועצה.
ד. חוזה, משרד, כתב כמויות ותוכניות חתומים.
4. סיור קבלנים ייערך ב־26.7.87 בשעה 9.00. הפגישה במח' הנדסה, בניין המועצה. את ההצעות יש לשלוח בדואר רשום בלבד לפי הכתובת המועצה המקומית ירוחם ת.ד. 1, מח' הנדסה.

מועד אחרון להגשת הצעות 7.8.87, שעה 12.00.

אין המועצה המקומית מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה או כל הצעה שהיא.

ברוך אלמקייס, יו"ר המועצה

עורכת: עדה סער עריכה: תמר משמר עיצוב גראפי: רחל דביר

מיצרים מסוכנים. צילום־אוויר של מיצרי הורמוז, דרכם עוברות המיכליות הכוויתיות בדרכן למפרץ הפרסי (צילום: אי.פי.)

מלחמת עיראק־איראן תוכל להיפסק רק אם מדינות המערב יחליטו להתערב להפסקתה במקום להמשיך ליהנות ממנה ■ בינתיים, המיכליות הכוויתיות יגיעו, מן הסתם, לנמל היעד שלהן

מדליה לצביעות

עוזי מחניימי

בעת כתיבת שורות אלה מתנהלת לה לאיטה שיירת המיכליות המצולמת והמוגנת ביותר מאז פרוץ „מלחמת המיכליות" בין עיראק לאיראן. המיכליות הכוויתיות מלוות מלמעלה על־ידי מסוקי־קרב אמריקניים, מהצדדים על־ידי ספינות מלחמה, ומלמטה ודאי על־ידי כמה צוללות סובייטיות שבאו ל„הריח קצת דם" — יגיעו מן הסתם תוך זמן קצר לנמל היעד שלהן. אז שצוותי הטלוויזיה יחזרו הביתה, שחדר החירום בפנטאגון יתפנה. גם חומייני ועמו שאר האייטוללות יוכלו לפרוק בקול רם את צחוקם הכבוש, ליהנות בנעים המי יודע כמה מ„הליצנים בוושינגטון". ולהכין בשקט ובלי תאורת הטלוויזיות את הזמן והמקום לפגוע במיכליות הכוויתיות בתחפושת אמריקנית.

אולי לא נעים לומר זאת, אך האיראנים השנואים צודקים הפעם. את בעיית השיט במפרץ הפרסי (או הערבי), יצרו העיראקים, שנציגיהם ברחבי העולם מגלגלים בימים אלה בכל רשת טלוויזיה עיניים השמיימה וזועקים חמס. מאז ומעולם היה זה אינטרס איראני ראשון במעלה, לאפשר שיט ללא מורא במפרץ וזאת מהסיבה הפשוטה, כי שיט חופשי הינו הערובה היחידה להמשך יצוא הנפט האיראני. לו אין דרכי מוצא אחרות כמו שיש לעיראקים (סוריה, תורכיה ירדן), זה שהאיראנים הם פראי אדם, על־כך איש לא יחלוק, אולם בתחרות על כתר הצביעות והנבזות, לעיראקים דווקא סיכוי למדליה. חיל האוויר העיראקי, השולט ללא מצרים במימי המפרץ, ואנשי המשחתת האמריקנית „סטארק" יכולים להעיד על־כך מנסיון אישי. האיראנים נזקקו לכך פתרונות שונים כמו ליווי של מיכליותיהם עד לטרמינל הנפט הצף הענק הרחוק לנמל בנדר עבאס, אולם יצוא הנפט האיראני התנהל באיטיות ובכל מקרה לא בקצב לו ציפו בטהרן.

בעוד האיראנים מעוניינים לשמור על חופש השיט במפרץ וגם להגיע להסכמה עם העיראקים למשל בהפסקת הפגזת ערים והפצצתן, הרי העיראקים מבחינתם מעוניינים להרחיב את גזרת הלחימה לטריטוריות המשיקות לתחומי פעילות בינלאומית כדי להביא למעורבות של המעצמות. בהתחשב בעובדה כי העיראקים עומדים „על הברכיים" כבר כמה שנים כדי להביא לסיומה של המלחמה ההורסת את ארצם, שאיפתם להרחבת אזורי הלחימה למפרץ נראית כעומדת בסתירה לרצונם להביא להפסקת המלחמה, אולם העיראקים חושבים, במידה לא מעטה של צדק, כי הדבר אך יקרב אותם לסיום המלחמה. לעיראקים אינטרס ברור לגרור את המעצמות במעט כמות לתוך הסכסוך כדי לאלצן לאכוף את סיומו. מסיבה זו נראה כי ההתקפה העיראקית על המשחתת האמריקנית נראית, אם להשתמש בלשון המעטה, תמוהה: המחמירים יאמרו כי העיראקים קיוו להוליך שולל את האמריקנים ולהביא למעורבות ישירה שלהם במלחמה.

האמריקנים, שבמשך שבע השנים האחרונות לא עשו מאמצים גדולים מדי להביא להפסקת שפיכות הדמים בין עיראק לאיראן, החלו מתוקף האירועים הפוליטיים האחרונים, הפרשייה האיראנית ובעקבותיה רגשות הזעם כלפי האיראנים לנקוט מהלך שמפר את האיזון הרך בין עיראק לאיראן במלחמה. ההגנה על המיכליות הכוויתיות אמנם לא הביאה להכרעה במלחמה, אולם זוהי בעקיפין תמיכה ברורה בצד אחד. לו הדבר היה מביא לסיום המלחמה אין רע בכך, אך מה שככל הנראה יקרה למגינת ליבם של העיראקים הוא שהצעד האמריקני החד־צדדי עלול להיות כאותה אבן שהוטלה לביצה עכורה וחוללה סערה סביבה. איראני גולה אמר לי השבוע בלונדון כי האייטולות לא יעברו לסדר היום על מצב שבו קיימת תנועה של מיכליות נפט במפרץ בעוד שאוניותיהם מותקפות. האיראנים, אומר אותו איש ושכמובן מתנגד לשלטון „המולדת" מטהרן, הוכיחו עד עתה לאמריקנים כי במלחמת ההתשה הזו הם טובים יותר. האייטוללות לא טפשים והם לא יתנו לאמריקנים להכתיב את קצב האירועים. אם המיכליות נושאות הדגל האמריקני אכן יגיעו בסופו של דבר ליעדן בשלום, אין כל ביטחון שכך יקרה גם בדרכן חזרה, או בפעם הבאה, או בעוד חצי שנה. לאיראנים יש נשימה ארוכה, ובניגוד לעיראקים וגם לאמריקנים הם „במשחק" שהתחיל לפני שבע שנים ויכול מבחינתם להימשך עוד שבע מאות. אמונתם בנצחון היא המכרעת מבחינתם ובמלחמות עצבים הם אלופים.

ההצהרה המרשימה של מדינות המערב על נחישותן להביא לסיום המלחמה לוקה אף היא במחלת הצביעות שאופפת את העולם מאז החלה המלחמה הארוכה ביותר במאה העשרים. יצרניות הנשק בעולם, מברית־המועצות דרך ישראל ובריטניה וכלה בארצות הברית, נהנות מהמלחמה. בישראל השתרשה הדעה כי ככל שתימשך המלחמה כך ייטב לישראל. (כמה „טוב" הביאה לנו מלחמת המפרץ יכולנו לראות במלחמת לבנון (שלא יכולנו לבצעה בהיקפה ואולי בכלל ללא היות הצבא העיראקי שקוע במלחמה). בבריטניה, הלוחמת העיקשת נגד הטרור האיראני, עוצמת הגברת תאצ'ר את עיניה ומאפשרת למשרד־רכש־הנשק הגדול ביותר של האיראנים לפעול ממרכז לונדון; חברות בריטיות מרוויחות „כמה גרושים". וגירוש איראנים אחדים מלונדון, כאשר פעילות עניפה של מאות אחרים במרכז לונדון נמשכת, היא סתם בדיחה. הרוסים, מצידם, אשר הם בדרך־כלל המרוויחים העיקריים ממשברים מסוג זה, נמצאים עמוק בתוככי המטכ"ל העיראקי, ורכבות אוויר ממוסקווה מספקות לעיראקים את ציוד הלחימה החדיש ביותר שאפילו הסורים טרם קיבלו. זו כנראה דרכו של עולם, שרות ניסויי הנשק הקיימים עדיפים על ידידים ותיקים. בחגיגת הצביעות סביב קריאות ההושיעו לסיום המלחמה מגלה העולם הערבי, כהרגלו, אוזלת יד שגרתית. דווקא אלה שהחומייניזם כבר חורך את עורפם מתקשים לגייס משאבים כדי לאלץ את האיראנים להסכים לשביתת נשק. דמעות התנין של העולם המוסלמי החוזה כיצד מוסלמים הורגים מוסלמים זו השנה השביעית, מצטרפים לבריכת הדמעות שהזילו המוסלמים על הפלשתינים במחנות הפליטים בביירות שעה שאלה נטבחו על ידי השיעים של אמל.

בתחילת המלחמה היה די ברור כי היא תסתיים אם יתמלאו לפחות אחד משני התנאים הבאים: או שחומייני ימות, או שהעיראקים ינפנפו את צדאם חוסיין. בהתחשב בתוחלת החיים הארוכה במשפחת חומייני נראה כי למשאלת הלב הראשונה יצטרכו קצת להמתין. גם הברנש מבגדד (זה שפתח במלחמה, למי ששכח) — כוחו עוד במתניו. אולם אף אם הם ייעלמו נראה כי את המלחמה הזו אי־אפשר יהיה להפסיק, אלא בתנאי אחד: שבמדינות המערב יגיעו להחלטה כי על אף לחצי יצרני הנשק והסוחרים, על אף שדה הניסויים המעולה לנשק חדיש, על אף השימוש הציני במלחמה, הגיע הזמן להתערב ולהביא להפסקתה. המערב, אם ירצה, יוכל לעשות זאת. הסובייטים לא יתנגדו, ודאי לא בעידן הנוכחי, ואז כשישקטו המים מעל גדות הפרת והחידקל אפשר יהיה לתת, אולי, אור ירוק למלחמונת קטנה באזורי הציר הנצחיים של המעצמות — ישראל־ערב. שם כבר מזמן לא היתה איזו מלחמה טובה. □

אניות מלחמה סובייטיות עוגנות במפרץ עומאן (צילום: אי.פי.)

כל סודות האמ"ן

פ. סבר

הביקור באמ"ן כרוך במסע מסובך, לא בדיוק מתאים להקיץ, תחילה עליך לעבור דרך השערים התומכים של מדיניות מוניטארית. אחר כך אתה רץ במדרגות התלולות של היצע הכסף, עד כלות הנשימה, ועוד סופר בדרך את קוצבי הלב, הצמיחה והאינפלציה. מן הגובה אתה יורד במעלית מהירה אל יתרות מטבע חוץ, ערומות על גב יבוא ההון. זקיף־חוזה בודק את ניירותיך, האם הן תואמות את ציפיותיו. נניח, שכן. אז, ורק אז, מותר לך לחדור אל קודש הקודשים, אל שני החדרים המחוברים יחדיו של האמ"ן, חדר האמ"ן המסחרי וחדר האמ"ן הציבורי.

בתיאור זה לא השתבשו יצרי מחמת החום, או הלחצים, או שניהם גם יחד. אמ"ן, בטרמינולוגיה החדשה של בנק ישראל, הוא „אשראי מקומי נטו". אמצעי חדש לניווט מוניטארי של המשק הישראלי. מכשיר, שנגיד הבנק חשף אותו כדרך אגב באחת מהרצאותיו האחרונות, והשומעים הגיבו בפיהוק אריב. וחבל, מפני שבין השיטין מסר להם פרופ' ברונו על מהפכה, אולי קטנה ואולי דווקא גדולה, המתחוללת בראיית העולם המוניטארי של הבנק המרכזי. נקרא לה, מהפכת האמ"ן, אמ"ן שאיננו אגף המודיעין בצה"ל.

הזהות המפתה

באופן גס ומחוספס נוכל לומר, שהאמ"ן הוא סך כל האשראי שנותנים הבנקים לציבור ולממשלה, ועוד האשראי שנותן הבנק המרכזי, כלומר בנק ישראל, לממשלה למימון גרעונותיה ומשיכותיה מעבר ליכולתה. השם המפורש הוא „אשראי מקומי נטו", NET DOMESTIC CREDIT, והגדרתו המרעית היא: „החלק המקומי של היצע הכסף" (ולפי אחד מיני התזכירים הרבים בנושא זה שנתכבו על ידי כלכלני מחלקת המחקר של בנק ישראל) או „אוסף המקורות המקומיים להיווצרות הכסף" (הגדרה מתזכיר אחר), או — מן הקל אל הכבד ביותר — „הפער שבין מיצרף המוגדר ככסף לבין רזרבות מטבע החוץ של המשק". משפט אחרון ורשמי זה בוודאי אינו ברור כשמש, מה גם שלומר על משהו שהינו לוהט כשמש בימים אלו, איננו בחינת מחמאה מיוחדת. נקודת המוצא לפיענוח סודות האמ"ן איננה במילים, אלא בהתבוננות מרוכזת בזהות חשבונאית הקיימת בכל מערכת כספית, שבה פועלים בנקים מסחריים ובנק מרכזי. זו זהות המפתה לפתח סביבה תיאוריות:

כמות־הכסף במשק =
1. אשראי הבנקים לציבור +
2. אשראי הבנקים לממשלה +
3. אשראי בנק ישראל לממשלה +
4. יתרות מטבע חוץ של המשק.

ואם לשלושת רכיבי האשראי ביחד בשם האמ"ן המפורש, נקבל משוואה פשוטה ומלוכדת:

כמות הכסף במשק=אשראי מקומי נטו + יתרות מטבע חוץ בבנק ישראל.

גזירתה המדויקת של המשוואה הזאת מתוך מאזני הבנקים תישאר מלאכה הראויה להעשות מאוחר יותר בשנה כשטיפות גשם וזלפות

> **במשטר של שער חליפין יציב מתחייבת הממשלה לקנות ולמכור כל כמות של מטבע חוץ במחיר קבוע וזו התחייבות העלולה לעלות למשק ביוקר רב אם לא תתועל לשוקת הנכונה**

מחלונות רטובים; אנו המזיעים, הבה נסמוך על כלכלני בנק ישראל. שזה בדיוק כך ולא אחרת. מדוע משוואה זו, זהות הגדרתית זו, כל כך מושכת לסטיות מדינאיות ומחשבתיות? משום שקל להפכה, במיצמוץ עין אחד, לתיאור ממשי־כביכול של תהליך כלכלי שלם, עם סיבותיו ותוצאותיו, עם גורמים ונגררים. קל למשל להתפנות לקבוע, מתוך ההסתכלות על הזהות עצמה, שכל בעיות מאזן התשלומים הן מוניטאריות, כלומר נובעות אוטומאטית משינויים באשראי ו/או בכמות הכסף שהרי כך כתוב בנוסחה: יתרות מטבע חוץ שוות לכמות הכסף פחות האשראי המקומי. גם בהכללות אחרות, המייחסות משקל כבד ומכריע לכסף, אפשר להתפתות להאמין כאשר שוכחים לרגע את עיקרון הברזל של הכלכלה, האומר בכל לשון של אזהרה שאסור מתוך זהות חשבונאית־הגדרתית לגלוש לקשר נסיבתי של התנהגות השפעה.

גלישה כזו לעבר המוניטאריזם הישן והמסורתי נראית היום כתאונת־עבודה רצינית במיוחד.

שעריה של מדיניות מוניטארית בכל מקרה חורקים מאוד על ציריהם. אחרי עשור של שימוש מואץ בכליה, הגיעו גם חסידיה הנלהבים ביותר בראשית שנות השמונים למסקנות נוגות: אין בכוחה לשנות הרבה במשק וגם אם יש בכוחה לחולל שינויים ריאליים, להאיץ או להאיט תמורות בהקצאת המשאבים ובצמיחתם, אסור למימשלים אחראיים להשתמש באותו הכוח. אלו תפקידי התקציב הממשלתי, תפקיד המדיניות התקציבית. השימוש במדיניות של כסף כדי לרסן את הביקושים במשק, למשל, עלול להסתיים באסון כלכלי: איפוס ממושך של צמיחה. אפילו כאמצעי לכיבוש האינפלציה, מוטלת המדיניות המוניטארית על קרשי הספק הגדול. במאמר מאד־מפורסם (ועמוס מתמטיקה מאוד קשת־עיכול) שכתבו ב־'81 הכלכלנים סארג'נט וואליס: „קצת אריתמטיקה מוניטאריסטית לא־נעימה", הוכיחו השניים כי מדיניות של כיוונון כמות הכסף איננה יכולה להשפיע אפילו על אותו הדבר, האחד והיחיד שנשאר כאילו לתמיד בתחום סמכותה, כלומר האינפלציה. הפיקוח על קצב השתנות המחירים באמצעות פיקוח על הכסף מוגבל ביותר. לעתים יד כספית קמוצה מדי עלולה להביא דווקא לעליות מחירים חדות יותר, ולעיתים אחרות, אין קשר בינה לבין המחירים. כלכלן בכיר אחד מסן פראנציסקו, קארל וואלש, קבע במאמר שפירסם החורף כי, למגינת ליבו הכספי, הוא לא מצא במחקריו עצות לכך, שלשינויים בכמות הכסף בארה"ב היתה השפעה מוחשית על האינפלציה בארה"ב. ואם לא שם, אז איפה כן?

משטר של שנות החמישים

אולי בארץ, היום, כן, שהרי בארצנו היום שורר משטר ייחודי לגמרי. דומה לזה ששרר במערב במרוצת שנות החמישים והשישים הראשונות: שער חליפין יציב ואל תאמר „קבוע", כי „קבוע" אינו משתנה, ו„יציב" לעומת זאת, משתנה מדי פעם בפעם, ובין הפעמים נשאר בלי שינוי). במשטר שכזה, חוזרים הכלכלנים לחשוב על כך, שלמדיניות הכסף יש שוב התפקיד המסורתי: לתמוך בעמידתו היציבה של השער עצמו. להיות עוד עוגן לעוגן. לשמור על הקופה של הדולרים מפני הספקולאנטים, ועל הספקולנטים מפני ציפיותיהם המטורפות. במשטר של שער חליפין יציב, מתחייבת הממשלה לקנות ולמכור כל כמות של מטבע חוץ במחיר קבוע וזו התחייבות העלולה לעלות למשק ביוקר רב — אם לא תתועל לשוקת נכונה. מישהו צריך לדאוג לכך. שרוחות חזקות מדי לא ינשפו בעורפו של שער חליפין יציב, ולא יגרמו לנידנודו המחודש. כאן, במקום זה בדיוק נכנס לתמונה מגן הרוח, הוא „אשראי מקומי נטו". הוא שיסלול את תוואי ההתפתחות הרצוי של המשק כדי שלא יתהפך בסיבובים חדים. לבקשתי, ידידי בבנק ישראל הסבירו לי, איך עשוי האמ"ן לעבוד בפועל: איך יצויירו המפות.

רביע באמ"ן

בתחילת כל רבע שנה יבואו חכמי התחזיות והפוליטיקה הכלכלית ויגזרו את גזרותיהם המשקיות. יעדנו לרבע שנה קרובה, יאמרו, הם אינפלציה של 3% ועליה ריאלית של 2% בפעילות הכלכלית, או בתוצר, או ב„צמיחה". ביחד, יגידו, אנחנו מתירים גידול של ארבעה אחוזים בערך בהתרחבות הנומינאלית של המשק, ולכן אנחנו צריכים לשאוף לכך, שגם הגידול בהיצע הכסף שבידי האזרחים לא יעלה על אותם ארבעת האחוזים — שאם לא כן יציף הכסף את השווקים. אבל אנחנו כבר יודעים, מן המשוואה היפה שהבאנו קודם, כי ישנם שני מקורות להיווצרות הכסף במשקנו, הפתוח ליבוא ויצוא: האחד הוא האשראי המקומי נטו, והשני הוא מאזן התשלומים המשתקף בשינוי ברזרבות מט"ח. איך יוצר מאזן התשלומים כסף מקומי, איך הוא מזרים או סופג שקלים? כך: כל יבואן הבא לקנות מן המדינה מטבע חוץ, מוכר למדינה,

> **השימוש במדיניות של כסף כדי לרסן את הביקושים במשק עלול להסתיים באסון כלכלי: איפוס ממושך של צמיחה**

כלומר לבנק ישראל, שקלים, ובכך מקטין את היצע הכסף. כל יצואן, המוכר את הדולרים שהרוויח בחו"ל בזיעת אפו ואפינו, לקופת המדינה, מקבל תמורתם שקלים חדשים ומגדיל את היצע הכסף. בנוסף לכך ישנם זרמים ישירים של מטבע חוץ המומרים לשקלים ושאינם קשורים ליבוא ויצוא, אלא לנדיבות הלב של מימשל ארה"ב, לכיסיהם של יהודי העולם והזריזות של בעלי הכסף השחור. לכן, כדי לקבוע תוואי נכון לאמ"ן, כדי להכניסו למסגרת שממנה יוכל להביע את מלוא תמיכתו הפומבית והעזה בשער חליפין יציב, צריך לעשות גם תחזית די מדוייקת של ההתפתחויות במאזן התשלומים, וכיצד זו תשפיע על היצע הכסף במשק, ורק על סמך תוצאותיה לגזור את תוואי האשראי הרצוי, כדברי כלכלני מחלקת המחקר של בנק ישראל.

לפיכך, מצוייד בתחזית יעודית (כלומר, הרצוי, ולא המצוי) של אינפלציה, צמיחה ויתרות מטבע החוץ, יגש לו הבנק המרכזי לקביעת המרכיב האחרון במשוואת הכסף במשק, ישירות אל כבוד רוממותו האמ"ן. לפי הדוגמא הקודמת שלנו הבה נניח כי כתוצאה מחיזוק האימון הבינלאומי בשקל, יחליטו היפנים להזרים ביקושים לש"חים לארץ, ויהיה צפוי גידול ביתרות מטבע חוץ בהיקף של ארבעה אחוזים (תוספת היתרות המתורגמת לשקלים). מצד אחד, מותר — לפי עקרונות הפוליטיקה המאקרו־כלכלית — להגדיל את כמות הכסף ב־4%. מצד שני, יגדל היצע הכסף בעצמו ב־4%, כתוצאה מגידול ברזרבות מטבע חוץ. מסקנה: האשראי המקומי נטו אסור לו להשתנות בכלל, כי אם ישתנה, אם יעלה, תתערער היציבות, תיפול התיקרה, יתעקמו המסלולים. והארמה הכלכלית תפער את פיה. עלול להיווצר לחץ לפיחות.

איך שומרים על גידול אפס של האשראי המקומי נטו? ואיך מעקרים גידול בלתי־רצוי במזומנים ופיקדונות שמחזיק הציבור? זהו כבר סיפור לגמרי אחר, שאינו נוגע לאופן שבו מתפקד האמ"ן, אלא לאופן שבו מתפקדים אנו. מה שסיפרתי עד כה לא היה עדיין בתחום הפולמוסים של מעשי בנק ישראל בשוק הכספים, בביצוע ממשי של המדיניות המוניטארית. אלא בני הבריכה הרגועים יחסית של הגדרות ומסגרות ותוואי־שינוי. אלו עדיין תבניות ריקות שלתוכן צריך לצקת מעשי־קניה־ומכירה יומיומיים.

לסיכום היום הראשון של הסיור המודרך באמ"ן:

● בבנק ישראל מתלבטים מזה כשנה, כיצד לתכנן ולגבש מדיניות מוניטארית שתתמקד ביעד המרכזי של חיינו, לאמור יציבות המחירים ושער החליפין.

● בין לבט ללבט נזכרו בבנק, כי קרן המטבע הבינלאומית הממליצה בעבר וממליצה עדיין למדינות במשטר כמו שלנו (שער חליפין לא זז לעתים תכופות, או בלשון המומחים השער קבוע בר־התאמה) להשתמש לצורך התמיכה וההרגעה במכשיר ששמו „אשראי מקומי נטו".

● כלכלני הבנק שמו את הנושא על סדר יומם, ואחדים אף קפצו אל תוכו קפיצת ראש צוללת. החלו להופיע תזכירים מלומדים, שהראשון בהם (כך מספרים המומחים) נושא את התאריך של ספטמבר 1986. אך מתלבטים שם ממושכות, וטוב שכך, כי החפזון היא בעוכרי האמינות, והאמינות היא הנשמה של מדיניות מוניטארית מייצבת. התזכיר המסכם האחרון הופיע בתחילת יולי.

● נחקרו לעומק התקדימים הבינלאומיים של השימוש באשראי מקומי נטו כ„מכשיר שליטה מוניטארית" (הם בכל הנראה רק שניים בשנים האחרונות: איטליה ונורבגיה, שתי כלכלות השונות זו מזו במעט בכל, החל מזג האוויר וכלה במזוג התושבים), וגם נבדקו ההשלכות המיקרו והמאקרו כלכליות.

● מיטב המוחות בחנו הגדרות מפורטות ומדוייקות יותר של האמ"ן, לאחר שראשי תיבות אלו נשאו חן בעיני הכלכלנים (עוד יהיה לנו בבנק ראש אמ"ן אמר הנגיד באחת הישיבות) כלומר איזה סוגי אשראי לכלול בו ואלו לא. העיקרון ברור: האמ"ן הוא סך האשראי המקומי שנותנים הבנקים לציבור הרחב ולממשלה, ושנותן הבנק המרכזי לממשלה, כך שכאשר הממשלה אינה זקוקה למימון ממערכת הבנקאות ואין לה גרעונות לכיסוי, אפשר לו, לבנק ישראל לנהוג בנדיבות יתרה כלפי הבנקים המסחריים ולהתיר להם הרחבת ההלוואות המסחריות. ולהפך — ולהפך הוא הכואב והלוחץ. אבל מן העיקרון התיאורטי הזה ועד הפרטים המדויקים של סעיפי המאזן המאוחד של מערכת הבנקאות הישראלית רחוקה הדרך, רחוקה לפחות כמו שלושה דפי מחשב צפופים.

● נמצא, כי יש קשר די הדוק (ומפתיע) בין השינויים באמ"ן לבין השינויים בתוצר לאומי במחירים שוטפים (או מכפלת של קצב הצמיחה הריאלי בקצב האינפלציה). אבל גם לאחר שנקבע, כי „מהירות המחזור" של האמ"ן יציבה למדי (הכוונה באמור ליחס שבין סך האשראי לסך התוצר, ולא לחילופי־הגברי בפיקוד של אגף המודיעין בצה"ל) נמשכו הספקות. האומנם כדאי להשתמש במדיניות השוטפת של הבנק ביעד מוניטארי חדש שכזה.

● הספקות נמשכים. טרם נפלו הכרעות סופיות. בוחנים חלופות: האם צריך האשראי המקומי נטו להיקבע בעצמו על פי התחזית הרצויה של צמיחה ואינפלציה, או שמא כמות הכסף היא שצריכה להיקבע לפי מטרות נישגבות אלו, והאשראי יגזר ממנה, וכן השינוי הצפוי ביתרות מטבע החוץ? נתונים להתוות מסות־התפתחות עתידיות אמינות: איך להגיב על זעזועים?

● הקסם של הזהות השטוחה, לפיה התוספת לכמות הכסף שווה לשינוי באשראי מקומי נטו בתוספת שינוי ביתרות מטבע החוץ — פג עד מהרה, כשהתברר עד כמה הקסם עלול לפעול במיקסם שווא. כמה קל להחליק לקצוות של התיאוריות המוניטאריות הקפואות ולהגיע למצבים, שבהם אובדת השליטה במכשירי השליטה. הבדיקות המכשירניות נסתיימו.

האם פירושן של כל ההסתייגויות הללו הוא, שהאמ"ן הוא רעיון מחשבתי בלבד? לא להערכתי, ועל פי השיחות בין ועם אנשי הבנק לא רחוק היום שבו אכן יוודע לציבור בפומבי, כי בנק ישראל החליט למעשה ללכת על אמ"ן. כיצד יראו אז חיינו כצרכני האשראי והבנקים כספקי האשראי — על כך אספר בהמשך: הקיץ עוד ארוך, ואין כיוון בסאונות מוניטאריות כדי להרדים את הקורא, גם בעידן יולי המחניקים. מאמץ שכלי כזה, כלומר דיון במדיניות מוניטארית, משוקע בשינה טובה ועמוקה גם בחום של 32 מעלות בחושך.

(רשימה ראשונה)

אלוף מעולם אחר

אבי בניהו

צילומים: בועז לניר

מינויו של משה בר־כוכבא לתפקיד־מטה חדש מבטיח חקירה יסודית של מלחמת לבנון ■ האלוף היחיד בצה"ל שתבע את החקירה משלושה שרי בטחון, עומד בפני משימה קשה ■ אם ינתן לו גיבוי ימלא תפקיד־מפתח ב„טלטלה" נוסח הרמטכ"ל

אלוף בר־כוכבא — מאמין באדם יותר מאשר במטוס

השבוע, כשפורסם דבר מינויו של האלוף משה בר־כוכבא כעוזר הרמטכ"ל להפקת לקחים ולאימון מפקדות ומפקדים בכירים, רווחו שתי דעות בקרב הקצונה הבכירה של צה"ל. היו שטענו כי אלוף ותיק ועתיר נסיון קרבי כמו בריל הוא האיש המתאים ביותר למלא תפקיד זה, שעומד להיות מאויש לראשונה. חלק אחר (מיעוט) טען, כי יתכן ובמינויו זה מבקש הרמטכ"ל לתת לאלוף, שלא חסך באחרונה דברי ביקורת על הצבא, עיסוק הולם עם כל התנאים הנלווים ובלבד שלא „יעשה צרות". עוד טענו כי דן שומרון מתקשה לומר לאלוף הוותיק בר־כוכבא שעליו ללכת הביתה, היות והוא רוכש לו כבוד רב כמפקד מקצוען.

האלוף משה בר־כוכבא (בריל) מסכם כעת ארבעים שנות שירות בצה"ל. כל השנים האלה היה מפקד בשדה, בשטח. רק עתה הוא מגיע, לראשונה, לכהן בתפקיד־מטה. „בניגוד לאחרים, על בריל לא ניתן לומר שלא זחל בשדות קוצים. כל חייו צבא. אם לא היו מציעים לו כעת תפקיד בכיר היה מוכן לשרת כאיש צוות בטנק ובלבד שישאר בעניינים, בשירות המדינה", אמר אחד ממקורביו.

האלוף בר־כוכבא, כיום בן 56, נשוי לנחמה ואב לשלושה, עשה את כל דרכו הצבאית במסלולי פיקוד בחיל השריון. לצה"ל הגיע לאחר שירות כנער במסגרת האצ"ל. פרק זה בחייו גורם לרבים בציבור לשייך אותו כתומך במפלגות הימין. בארכיוני העיתונים ניתן למצוא מספר התבטאויות פוליטיות שלו שצוטטו חיש־מהר בעיתונות. מקורביו אומרים שמדינת ישראל יקרה לו מאוד וכל השאר שולי. קשה, אולי, לומר עליו שהוא איש שמאל או יונה, אבל לאחרונה התבטא בשיחת סלון עם ידידים שהוא נוטה לתמוך בוועידה בינלאומית לשלום. לדעתו, יסוד האומה הוא מפלגות פועלים, חידיים העובדות, האוחז במחרשה וכו'. עד היום הוא נושא בגאווה פינקס אדום של ההסתדרות הכללית.

בשנתיים האחרונות יזם בר־כוכבא ופיקד על שני תרגילים גדולים ומסובכים של צה"ל, שהתקיימו כפעם הראשונה בתולדות הצבא. במחשבה רבה ובנסיון קרבי־פיקודי רב ביקש בר־כוכבא לתרגל את המפקדות הבכירות העל־יונות של צה"ל לאחר מלחמת לבנון. הוא רתם לזה את כל הצבא, גייס אלופים ותיקים במילואים כמנהלי התרגיל וכשופטים והעביר בצה"ל תרגילים רבי־חשיבות המכוונים לשדה הקרב העתידי. לאחר מכן, כשסיים את הסיכומים ואת התחקירים, וכשנוכח שאין בעצם נכונות מלאה ללמוד את הלקחים באופן יסודי וליישמם במלואם, עמד על פרשת דרכים. רבים בצה"ל סברו כי יפשוט את מדיו וישתחרר מהשירות.

מתנזר מקוקטיילים

בר־כוכבא חשש מהרגע הזה. הוא חש כמי שבטחון המדינה בוער בעצמותיו. הוא קיבל הצעות־תעסוקה רבות מגורמים אזרחיים, כמו ניהול מערכות ציבוריות, אולם העדיף את הצבא. צה"ל ובטחון המדינה הם כל חייו. כמעט ואין לו תחביבים, כמעט ואין לו חברים. בעבר, כשהיה קצת יותר צעיר, אהב את הים והירבה לעסוק בצלילה. היום כבר פחות, ובשעות הפנאי הוא נוהג לעבד את גינתו המטופחת הצמודה לביתו שבשיכון אפקה בתל־אביב. הוא אינו אלוף של הופעות ויחסי ציבור, אינו משתתף בקוקטיילים.

אחד ממקורביו מעיד: „כל היום הוא חושב איך לעשות צבא טוב יותר, שיהדוף בהצלחה את האיום על ישראל אם יחליטו מדינות ערב לממשו. הוא סבור שאם צה"ל לא ישכיל לתחקר את הקרבות והמלחמות, להפיק מהם את הלקחים וליישם אותם בכל שדרות הצבא, עלולה מדינת ישראל להגיע למצב שבו המלחמה הבאה תיפתח כמו מלחמת יום הכיפורים, ותסתיים כפי שנסתיימה מלחמת לבנון.

„בר־כוכבא מעריך מאוד את החומר הכתוב. הוא מרבה לקרוא ספרות צבאית ומאמרים תורתיים בענייני צבא ובטחון. כמי שבקיא היטב בשפה הרוסית הוא מרבה לעיין בדוקטרינה הסובייטית ומוצא עצמו תומך נלהב שלה. הוא מקדיש שעות רבות לעיון בסקירות מודיעין וניתוחן, ובמשך כל שנות שירותו הירבה לכתוב ולפרסם בבטאונים הצבאיים מאמרים בנושא השריון ותפיסות הבטחון. בר־כוכבא מאמין באיש, בלוחם וברוח הרבה יותר מאשר בכלי או במטוס", אומר האיש.

במטה הכללי של צה"ל, בין האלופים הצעירים יחסית, נחשב בר־כוכבא אלוף מעולם אחר. כולם מעריכים את נסיונו ואת הידע הטמון בו, אולם מדי פעם מנסים לשכנע את עצמם שהוא דבק בתפיסות ישנות שעבר זמנן. בפרוטוקולים של המטה הכללי של צה"ל בשנים האחרונות ניתן למצוא, לא אחת, כי הצעות די מהפכניות שהעלה נידחו כמעט על הסף ויושמו רק כעבור שנים אחדות. יותר מפעם אחת טענו, בדיעבד, מפקדיו ופיקודיו שהעצה שהעלה בריל אכן היתה במקומה.

קצינים בכירים, שעבדו לצידו במינהלת התרגיל הגדול עליו פיקד, מעידים עליו כי אינו ממהר לגבש החלטה וקודם שנתקבלה הוא מקפיד לשמוע את הדעות השונות במטה, ורק אחר כך מקבל החלטה בשאיפה שתהיה מקובלת על רוב הנוגעים בדבר.

משה בר־כוכבא הוא חסיד „הטלטלה" שהציע הרמטכ"ל דן שומרון בטרם נכנס לתפקידו. לדעתו, טמונות במונח זה משמעויות רבות עבור התפתחות הצבא. הוא סבור שיש להעניק לבעיות מחשבה ודרך טיפול יסודית; לא עוד דיונים וסיכומים של חצי יום בעניין עקרוני מאוד; לא עוד „פגוש חברים" על כוס קפה אלא צוותי חשיבה ועבודה לעומק.

מאגר של תבונה בטחונית

במסגרת תפקידו החדש עומד בר־כוכבא להציע לרמטכ"ל ולאלופו הצבאי שיטה חדשה, כמעט מהפכנית, להפקת לקחים, להעלאתם כתורה־שבכתב ולהטמעתם בקרב מפקדים בכירים ווטרים. לצורך זה, בכוונתו לרתום מחדש אלופים ותיקים במילואים ואנשי מקצוע. לדעתו, צה"ל אינו משכיל דיו להעזר באופן קבוע באלופים כמו: אהרון יריב, יונה אפרת, חיים ברלב, חיים נאדל ונוספים, המהווים לדבריו „מאגר של תבונה בטחונית". אלה בני דורו ואותם הוא מתכוון לשתף במלאכה.

הרמטכ"ל, רא"ל דן שומרון, טרם קבע באופן סופי את הגדרת תפקידו של בר־כוכבא. יש משמעות לכך אם יכונה „יועץ" או „עוזר". בכל מקרה, צפויה לו עבודה רבה והוא מצויד בתוכניות, בהתלהבות ובמרץ. בריל רוצה להזיז את העסק, לפתח חשיבה על מערכים אסטרטגיים, להרים קצת את הראש מעל העיסוק בבטחון השוטף ובטרור.

ככל הנראה, יעסוק בר־כוכבא, עם כניסתו לתפקיד, בחקירת מלחמת לבנון. את המלחמה הזו ניסו לחקור בשנים האחרונות גורמים אחדים במטה הכללי. כל העבודות, המסקנות וההמלצות נגנזו ולא הגיעו לכלל דיון. לדעתו של בר־כוכבא, כפי שבאה לביטוי בראיונות שהעניק לאחרונה, חקירת מלחמת לבנון היא קריטית לגבי הצבא. הוא יבקש לחקור את הקרבות, את המהלכים הצבאיים, את מילוי הפקודות, את העמידה במשימות ואת ניהולם של הגופים הגדולים, כלומר: העוצבה, הגוף העל־עוצבתי, הפיקוד ומוצב הפיקוד העליון (המטכ"ל).

האלוף בר כוכבא היה האלוף היחידי בצה"ל שתבע משלושה שרי בטחון לחקור את מלחמת לבנון. בשיחות שקיים בשעתו עם אריק שרון, משה ארנס וגם עם יצחק רבין הוא טען כי יש לקחים רבים מהמלחמה הזאת וכי צריך להגיע לחקר האמת.

„בפני הגשמת משימה זו יעמדו, וודאי, מכשולים רבים, אך אין מכך מנוס. כל המפקדים יצטרכו לבוא ולהציג את העובדות על השולחן; לא מדובר ברצון לעריפת ראשים אלא רק בתיקון הליקויים שהיו בלבנון וזאת לטובת צה"ל ומדינת ישראל", אומר אחד ממקורביו. לצורך זה מתכוון בר־כוכבא להעזר בכמה דו"חות שנכתבו ונגנזו על ידי הרמטכ"ל הקודם, משה לוי. הוא מתעתד גם להיוועץ באנשים שעסקו בנושא והוא חדור תקווה בעניין זה.

מינויו של בר כוכבא לתפקיד העוזר (או היועץ) לענייני הפקת לקחים ואימון מפקדות ומפקדים נעשה בעיתו, למרות ביקורת, שעשויה עוד להישמע, על תוספת תקן של אלוף במטה הכללי השואף להצטמצם. הצלחתו בתפקיד ובמשימה תלויה לא מעט במידת שיתוף הפעולה בה יזכה מצד אלופי צה"ל ובתמיכה שיעניק לו הרמטכ"ל. אם ינתנו לו תמיכה וגיבוי, אין כל ספק שבר־כוכבא ימלא תפקיד־מפתח באותה „טלטלה", שלדעת רא"ל שומרון צה"ל זקוק לה. □

בשעות הפנאי מטפח את גינתו

אפס אפס שבע

[illegible]

דליה רפאל

מה המשותף בין מרטין לותר קינג, קלינט איסטווד, ישו, מאדונה, אמא־תרזה, אברהם לינקולן, ז'אן דארק, מרלין מונרו, אלברט איינשטיין, ג'יין פונדה, מהאטמה גאנדי, ג'ון קנדי וברוס ספרינגסטין? הכינוי גיבור. כולם מוגדרים כך בפי אמריקנים שנתבקשו למנות את דמויות הגיבורים החשובות בחייהם.

המועמד העדכני להצטרפות לנבחרת הוא, כמובן, אוליבר נורת'. האם הוא גיבור? כמעט מגוחך להעלות את השאלה על דל־השפתיים לנוכח האולימאניה הגואה, השוטפת את הכל.

הספר „על דוכן העדים", בו מונצחת בדפוס עדותו בפני ועדת־החקירה של הקונגרס, יצא השבוע לאור. הוא הפך מייד לבסט־סלר. גירסה מצולמת אפשר לרכוש בקלטת וידאו. החולצות הנושאות את תמונתו, נמכרות במליונים. בובות בדמותו עומדות לצאת לשוק ו„תסרוקת אולי" הפכה לצעקה האחרונה. אפילו אולי־בורגר נמכר ברשתות למזון מהיר, כשדגל אמריקה נעוץ במרכז הלחמניה. אותו חייל מארינס, שיום לפני שהחל להעיד ציפו יותר ממחצית האמריקנים לשמוע אותו משקר, הפך בין־לילה לאליל ההמונים.

ההסברים לתופעה והתשובה לשאלה נעוצים בתרבות האמריקנית, תרבות ההמון והטלוויזיה; גם בתעשיה איזהו גיבור ומי צריך להיחשב כזה. בתגובה לריטואלים טלוויזיוניים שבטיים כמו חקירת פרשת איראן־קונטרס בקונגרס, בסטנדרטים האתיים בתקופה בה מחליף רב־המרגלים את הבלש כז'אנר ספרותי ובצרכים הפסיכולוגיים הקולקטיביים בשעת הדמדומים של ההערכה העצמית הלאומית האמריקנית.

צדק והגינות — מטרדים שוליים

כשנשאלים אמריקנים מהן התכונות המאפיינות גיבור הם משיבים: אומץ וכוח, אוהב טבע ונדיב, חכמה ו/או מקצועיות, יושר וחביבות. על פי מדדים אלה אולי יוצא לא רע — חוץ מיושר, אולי.

מעשיו של נורת', האפופים סודיות, מלווים בשמות־קוד, גלולות־מוות, סכנות ואיומים על חייו, מתאימים בדיוק לסוג הספרות הפופולרי ביותר כיום: המותחן. במותחני הריגול המודרניים טוב־לב, צדק, חוק והגינות, אינם אלא מטרדים שוליים. היעילות היא המדד להצלחה. הערמומיות הטכנולוגית (ראה ג'יימס בונד) היא מהותו של אורח החיים. זהו מזון אכיל וקל לעיכול לחברה צרכנית הזקוקה לגירויים רבים וחזקים, והיושבת במליוניה מול מסכי הטלוויזיה ונגיבה לפרסומות.

העירבוב הופך מלא כשנראה שהגיבור, נורת', מגשים במציאות את האיכויות להן משתוקק ההמון. אין עוד צורך באבחנה בין מציאות ואשלייה. אוליבר נורת' מגשים בעיני „האזרח הקטן", החש עצמו אפסי ואובד בתוך המון האדם ובצל ממשלתו, את הגבר השולט בעניינים המנהל את חייו כראות עיניו: איש הצבא „היכול־לבצע" עושה זאת. לא חשוב שההימור על נשק תמורת בני־ערובה נכשל, שלידי הקונטראס הגיע רק חלק קטן מהשלל ושמדיניות ארה"ב כולה התקפלה כבניין קלפים. מה שקובע הם ההופעה, הרושם, התדמית מלאת הגאווה ומשרת־הבטחון.

חלומה של כל אשה

אולי, במדיו המצוחצחים ובשורות אותות ההצטיינות עליהם, במבטו הישיר והחודר ובעיניו הכחולות בקלוז־אפ של המצלמה, אינו מותיר ספק, זוהי דמות האמריקני הגא. התגלמות ההצלחה, שאיש לא יעמוד בפניה. לנשים — בונוס מיוחד — אביר מיליטנטי יפה, צעיר, אך מנוסה, שניתן לסמוך עליו. חלומה של כל אשה.

נדמה שנורת „נתפר" בדיוק לתבנית אגדת־העם הקלאסית, כמו אלו שמוצגות בבתי־הקולנוע. פשטנית ועם „סוף טוב הכל טוב" (כמעט). באגדה „אולי וחבורת המורדים" קיים כוח הרשע — האייטולה וקיימים הקורבנות החפים מפשע — בני־ערובה. בהמשך מופיעה הדמות הטהורה וזכת־הכוונות שבעזרת „תרגיל מבריק" מצליחה להשיג את הכסף האיראני, לשחרר את השבויים (לפחות בחלקם) ובאירוניה קונדסית להעביר את הכסף למורדים המשוועים לעזרה. גיבורנו נהנה מהצלחה מסוימת. אך זקני הכפר קוראים עליו תגר. בסופו של דבר הוא כובש גם את ליבה של מועצת הזקנים בהופעה המרשימה.

האלוהים הוא להיט בפי כל המשתתפים במיוחד בפי גיבורנו, הפועל בבטחון מלא שהאל מאחוריו והאמונה היא כאש בעצמותיו. נורת עצמו, אינטואיטיבית וכנראה לא מתוך מודעות מלאה, הוכיח שהוא קשור לריטואלים עתיקים מסוג זה. כבר בראשית עדותו הכריז: באתי לספר הכל. את „הטוב הרע והמכוער". הוא אכן השתמש בשם הסרט של קלינט איסטווד, וסמך על האפקט שיהיה לו על המון הצופים.

„אגדת הגיבור האוניברסלי", כותב קארל יונג, „מתייחסת תמיד לאדם חזק, או אדם־אל המביס את כוחות הרשע בדמות דרקונים, נחשים, מפלצות, שדים (אייטולות, קומוניסטים) וכו', ומשחרר את אנשיו מחורבן ומוות". ביטוי ההערצה לדמויות אלו בטקסים קבוצתיים (צפייה בטלוויזיה) עשויים „לרומם את הפרט להזדהות עם הגיבור. כך יכול הצופה־החוגג להשתחרר מהאינאונות והסבל האישיים שלו ולהשתוות באיכויות של סופרמן כמעט".

החכמה היא להבחין בין הצורך ברמות של אביר, או בין מה שנראה כהתגלמות האביר, לבין אוליבר נורת'. בחברה המכורה להפשר החיצונית, לתרמית, כמו החברה האמריקנית גדול הקושי שבעתיים.

מדים מצוחצחים ושורות של אותות הצטיינות

אוליבר נורת' יוצא ממשרד פרקליטו עם אשתו בטסי ליום העדות השלישי

מסלול ללא מכשולים

אריה פלגי

הדלתות הנפתחות לפני ולדהיים במדינות העולם מרמזות כי פחות מחמישים שנה לאחר השואה הזיכרון הולך ונחלש ■ התעלומה הגדולה היא התנהגות הסובייטים

האפיפיור כבר קיבל אותו. ירדן ערכה לו קבלת פנים מפוארת. גרמניה נתנה להבין שהוא יבקר בה. המצרים הזמינו אותו והסובייטים מלכתחילה התעלמו מכל החשדות והמימצאים נגדו. ולדהיים, אשר היה מוכן למבצעי התגנבות יחידים ממדינה למדינה, נוכח שלא יהיה בהם צורך. הדלתות נפתחות בפניו.

היהודים בעולם ובישראל אמנם מוחים. המומים בשל הסתירות שנתגלו בין ציפיותיהם לבין תגובת העולם. והיהודים באוסטריה, מולדתו הנאה של הנשיא הנפגע, סופגים סטירות של ממש. אך, קורט ולדהיים על אף החשדות הכבדים לגבי עברו הנאצי ממריא שוב ולא נראה באופק משהו המסוגל לריט אותו.

אחת המסקנות הקשות והחשובות של המסלול הזה בשבילנו היא, שבעולם נחלשת והולכת עצמתו הטראומטית של זכרון השואה. הזכרון האופרטיבי שלה, אם מותר לומר כך. הזכרון אשר מכתיב מניה וביה התרחקות, פסילה לגבי פושעים נגד האנושות. כזאת היתה הגישה לגבי פושעים נאציים וגם לגבי אלה שרק נחשדו כפושעים מסוג זה, עד אשר נתבררה אמיתות הטענות נגדם. תהליך ההיחלשות אינו חדש ולא היה צריך להיות מפתיע. אבל הדרג הגבוה של האיש והדרגים הגבוהים המפגינים התעלמות מן החשדות נגדו האירו אותו באור מזעיק במיוחד.

החמור מכל היתה פריצת הדרך אל הוותיקן. „ויוויות" האפיפיור פרושות על פני כל העולם והן המשוות עד צוואר ערכי מוסר וציוויים לטוב וגינויים לרע. לכן, קבלת ולדהיים בממלכה הזאת לא היתה עריכת ביקור בעוד מדינה אלא טיהור סימלי של החשוד מן החשדות המיוחסים לו, בעקיפין גם ולזול בעבירות החמורות בהן נחשד. לו גם רצה, לא היה יכול ולדהיים לתכנן כניסה „מכובדת" יותר אל הפלנטה של העולם התרבותי והמוסרי מאשר ביקור אצל יוחנן פאולוס השני. אולי תכנן ואולי זכה בשיתוף פעולה. על כל פנים, לא עורר את הרתיעה הצפויה אשר היתה חייבת להתעורר אצל ההנהגה הנוצרית אשר לא דאגה לצעדי הזדהות כלשהם, ודאי לא בדרג גבוה כזה, עם היהודים הרדופים אימי השואה.

ביחס לירדן הפליאה קטנה יותר. ממדינה הנמצאת אתנו ביחסי מלחמה ואיבה עשרות שנים לא יכולנו לצפות לרגישות מיוחדת. יחד עם זאת, דווקא בימי מו"מ סמוי בינינו לבינה היתה בהזמנת ולדהיים ובכינויו על ידי המלך חוסיין כ„איש מוסר", נימה של התגרות. היא חמורה שבעתיים מפי מנהיג אשר רגיש מאוד לכבודו ולכבוד עמו, לכבוד תרבותו מנהגיו ועברו.

הדברים נכונים ביתר־שאת לגבי מצרים, אתה יש לנו לא רק „יחסים" אלא הסכם שלום ממש. המזמין בפועל את ולדהיים, עיסמת עבדאל מגיד, ערך בשבוע האחרון בארצנו ביקור עמוס בעיות ורגישויות. הוא ידע עליהן לפני ביקורו ולא ייתכן שלא עמדו לפני עיניו, בעת הזמנת הנשיא האוסטרי בוינה. בכבודו של מי נזהר? לא של קרבנות השואה אלא בכבוד המוזמן. איך אפשר לבטל הזמנה כזאת...

אצל הגרמנים נתגלו סימני רתיעה כלשהם, אבל פירסום הידיעות על ביקורו הצפוי של ולדהיים בבון — ועוד בימי ביקור הנשיא הגרמני ריכרד פון ויזצקר במוסקבה — היה בו יותר מאשר הפרחת כדור נסיון. היה בו הכשרת דעת הקהל לצעד אשר יתרחש בעתיד הלא רחוק. הגרמנים לפחות הבינו, שהם זקוקים להכשרה כזאת אבל קשה לטעות בכוונתם המפורשת. נימוקיהם הפורמליים הזכירו כשתי טיפות מים את התירוצים המקוממים של הוותיקן, שם ביקור ולדהיים „כבר היה רשום בסדר היום." הגרמנים גימגמו משהו על חובות של שכנות טובה עם ארץ קרובה כל־כך.

התעלומה הגדולה היא התנהגות הסובייטים הידועים בגישתם האנטי־נאצית העקבית, הבלתי מתפשרת, הלא סולחת. דווקא בארץ חשדנית כל־כך זכה ולדהיים למעמד של אדם המצוי מעל לכל חשד. ההשערות כי הרוסים חוששים מגילויים מן התקופה בה ולדהיים כיהן כמזכיר האו"ם, הן לעת עתה ספקולציות בלבד, אבל אם החששות האלה גברו על הגישה ההיסטורית, המוסרית, החינוכית שלהם גם בעניין זה, יש סיבה למבוכה נוספת.

כדאי לשים לב, שכל זה קורה ביחס למדינה כמו אוסטריה. קטנה, ללא חשיבות אסטרטגית או כלכלית. לגבי מדינות כאלה לא מופעלים בדרך־כלל החישובים הציניים האינטרסנטים, הגוברים על שיקולי יושר ומוסר. לא כך במקרה זה. גם העובדה, שמדובר באישיות שכיהנה בתפקיד היציג של מזכיר האומות המאוחדות לא היתה צריכה להחליש אלא להגביר את התחושה הדוחקת למחוק את החרפה ואת הבושה. ובכל זאת החרם נגדו הולך ונסדק.

מבלי להתעמק בניתוח כל המניעים האפשריים, ברור, שמסלול־ולדהיים לא היה יכול לצאת לדרך ולזכות בתחנות־ביניים האלה, כמה שנים לאחר שנות השואה. האוסטרים לא היו בוחרים בו. האפיפיור היה מתחמק, לגרמנים איש לא היה חושב לפנות ולגבי הירדנים והמצרים כל אחד היה מבין, שבאותן השנים זה היה ביטוי לעוינותם הבלתי מתפשרת כלפינו, בבחינת „הרוצים לזרוק את היהודים לים, מכבדים את אלה ששילחו אותם אל הכיבשנים". עוד לא עברו חמישים שנה והבלמים מגלים סימני שחיקה מדאיגים.

היום, זו לא יותר מאשר נורה אדומה קטנה. בפתח לא עומדת, חלילה, שואה חדשה. קיימת מדינת ישראל. לא כל העולם נגדנו. לא כל העולם פרו־נאצי. האמריקנים הטילו חרם על ולדהיים והעולם המערבי לא הזדרז לשגר לו הזמנות. אפילו באוסטריה נשמעו קולות נגדו. אבל „חסינות השואה" לא עומדת לנו כפי שסככה עלינו בעבר. האנטישמיות פושטת ולובשת צורה והסוג השורשי, „הגזעי", נפגש עם סוגים מתחדשים בעתות משבר מארגנטינה ועד הונגריה. השאלה הפלשתינית הבלתי פתורה וההרפתקה הלבנונית שלנו מכרסמות גם הן בחסינות ההיא ומן הבחינה הזאת היחס אל ולדהיים יכול לשמש מד־רגישות ליחס עמי העולם אל הגדול באסונות אשר קרה לנו, אשר נגרם לנו.

זה המתוק אשר יכול לצאת מן העז. והמר הוה. הנורה האדומה אומרת: יותר ערנות לגילויים אנטישמיים, יותר מאבק בעת הצורך, גם עם שכנים־לשלום חדשים. גם עם הרוסים ויותר העמקה בהבנת התהליכים. גם אלה שגרמו לשואה וגם אלה המשכיחים אותה.

יעקב רבי ■ עוד הרהור

נשים, רבנים והגוף הבוחר

לפני כשלושת רבעי שנה נפטר הרב הראשי האשכנזי של תל־אביב, רב יצחק ידידיה פרנקל, ועדיין הכהונה פנויה. אמנם, יש כמה מועמדים ששמם הולך לפניהם, אבל עיכובים הילכתיים־לכאורה מעכבים את ההכרעה. ניתן לומר שהעיכוב העיקרי הוא „חפש את האשה". כלומר, קצת נשי חיל מתעקשות להימנות עם הגוף הבוחר אשר יקבע מי ומי יהיה הרב דמתא. לא בכדי אמרתי שעיכוב הבחירה הוא הילכתי־לכאורה ולא בפועל־ממש, אמת נכון הדבר שרק גבר בישראל יכול לכהן ברבנות, ליתן חופה וקידושין ולהבדיל — לבצע גט־כריתות, ורק כנסת של אנשים ולא של נשים מוסמכת למנות רב לעדה. אף־על־פי־כן, מן הנכון לומר שעובדות אלו הן בחזקת הלכות פסוקות ומקודשות שאין סרים מהן ימין ושמאל.

יתר על כן, דור הולך ודור בא, והמינהגים מתחלפים מדור לדור, לפעמים עד לבלי הכר, ומה שנחשב לפנים לאסור, היום הוא שרוי ומותר. יש מנהיגות נשים יראות־שמים שהן חברות־כנסת או שוקדות לשער שלא יאריכו הימים וכראש ממשלת ישראל תעמוד לא רק אשה חילונית כמו גולדה מאיר עליה השלום אלא גם גבירה דתית או חרדית. אין צריך לומר שנשים צדקניות עסקו תמיד בפרקמטיא וכל שכן שולחות הן את ידן בפרקליטות ובמקצועות חופשיים כגון ברפואה. עדיין אין ישיבות של נשים ואין נשים המשמשות כראשי ישיבות. אבל כבר יש מעין־ישיבות המיועדות לנשים, אף־על־פי ששמן המקובל הוא „מיכללות לבנות" ותוכנית־הלימודים הנהוגה בהן איננה ש"ס ופוסקים אלא קצת פחות או הרבה פחות מזה. והמסיימות בהן את חוק לימודיהן אינן זוכות כעמיתיהן ממין זכר בכתב־סמיכות של מורה־הוראה. נשים אלו אינן רבניות על־פי „מקצוען" אלא אך ורק מכוח העובדה שהן נשואות לרבנים, ומכל מקום רובן למדניות, משופעות בדעת תורה. האין הדעת נותנת שנשים מלומדות אלו, אפילו אם עוד לא הגיעה שעתן להשתוות לגברים מבחינת הזכות לשמש בהוראה, יהיו עם זאת רשאיות להשתייך לגוף בוחר המכריע אילו גדולי־תורה יהיו רבנים בפועל בערים ואימהות בישראל. משל למה הדבר דומה? לסתם נשים אזרחיות בישראל, שהגיעו לפרקן ואזרחיותן מקנה להן מעמדן של שוויון עם הגברים, מבחינת הזכות לבחור ולהיבחר לבתי־המחוקקים וכיו"ב.

פריבילגיה ונימוקה

שמא תאמר: מדוע אני אץ ללמד זכות על הפריבילגיה של נשים דווקא בעניין זה של הכרה בהשתייכותן לגוף העוסק במינוי רבני ערים? האין בכך משום קלריקאליות קלוקלת? ואדרבא, כיוון שיודעי־דעת ודין אינם חפצים ביקרן וביתרון מעמדן של נשים מה טעם יהיו עסקניות־ציבור להוטות לשאת באיצטלא של ממנות רבנים? הרב לאו, רבה של נתניה שאולי עתיד להיות במהרה בקרוב רב ראשי אשכנזי של תל־אביב, אומר כי לא ייתכן שנשים תהיינה ממליכות רבנים, באשר הדבר מנוגד תכלית־ניגוד למסורת ישראל — וצא וראה שכזאת וכזאת היתה דעתם הנחרצת של גדולי רבנים גם בדורותינו ובקהילות־קודש שבארץ־ישראל, כגון הרב קוק והרב עוזיאל, והרב הרצוג והרב אונטרמן זכר צדיקים לברכה. וכי מדוע חייב איפוא הרב לאו לנהוג אחרת, לחדש חידושים ולהעניק זכות שוויון לנשים? האם משום שהוא עצמו מודרני יותר בהשכלתו ובאורחות־חייו? מסתבר שעובדה זו איננה מעוררת אותו לשנות ממינהגו כלפי נשים, וכל שכן כשהדברים אמורים בזכותן־לכאורה להחליט מי ראוי ורצוי לשבת על כיסא־רבנות.

אף־על־פי־כן, גם יהודי חילוני כמוני נוטל רשות לומר שעסקניות־ציבור, שגם הן מן הסתם חופשיות בדעות ולא בהכרח יראות־שמים, תוסמכנה להימנות עם הגוף הממונה על בחירת רבנים, ראשית מפני שנשים בזמן הזה, בעולם בכלל ובעם ישראל בפרט, כבר הורגלו לעסוק, כמוהן כגברים, במיגוון רחב של צורכי־ציבור; ושנית, משום שקהל ניכר של נשים, או אם תמצא לומר רובן הגדול של נשים, הן חילוניות והן דתיות, מקובל עליהן שדעתן תהיה נשמעת בנושאים השייכים בין השאר (או בעיקר?) לחיי משפחה לדברים שבינו לבינה. אם מינהגו של עולם הוא, עד היום הזה, שמשפחה בישראל מוקמת מכוח כללי טקס שגברים (היינו רבנים) מנצחים עליהם — ניחא, נקבל את הדין, על כל פנים לפי שעה, עד שהעולם ישנה את מינהגו, אבל בתנאי שגם קולן של נשים יישמע בנידון דידן, לפחות במה שנוגע לטיבו ומיהותו של „השותף הבכיר", הוא כבוד הרב. הלוואי ודעה זו תהיה גם דעתם המפורשת של רבנים מכל העדות (אורתודוקסים לא פחות מקונסרוואטיבים ורפורמיים), שיראו כבוד לעצמם לשתף נשים באירגון הטקס של נישואים, לרבות קביעת סדריו של הקורפוס הרבני הממונה על אותם טקסים.

דו־מיניות

אם יקום בתל־אביב, במהרה בקרוב, גוף בוחר למינוי רבנים שיכיל גם אשה או כמה נשים, אין פירוש הדבר שהעיר העברית הראשונה, או עיר ישראלית כיוצא בה, תיהפך מניה וביה ליישוב חילוני מובהק. אדרבה, אפשר שהמרכיב הנשיי יוסיף, יתר־„יהדות" וגם מישנה שלום־בית בין בני הזוג — שלום־בית אמיתי, של שוויון ורעות.

הלוואי ויקום החזון האוטופי הזה של גברים ונשים הפועלים בעצה אחת, גם בייסוד הבית והמישפחה. שאם לא כן, אולי — והלוואי — יועדפו אז מדרך הטבע נישואים אזרחיים ולא זו אף זו: או־או, ראוי שייקבע בחוק המדינה שמוסד הנישואים האזרחיים יהיה דו־מיני. כלומר: גברים ונשים כאחד יהיו מוסמכים להעמיד חופה, בלי שים לב לכך אם טקס הנישואים יהיה על טוהרת הקודש או על דרך החולין.

לא מתפזרים

במדינות דמוקרטיות קביעת בחירות מוקדמות אינה בבחינת חריג אלא מסקנה המתחייבת מכושרה של הממשלה למשול ■ מדוע לא אצלנו?

מארק גפן

הכנסת הנוכחית, הכנסת השתים-עשרה, לא תתפזר אפילו יום אחד לפני תום המועד החוקי לסיום כהונתה. לא יהיה זה בגלל הצורך "לדבוק בחוק", שכן לכנסת מותר להתפזר גם שבוע אחרי בחירתה. בקורות הכנסות של ישראל לא חסרו מקרים של בחירות מוקדמות בעקבות נפילת הממשלה בהצבעת אי-אמון, או על-ידי חקיקת חוק לפיזור הכנסת. ארבע שנים הן המקסימום לכהונת הכנסת, אך החוק אינו קובע שום הגבלה לתקופה קצרה יותר. דברים אלמנטריים אלה חובה להזכיר היום, כאשר הליכוד מנסה ליצור רושם בציבור כאילו קיימת "קדושת הכהונה המלאה" של הכנסת הנוכחית.

הכנסת הרביעית למשל, שנבחרה בשנת 1959, התפזרה כעבור שנתיים על רקע "פרשת לבון" הידועה. לא אכנס כאן לפרטי הפרשה: אציין רק את המצב התיפקודי הלא תקין של הממשלה שחייב בסופו של דבר את נשיא המדינה דאז, יצחק בן-צבי, להציע התפזרות הכנסת. אכן, ראש-הממשלה דוד בן-גוריון, אחת הדמויות המרכזיות בפרשת לבון, יצא בחריפות נגד החלטת הממשלה שאישרה את מסקנות "ועדת השבעה" (ועדת שבעה שרים בראשותו של פנחס רוזן).

התקפתו חסרת התקדים של בן-גוריון נגד ועדה זו, שהוא לא התנגד כלל לכינונה, אך פסל אותה בגלל מסקנותיה, יצרה מצב בלתי-נסבל. ראש הממשלה תוקף למעשה את הממשלה עצמה והופך את המשך תיפקודה לבלתי-אפשרי. לא הועילו התימרונים השונים ואף התערבות הנשיא, אשר בשלב מסוים פנה לסיעות הקואליציה שיימנעו מבחירות חדשות. אבל בן-גוריון עצמו הודיע לנשיא, שלא יהיה מוכן להרכיב ממשלה חדשה. גם כמה מסיעות הקואליציה כמו מפ"ם, אחדות העבודה והפרוגרסיבים השיבו בשלילה להצעת הנשיא לחדש את הקואליציה, ואז לא נותרה ברירה לכנסת, אלא לקבל חוק פיזור הכנסת.

מבלי להמעיט מחומרת המשבר שגרמה "פרשת לבון", הרי התהליך הדמוקרטי והיציאה ממנו היה תקין בהחלט. הממשלה לא היתה מסוגלת לתפקד במצב שנוצר ולא נותר אלא לפנות אל הבוחר. איש לא טען אז, גם לא הימין,

כי אסור להכניס את המדינה למערבולת בחירות "בטרם עת", לבזבז כספים, לערער את כלכלת הארץ וכו'. "חירות" תחת מנהיגותו של בגין, דחפה אז לבחירות - בנימוקים של דמוקרטיה צרופה.

היתה הכנסת השמינית, שהחלה את כהונתה בשנת 1974, כאשר לראשות הממשלה נבחר יצחק רבין. הוא זכה בתפקיד זה לאחר התמודדות קשה בתוך מפלגת העבודה נגד שמעון פרס. על אף כישוריו הרבים בתחום הבטחוני והצטיינותו בפעילות הדיפלומטית כשגריר בארצות-הברית, היה חסר לרבין נסיון פרלמנטרי. כך, הוא נקלע למשבר מקרי לחלוטין, שהיה קשור בטקס קבלת מטוסי אפ-15 הראשונים, בשדה-התעופה לוד. על-פי טענת המפד"ל "משגיחות השבת", הטקס גלש לחילול שבת. סיעות דתיות חרדיות (אגו"י, פא"י) הגישו הצעת אי-אימון לממשלה, שאמנם נדחתה, אבל תשעה חברי מפד"ל שהשתייכו לקואליציה, נמנעו מהצבעה.

יצחק רבין יכול היה לעצום עין על התנהגותה של המפד"ל ולקיים את הממשלה, או להפעיל את הסנקציות של החוק, אשר לפיו אם הסיעה שעליה נמנה חבר הממשלה נמנעה מן ההצבעה על הצעת אי-אמון, והממשלה החליטה תוך שבוע ימים כי היה בכך משום הפרת אחריות, דינו של אותו חבר הממשלה כדין מי שהתפטר. ואומנם, רבין בחר באפשרות השנייה, והודיע לכנסת כי שרי המפד"ל "התפטרו", והממשלה הפכה להיות ממשלת מיעוט. הדברים התגלגלו לאי-אמון בממשלה, להקמת ממשלת מעבר, ובסופו של דבר לבחירות מוקדמות. אלה נערכו ב-17 במאי 1977, יום המהפך השלטוני במדינה.

סברות חסרות כיסוי

אפשר לבוא בטענות אל יצחק רבין, שלא גילה גמישות מספקת כדי למנוע את הפלת הממשלה. יש אפילו הטוענים, כי אלמלא קיצור כהונתה של הממשלה אפשר היה למנוע את "המהפך". לדעתי, אלה סברות חסרות כיסוי. התבוסה של המערך, של תנועת העבודה, החלה להתבשל שנים אחדות קודם לכן — מאז סערת "הפרשה", דרך המחדל של מלחמת יום הכיפורים. שנה נוספת של כהונת הממשלה לא היתה בולמת את המהפך שכבר נגזר על-ידי הציבור. אבל לזכותו של רבין ייאמר, כי בהסקת המסקנות כלפי המפד"ל התייחס בכבוד ובנאמנות לנורמות המחייבות את תיפקוד הממשלה. ממשלה שאין בתוכה אמון הדדי אין לה זכות קיום.

ממשלתו של יצחק שמיר, אשר בא במקום מנחם בגין שהסתלק מתפקידו בלי להסביר את מניעיו, לא סיימה את כל הקדנציה. היה זה ח"כ אהרן-צירא מתמ"י, אשר החליט להגיש הצעת חוק פיזור הכנסת בגלל המצב הכלכלי כטענתו, אי-תיפקוד הממשלה ועוד. לא הועילו לחצי הליכוד והתימרונים השונים — החוק נתקבל ברוב קולות ומי ששילם את המחיר היה מנחם סבידור, יו"ר הכנסת, אשר לא נכנע ללחצי הליכוד לקיים הצבעה חשאית.

גם ללא דוגמאות היסטוריות אלה, אפשר היה לקבוע, כי אין שחר לדבקותו של הליכוד בקיום הבחירות ב"מועדן". בארצות דמוקרטיות נופלות ממשלות, והפרלמנטים מתפזרים לעתים קרובות, כאשר מתברר, כי ממשלה אינה מסוגלת לנהל את מדיניותה ולתפקד כהלכה. שלא לדבר על הדוגמה של איטליה, שאולי אינה קוסמת ביותר ושבה נערכות לעתים בחירות בפרקי זמן קצרים מאוד, הרי כמעט בכל מדינה אירופית קביעת בחירות מוקדמות אינה בבחינת חריג, אלא מסקנה המתחייבת מיכולתה של הממשלה למשול.

מימרה אווילית

בבחירות של 1984 הושג מה שמכונה "תיקו" בין הליכוד והמערך והמפלגות התומכות רעיונית ופוליטית באחת משתי המפלגות הגדולות האלה. לא המערך ולא הליכוד היו מסוגלים להרכיב ממשלה. איני זוכר מי היה הממציא הגדול של הסיסמה, כי "הבוחר רצה בממשלת האחדות" (זאת אמרו סופרים אחרים. דווקא כאלה

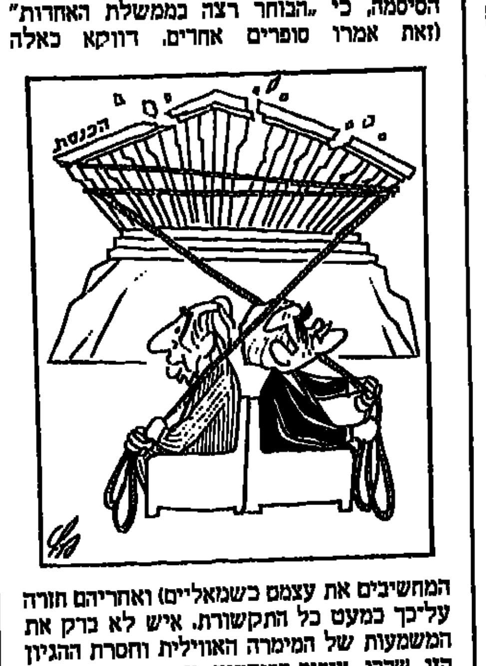

המחשיבים את עצמם כשמאליים) ואחריהם חזרה על-כך כמעט כל התקשורת. איש לא ברק את המשמעות של המימרה האווילית וחסרת ההגיון הזו. שהרי, ציבור הבוחרים היה מורכב מפרטים בודדים, שכל אחד מהם הלך מאחורי הפרגוד בקלפי, ובחר פתק מסוים. האחד ייחל לנצחון המערך תוך תחושת אימה מפני הליכוד, והשני בחר בפתק של הליכוד תוך ציפייה לשמירת שלטונו של הליכוד, ושינאה תהומית למערך. כיצד אפשר לחבר פתקים אלה ותחושות אלה של בוחרים למכנה משותף של "רצון הבוחר בממשלת אחדות לאומית?" בפועל לא היה אפילו בוחר אחד שהצביע בעד הרעיון הזה. זה היה פירוש שרירותי של המנהיגות בשתי המפלגות הגדולות, שלא היו מסוגלות להשלים עם אי-הצלחתן בבחירות.

אילו רצו לנהוג על-פי רצון הבוחר, היו חייבים לערוך בחירות נוספות. מה היה משתנה? היה לפחות סיכוי מסוים שהציבור יהיה מודע לאי-היכולת להרכיב ממשלה הומוגנית, וכמה רבבות, לפחות מן הנמנעים, היו משתתפים בבחירות כדי להכריע את הכף לכאן או לכאן. הדבר אינו בטוח, הוא לא נוסה, אך שתי המפלגות העדיפו להתחלק בשלטון במקום לעמוד להכרעה ברורה יותר של הבוחר.

כך הגענו לשנה השלישית של קיום ממשלה, שהגדרתה הרשמית חסרת כיסוי במציאות. אין לנו ממשלה אלא שתי ממשלות, המנטרלות זו את זו. אחת דוגלת בהנצחת הכיבוש, השנייה עושה מהלכים למען ועידה בינלאומית; אחת שולחת באמצעות אריאל שרון טרקטור בודד ליצירת עובדות בגדה; השנייה מגרשת באמצעות שר הבטחון את הטרקטור. אחת מבטיחה לדתיים חוק מיהו יהודי וחנינה לאנשי המחתרת, השנייה יוצאת נגד שני אלה. אפשר להרבות ברשימת "האחדות" הזו עד אין קץ. רק דבר אחד משותף, למרבה הצער, לשני הפרטנרים הנאבקים בינם לבין עצמם: שורה של מחדלים ופרשיות כמו פרשת השב"כ, פרשת פולארד, מחדל "הלוי" ועוד.

הגאולה לא תבוא מגאולה

השבוע שוב התעוררו תקוות בקרב אלה המוכנים לחיות באשליות שווא, כי הגאולה תבוא לנו ממפלגת "התחיה", אשר כאילו נחרצה בדעתה ליזום את חוק פיזור הכנסת, וכך, בעזרת קולות השמאל, נזכה להפלת הממשלה האומללה ולהקדמת הבחירות. והרי, היה ברור כי הגאולה לא תבוא מגאולה כהן, אשר שוכנעה בנקל על ידי יצחק שמיר, כי הקדמת הבחירות תהיה את "הסכנה" של הוועידה הבינלאומית, ואולי גם את נצחון התבוסתנים, כלומר השותפים של שמיר בממשלת "האחדות הלאומית".

פרופ' יובל נאמן, גאולה כהן והנהגת "התחיה" בכללה לא היו זקוקים לשיכנוע רב. הם כלל לא התכוונו ברצינות לתמוך בפיזור הכנסת, אלא ללחוץ על הליכוד להעניק משאבים נוספים להקמת התנחלויות ו"עיבוי" הישובים הקיימים. איש מאתנו לא יידע כמה יקבלו, כי הכספים יוזרמו כמו בעבר בדרכים עקיפות. כעת אפשר להמתין חודשים אחרים עד שתיגמר פגרת הקיץ הארוכה של הכנסת. אז תיכנס לשנה האחרונה לכהונתה, ואיש לא יעלה על הדעת לקצר את חייה בפרק הזמן הזה.

גם אם נניח לביקורת המהלכים של הממשלה בעבר, דומה כי היום אין כבר רבים המגינים על הקמת ממשלת האחדות. אך השאלה היא מה לעשות כעת? האם המערך יכול לפרוש מתוך מן הממשלה, ולהפקיר בידי הליכוד את כל המשרדים החשובים כמו הבטחון, החינוך, ומשרד החוץ? במצב הנתון אפשר לפחות לבלום את הליכוד בתחומים אלה — כך אומרים, וכך גם טוענים המנהיגים הרשמיים של מפלגת העבודה בתשובה לחבריהם, הדוחפים אותם לפרישה.

אופוזיציה גלויה.

לכאורה, הטיעון הוא סביר ומשכנע, מפני בחירת הרע במיעוטו במצב חסר תקווה. כך הזכרנו, כי יצחק רבין בלם את הטרקטור של שרון, ושמעון פרס, למרות הדיסקרדיטציה הגלויה מצד שמיר, מנהל מסעות למען הזזת התהליך המדיני, ויצחק נבון עושה מאמצים לחינוך לדימוקרטיה בבתי-הספר וגד יעקבי... איני יודע בדיוק מה הוא עושה למען הכלכלה, אך הוא בכל זאת משמיע נאומים מנומסים ומנומקים. אבל, הגדרה זו חושפת לעיני את התמונה האמיתית של הממשלה, שבה שולט הליכוד, והמערך אינו שותף שווה-ערך, אלא לכל היותר אופוזיציה בתוך הממשלה. אופוזיציה המנסה לבלום את המדיניות והמעשים של הליכוד. ואם כבר להיות באופוזיציה — האין זה עדיף לעבור לאופוזיציה גלויה, אמיצה ומלאת עוצמה מחוץ לממשלה הכושלת הזאת?

אבל נניח, כי הצדק עם פרס ורבין שאסור לנטוש את העמדות בממשלה, אסור להפקיר, כלשונם, את התחומים שבהם שרי המערך מסוגלים בכל זאת להשפיע על דרכה. מה שמטריד אותי הוא, שקונצפציה זו עשויה לחזור על עצמה לאחר הבחירות החדשות בשנת 1988. אם שוב ייווצר תיקו בין שני המחנות הפוליטיים יבואו אנשי מפלגת העבודה, שכבר טעמו את טעמה של ממשלת האחדות, וימצאו תירוצים להקמת מהדורה חדשה של ממשלה כזו. אפשרית כזאת באותו טיעון — חובה להיות בפנים כדי להציל את הניתן להצלה, ושבה לבלום מכפנים את הליכוד.

כל אדם בר-דעת יאמר שלא יתכן, כי מפלגת העבודה תהיה נכונה לשוב ולהתחבר עם הליכוד במסגרת ממשלה משותפת. הייתי רוצה מאוד להאמין, כי ילמדו את הלקח המר של הנסיון לחיות בדירה אחת עם הימין. אך, מי יתקע לידינו, כי לא נשמע שוב את ההצהרות אודות "רצון הבוחר", על "הכרעה של אין מכריע". החשש הזה מלווה אותי מאז הקמתה של הממשלה הנוכחית. לצערי, איני רואה סימנים רבים לשינוי מהלך-הרוח של הציבור. הוא מחולק למחנות אולי שווים בכוחם, כמו לפני הבחירות הקודמות. □

יש-דיבור

YESH DIBOOR

עמוד לנוער / עמלה עינת

פינת המחשב

ספר טלפונים — חלק אחרון

זהו חלקה האחרון של תכנית ספר הטלפונים. חלק זה שולט על פתיחת קובץ מספרים חדש והוא המפעיל את האפשרות השלישית בתפריט הראשי. יש להשתמש באפשרות זו כאשר מפעילים את התכנית בפעם הראשונה וכמו כן בכל פעם שמעוניינים לכתוב קובץ חדש על ידי ביטול הישן.

אני תקווה שתיהנו מהשימוש בתכנית זו, ותפיקו ממנה תועלת מירבית. בפעם הבאה אחל בסדרת רשימות אשר תקנינה את יסודות ה־BASIC לקוראים הפחות מיומנים, וכמו־כן תשפרנה את ידיעותיהם של המיומנים שביניכם.

```
340 OPEN "A: PHONE: DAT" FOR OUT PUT # 1.
350 CLS: LOCATE 0,10: PRINT "NEW FILE"
360 LOCATE 2,0 :PRINT "NUMBER OF ITEMS"; A
370 LOCATE 10,1: INPUT B $
380 IF LEN (B$) > 80 THEN 390 ELSE 400
390 PRINT "INPUT CAN'T ACCEED 80 CHARECTERS"
395 FOR × = 1 TO 1000: NEXT: CCS: GO TO 350
400 IF ASC (B$) = 13 THEN 5
410 PRINT # 1, B$: A=A + 1: GO TO 350
420 END
```

הידעת?

מחשבים מסכנים את בריאותך!

במחקרים הוכח כי ישיבה ממושכת מול צג המחשב, גורמת לעלייה ניכרת בסיכוי לחלות בסרטן, מאחר והגוף סופג את הקרינה הנפלטת על ידי הצג. לכן מומלץ לאנשים העובדים מול מחשב ובעיקר לנשים בהריון ללבוש סינרי מגן הקולטים את הקרינה.

פיצוחון

כתוב תכנית אשר תאפשר למשחק אחד לשחק בבול-פגיעה נגד המחשב. החוקים הם כדלהלן: המחשב בוחר בדרך אקראית בשלושה מספרים ועל המשחק לנחש את מיקומם ואת ערכיהם. לאחר כל סיבוב, על המחשב להכריז כמה "בולים" (כלומר ערך ומיקום נכונים) וכמה פגיעות (ערך נכון בלבד) השיג המשחק.

אם בתוך תשעה סיבובים לא יצליח המשחק לנחש נכונה את הצופן, ינצח המחשב.

בהצלחה

מגיש, ירון ולר

הזוכה בפיצוחון האחרון (יש דיבור 19.6.87):

IHAI BALABAN, 355 A
NACKETT BLVD
ALBANY N:Y: 12208
U.S.A

יש דיבור על דיבור

חוור ו'שמוש

באחת הפעמים הראשונות הבאתי לכם הגדרה כמעט מילונית של הפועל 'אוכ'ל' (במלרע). נכון לעכשיו לא נראה לי שהגדרה מילונית גרידא תספק את המותח החכיב עלי כל כך בו אני מרבה להשתמש, חוור ושמוש, וליישם בהטיות רבות בכל תחומי החיים.

טוב, או כמו שכבר ידוע לנו אוכ'ל פירושו: תקף; תופס; קביל; מתאים; לעניין. כמו: "אם תיתן לי שני חצאים במקום שקל — גם אוכ'ל? או — "אם אני אבוא עם מכנסי ג'ינס לטכס, זה יאכל??"

אבל נזה, מרוב חיוניותה של המלה, היא קיבלה גם פרושים חדשים. יותר כלליים כמו: טוב; יפה וכיו"ב: "אוכלת לאללה ההצגה הזאת"; — אוכ'ל הכובע שלי? — מה זה אוכל, אכילה רצינית יושבת עליו" כלומר "יש אכילה" בדומה ל"יש עניין"; "יש פוזה", "יש דיבור" כשלכל אחד הדקויות המיוחדות לו.

תומר קרמן

יש דיבור חכם

מה שלא הולך בכח

הולך ביותר כח!

[illegible] של חדר עבודות עץ בבית-ספר [illegible]

בחינה/סיפור בהמשכים

חלק ד': חיוכו של אליהו

אליהו החנה את המכונית במרכז המשק ויצא ממנה בפסיעות כבדות אל השביל המוביל לחדר האוכל. שני הילדים רצו בעקבותיו. במאסף אמרה לי עדה: "עדה'לה בטח תיתן לנו לימונדה טובה". "אבא אומר שצריך לומר 'בוודאי' ולא 'בטח'". אמרתי וציטטתי את הדוגמה שנתן לנו כשרצה לשרש מפינו את הטעות: "'היא יושבת בטח'".

"יסלחו לי האחים שלי, משה ויהודה המומחים לדקדוק, אם דווקא מתחשק לי להגיד 'בטח' על הלימונדה של עדה'לה", התבדחה עדה, אחר-כך הרצינה: "את יודעת איך שעדה'לה ואנחנו משפחה אחת?" התפלאתי על שאלתה. האם עולה בדעתה ששכחתי מהן החוליות המקשרות בין בני־המשפחה — מי בן־דוד של מי ומי גיס של מי? עיניה הביטו בי בכמו כוונה מיוחדת. הבנתי שהתכוונה לדבר אחר. הנדתי בראשי ומה שנפל בינינו נגנז.

חברה שנקראתה לנו בשביל התנדבה לקרוא לעדה'לה מעבודתה במכבסה. היא הציעה שבינתיים ניכנס לחדר האוכל אבל היות ושטפו את רצפתו, חיכינו בחוץ על ספסל. האוויר העומד העיק בכבדו מבין הבתים והעצים שלפנינו בצבצו פיסות רחוקות של הכנרת, כמו ריקועי פח מלוכן.

והנה, מירכתי חדר האוכל נשמעו רפרופים של צלילי פסנתר, כאילו מישהו מאבק את הקלידים. אחר כך עלתה נגינה עצובה, רכה כקטיפה. אליהו השעין את ראשו אל הכותל. עיניו נעצמו, קמטי פניו התיישרו. "אה, שופן", הפטיר ושפתיו נותרו פתוחות.

כעבור חודשיים מת.

אחרי ה"שבעה" אמר אבא שאחזור לנגן. בתל-אביב חזרה דליקה לנגן אחרי כמה חודשים גם הרי התחיל אז בשיעורי פסנתר. ככל שחלפו הימים, כן היה ברור יותר ויותר איך אליהו נמצא בתוכם. איך איננו נמצא בתוכם.

יום השנה הראשון הגיע. היה שקט בחדרים. מי שהיה בבית מהילדים עסק בשלו. עוד מעט תתקבץ המשפחה, ואז נלך יחד לבית הקברות. שנת האבל הראשונה תיגמר ואחריה תבוא השנייה, השלישית, הרביעית... וכך לכל אורך החיים.

עץ תות עבות עמד בחצר. ישבתי תחתיו ושפע עליו הכהים סכך עלי. על ברכי היה פתוח הספר "יורם" בעמוד הראשון. בכל חופשת קיץ בביקורי בתל-אביב הייתי מוציאה אותו מכוננית הספרים שבמרפסת המזוגגת וקוראת בו מחדש. הפעם קראתי רק את השורה הראשונה חזור וקרוא: "מטר זועף ניתך ארצה מאז הבוקר". המלים נשארו סתומות ולא התלכדו למשמעות. לבסוף קמתי וחזרתי בשביל אל הכניסה האחורית של הבית. עמדתי שם רגע. דלת המטבח היתה פתוחה כרגיל. בעד הפתח נראו עדה ויהודה. חוברת ובה לקט מדברי אליהו היתה מונחת סגורה על השולחן ביניהם. מדי פעם בפעם עברה שיחתם

אליהו גולומב

השקטה לרוסית כדי לשתף בה את ממה שישבה על כיסאה הגבוה בפינה ליד הפתילייה.

הקפתי את הבית. הגעתי לחזיתו הפונה לשדרה. טיפסתי על מעקה המרפסת וקפצתי פנימה נכנסתי לחדר האוכל וממנו עברתי לחדר השינה של ממה. סגרתי את שתי דלתותיו. ישבתי ליד הפסנתר הפתוח והנחתי את ידי על הקלידים. הם היו חמימים. הצמדתי את הקמיצה של יד ימין לפה דיאז הגבוה ואת הזרת של יד שמאל לסי הנמוך. התחלתי לנגן את הוולס. התקרמתי. אמרתי לעצמי לא לחשוב על כל תו לחוד, אלא לנגן את כל המנגינה. הרגשתי שאני יכולה לנגן עוד ועוד, ללא שגיאה, הלאה, הלאה.

פתאום נפתחה הדלת ויהודה עמד בפתח. השקט של הבית הקשיב מאחוריו. "היום?" שאלתו נותרה מפרפרת באוויר.

השפלתי את ראשי ומשכתי את ידי מהקלידים.

אבל אליהו, לו ידע, איך היה מחייך, איך היה מבין. גם את כולנו יחד, גם כל אחד מאיתנו לחוד.

סוף

* ספר הסיפורים כולו יופיע בהוצ' ספריית פועלים

יעל מוריני

מכתבים מהצבא

תחזור מחר

לפני חודש וחצי כשהייתי בבקו"ם הייתי "ביד בז" (בשר טרי בערבית). היום הרגשתי כל-כך שונה. הרבה יותר "משופשף" אחרי הטירונות וכשהסתכלתי על החיילים החדשים שהסתובבו בבקו"ם כסהרורים, בחיי, רציתי לצעוק להם — "ביז־בזים". אבל לאו התאפקתי. עדיין זכרתי איך הרגשתי כשאמרו לי את זה.

המצב שאחרי הטירונות הוא אל רק בעל יתרונות, אלא גם בעל חסרונות. לפני הטירונות מותר לפאשל. "לעשות פאקים" בעגה צבאית. לדוגמא, הסתובבת בלי כומתה ומשטרה צבאית עצרה אותך, הם לא יעשו כלום. אבל אחרי טירונות מתייחסים אליי כאל אחד שכבר אמור לדעת את החוקים כך שוויתורים לא באים בחשבון.

"מרור תנועה" הוא המדור שמולו ישבתי שבוע ימים רצוף. בכל יום, בסביבות חמש אחה"צ היה הפקיד אומר לי: תחזור מחר. כל פעם קיבלתי פס ליום וכל בוקר הייתי חוזר ונדהם מהתור, ומחכה בתקווה להיכנס ו...נשלח הביתה כדי להגיע למחרת. אחרי שבוע נדהמתי לשמוע את שמי מתנגן מהדלפק, קול מסתורי לחש לעברי: "קח את המעטפה ועשה בדיוק מה שכתוב עליה" — כמעט מותח, לא? האמת היא שזה לא מתקרב אפילו לרמה הירודה של מותחן אמריקאי מצוי. ההוראות על המעטפה כיוונו אותי למספר צריפים שליד — למדור קורסים, ולמרות שהשעה היתה מוקדמת למדי, נתבקשתי להתייצב שם רק למחרת. סוף סוף חוסר ההגיון הצבאי התחיל סועל גם לטובתי. ידעתי שמי שנשלח למדור מיועד לקורס, אבל בדרך־כלל נשלחים ישירות לקורס ולא עוברים דרך המדור. למה אני כן? את זה אגלה כבר כשאהיה שם מחר, בינתיים אני בבית והשעה מוקדמת, איזה כיף זה להיות בבית לפני חמש, מחכה למכתב...

בידידות

ניר

אביטל גבע

עורו, הנבטים

פחד אפף את המחנה. הצעירים מבקשים מההנהגה הכרעה.
כינוס ועד פועל. עוצרים את רכבת הלינה המשפחתית. הנהגים מוראגים. בקיבוצים אבדן עצות. כל המי ומי בדוברים, מקיר אל קיר. אנשי שיח לוחמים, אנשי ההגנה, הסוכנות, ההסתדרות, הימין, שלום־עכשיו, השמאל הישן והאופק החסום. הצעירים דורשים הכרעה במפ"ם. מי זה מפ"ם? מה זה מפ"ם? ומי זה הצעירים הללו. בשם מי הם מדברים לעוזאל שואלת המנהיגות? מה הרעש. הרכבת צריכה להמשיך.
המזכ"ל כועס. חבל על הזמן. זה לא הזמן להכרעות.
שילכו להפגין במספנות ישראל. זה מתחיל לעצבן — הצעירים מקבלים החלטות, יוצאים לעיתונות. ולוידיאו. עכשיו זה נחוץ לנו? רעש, מה־מאחורי האופק. צעירים מעצבנים שלא נסעו משום־מה ללוס אנג'לס — דורשים עכשיו הכרעה. מה הם מבינים. מפלגה זה לא פלוגת מרכבות, זו לא כיתת הקומנדו הימי. כולם מתחילים עכשיו להביע פה דעה ולבחון אמיתות.

וובר, פרנק, גרוסמן, אילן, חמי, רינג. מה כל הרעשים הללו היום — כשהקיבוצים בזבל? (מאחורי הקלעים — להקת הזמר של בית־אלפא).

רכבת העמק נעצרה בגלל חלודה.
אילן חמי תמשיכו.
זה יופי. צאו לקיבוצים. תאספו עוד כמה כמוכם.
לבטח יש כמה עשרות. פלוגה וחצי תספיק לזעזוע הדרוש. לכולנו.
כמה תקווה יש בנבטים האלו — שימרדו, שיבקשו הכרעות וינערו מאתנו את הנפטלין והנוסטלגיה.
מעניין מאוד. תנועה חדשה מתחילה לנבוט פה. לא לוס אנג'לס. לא לטיולי הג'ונגלים של סן בוטטו. לא להרוויח 1000 דולר לחודש בעין־המפרץ — אלא לאכול קש בקבוץ הארצי ובמפ"ם. זה משהו חדש. עוברים ממספנות ישראל למספנות הקיבוץ הארצי. דרושים דחוף: מסגרים, רתכים, בנאים, מהנדסי אלקטרוניקה, טייסים, מפקדי מרכבות, אנשי הקומנדו הימי ויוצאי יחידות קרביות.
במקום לטפח את הנבט הזה נותנים לו על הראש.

חאלד חליפה

דרוש בדק־בית

יתה זו שאלה של זמן שהתבערה תתלקח ודווקא בבית־ג'אן, אותו כפר גלילי פסטורלי, שהצטברו בקרבו, אמנם, עשרות שנות הזנחה מכוונת, מצוקה כרונית, נחשלות פיזית, אפלייה ממוסדת והתמרמרות ממושכת. כל זה רק עקב היות הדרוזים מיעוט לא יהודי שחוסם בגופו את תוכניות ייהוד הגליל.
היה זה הממונה על ענייני ערבים ועוזרו עמוס גלבוע שהשכילו להכריז, לפחות על הנייר, על הכוונה להשוות את זכויות הדרוזים של בית־ג'אן ואת זכויות הצ'רקסים של נפסו לאלה של הרוב היהודי. מעשה זה נותן לגיטימציה לחוסר שיוויונם של הדרוזים זה שנות דור, ולאפלייתן של העדות האחרות.
מאבקו של הכפר בית־ג'אן הוא טיפוסי לזה של כפרים ערבים רבים באזור, שכן אלה עומדים בפרץ מול רשויות שלטון אטומות ונחושות־כרעתן להבטיח את ייהוד הגליל. אותן רשויות עדיין לא התרגלו לרעיון שהתושבים הערבים הם אזרחי המדינה.
מאבקם של תושבי בית־ג'אן הוא מאבק צודק על הקיום ועל מרחב הנשימה, ורק הנהגה מפוצלת חסרת יעדים ברורים היא שמונעת את הרפיית רשות שמורות הטבע מקרקעות הכפר. בנוסף לתביעות הצודקות והענייניות של הדרוזים לאי־הפקעת אדמותיהם ובנוסף להאשמות החמורות כלפיהם כמשחיתי טבע, משחקים במשבר הנוכחי אלמנטים נוספים:
1. ההזנחה המשוועת של הכפר הערבי בכלל והכפר הדרוזי בפרט.
2. מחיר הדמים היקר ששילמה העדה הדרוזית בהרפתקה הלבנונית של אריק שרון, כאשר לראשונה מאז קום המדינה התחילו הדרוזים להרגיש שהם מרומים פוליטית. הכפר בית־ג'אן לבדו, מושא המחלוקת, שילם כ־3 אחוז ממחיר המחדל הלבנוני.
3. העדה הדרוזית בישראל, עקב פתיחותה לאשר קורה לאנשיה ברמת־הגולן ולאנשיה בלבנון, מודעת לתהליכים החברתיים והלאומיים המתרחשים באזור.
על ממשלת ישראל לעשות בדק־בית, להחזיר לדרוזים את אדמותיהם, לקיים את תביעותיהם הצודקות ולשנות את מדיניותה כלפי כל העדות הערביות בארץ.

גדעון ספירו

עור ברווז

חד ההישגים המיירים שהדרוזים מבית ג'אן יכולים לזקוף לזכות מאבקם, הוא, שכיום כמעט כל אזרח יודע מה מציק להם. שניים מהם ניסו להשתמש בשיטות המקובלות והקונבנציונליות שהדמוקרטיה מעמידה לרשותם, אולם איש לא זרק לעברם קצוץ. גם שביתה ממושכת של תלמידי בית ג'אן נוכח תנאי לימוד מחפירים לא הזיז אף עכון בחדרים ממוזגי האוויר של הצמרת השלטונית. אולם, ברגע שהאורחים הדרוזים אימצו את שיטות הרב לוינגר וחבריו מגוש אמונים, התחילו העניינים לזוז בקצב רצחני. פתאום מצאו כמה ראשים בשלטון זמן לעסוק בנושא בית ג'אן והתקבל הרושם — ולעת עתה זה לא יותר מרושם — כי משהו מתחיל לזוז.
עכשיו, שימו לב לתופעה מעניינת. שעה שהדרוזים עשו שימוש בשיטות המתנחלים היהודים, קם הימין כאיש אחד והתייצב מולם. כל הליכוד, וכל התחיה, וכל הגוש הדתי, ובחבורה החביבה הזו לא ייפקד כמובן מקומו של כהנא, קמו וזעקו חמס על הדרוזים.. המסר שהגוש הפטריוטי הזה העביר לדרוזים הוא בערך כזה: אתם, רבותי הדרוזים, פירשתם לא נכון את אדיבותנו ורוחב ליבנו. העובדה שאנו מרשים לכם, גויים חביבים, לחיות כאן, אינה צריכה להעביר אתכם על דעתכם. זה שאנחנו מתירים לכם לנשום את אוויר הפסגות של הר מירון, כנראה העלה לכם את הדם לראש וסיחרר את מוחכם. חשבתם בטעות כי אתם אזרחים שווי זכויות, אז תשכחו מזה. מכאן ואילך אנו מודיעים לכם כי להקים התנחלויות בלתי חוקיות, להכות חיילים ושוטרים, לגדפם ולקללם — מותר רק למתנחלים יהודים. אם אתם חשים צורך, דרוזים יקרים, להכות ולקלל, הרי בדיוק בשביל זה יצרנו עבורכם את מסלול משמר הגבול. שם, בג'נין ובשכם, בעזה ובירושלים, בחברון ובבית לחם, שם קיבלתם מאתנו רשות להכות ערבים ככל העולה על רוחכם. אולם שעה שאתם חוזרים שוב לכפריכם בתחומי מדינת ישראל, אתם מתבקשים להתנהג בצניעות ובהכנעה, כמצופה מאורחים נסבלים. זהו דבר מחנה הימין, על שלוחותיו וקבוצותיו, לתושבי בית ג'אן, ושאר האזרחים הנופלים תחת הכינוי הישראלי „מיעוטים".
כל מיני אנשי ימין שמימיהם לא הלכו פסיעה מיותרת ברגל, שלא ראו שמורת־טבע אלא בטלוויזיה בלבד, שטווח הליכתם אינו חורג מהמכונית לבית, שההיכרות שלהם עם פרחים וצמחים מגיעה לכל היותר לכדי מגע־עין עם העתקים פלסטיים — הפכו פתאום לשומרי החומות של יפי הארץ ונופיה. אנשים כמו גאולה כהן, אשר נותנים ידם לפציעתה האנושה של הארץ על־ידי השתלה מלאכותית של בנייה פראית מכוערת וחסרת דמיון, ובלבד שתעשה על אדמה ערבית מופקעת, נעשו פתאום לשומרי החותם של נוף הארץ. מצטער, לטעמי כל זאת הוא מזוייף ושקרי. הדברים נעוצים בשנאה תהומית לכל מה ששייך ללא־יהודים.
אולם, לויכוח הציבורי ששטף את הארץ בכל הקשור לארועי בית ג'אן, השתרבבה נימה שהיתה לי קשה לעיכול. בראיונות עם אורחים דרוזים, חזרו ונישנו המושגים של „ברית הדמים" ו„קשר הדם" אשר קיים כאילו בין יהודים לדרוזים. הדוברים חזרו ונפנפו בזה הללי בית ג'אן ששפכו את דמם למען המדינה. השאלה שרוכבים דרוזים רבים חזרו עליה היתה: הכך יעשה למי שכרתו ברית דמים עם היהודים? הזהו גורלם של הדרוזים שדם בני משפחותיהם הירווה את אותה ברית דמים? אני מודה כי כשאני שומע את כל נימוקי הדם האלה, בשרי נעשה חידודין חידודין, וכשמה קצת יותר עממית: אני מקבל עור ברווז. השימוש בדם כאלמנט המקנה זכויות, מעורר זכרונות מצמררים ויש לפסול אותו על הסף. נכון שזהו נימוק שבעולם המושגים של הימין הלאומני והגזעני בישראל, נשמע תקף, כפי שהדבר קרה וקורה לגבי כל ימין לאומני וגזעני בכל מקום אחר בעולם. ישראל אינה מחדשת כאן חידושים גדולים. אולם, אנחנו, בעלי התפישה הדמוקרטית וההומניסטית, צריכים לומר לאזרחים הדרוזים כי דם חללים אינם מקנים זכויות. תלמידי בית ג'אן זכאים ללמוד במבנים מודרניים, מוארים ומאווררים, בלי כל קשר לכמות הדם שנשפכה במלחמות. זכותם של הילדים הדרוזים, ושל הילדים הערבים, בדיוק אלו של היהודים, לקבל את החינוך הטוב ביותר, במבנים הטובים ביותר ובעזרת הציוד הטוב ביותר, מסיבה מאוד פשוטה ופרוזאית: משום שהם בני־אדם ואזרחים. זאת זכותם הטבעית. ואם משרד החינוך לא משקיע בבית ג'אן את המשאבים הדרושים, הוא חוטא לתפקידו ועושה פלסתר את כל הדיבורים על חינוך לדמוקרטיה ושוויון. הזכות של תושבי בית ג'אן לתכנית מתאר, למערכת ביוב מסודרת, היא לא פונקציה של ברית־דמים. היא פונקציה של היותם אזרחים שמגילת העצמאות הבטיחה להם שוויון זכויות מלא. הזכות הזאת מגיעה באותה מידה גם לכפר דרוזי, או ערבי או יהודי, שבניו לא שרתו בצבא ואיש מתושביהם לא קיפד את חייו במלחמה. בעניין זה אסור שיהיו הבדלים בין בית ג'אן למאה שערים, בין קיבוץ בית השיטה לאום אל־פחם, בין נצרת עלית לנצרת תחתית.
מה שקרה בבית ג'אן צריך להוות עבור דרוזים רבים תמריץ לחשבון נפש וחומר למחשבה על הכוחות הפוליטיים שבחרו להסתופף בצילם. הם צריכים לשאול את עצמם מדוע הימין עקר מולם? מדוע לא סייעה להם חברותו בליכוד של חבר הכנסת הדרוזי אמל נסר אדין על אף לשונו הארוכה והמתלקלקת? כיצד להסביר שאפילו חינוכו החזק של הח"כ הדרוזי זיידן עטשי כלפי הליכוד, כולל רמיזות כי יהיה מוכן לערוק מ„שינוי" לליכוד לא סייעו אף הן? ומצד שני מדוע השמאל, לגווניו השונים, התייצב לצידם והבין למצוקותיהם אל אף ההצבעה הדלילה של הדרוזים בעד השמאל? יש הבדל עקרוני ובסיסי בין השקפת עולם שמאלית ושוויונית לבין השקפת עולם ימנית ומפלה. אותם דרוזים שהסכימו עד כה לשתף פעולה עם הימין הישראלי במדיניות ההפרד ומשול שהפעיל ביחסיהם עם הערבים, צריכים להרהר מחדש בתבונה ובצדק של מדיניות זו. מתברר שזה אפילו לא כדאי.

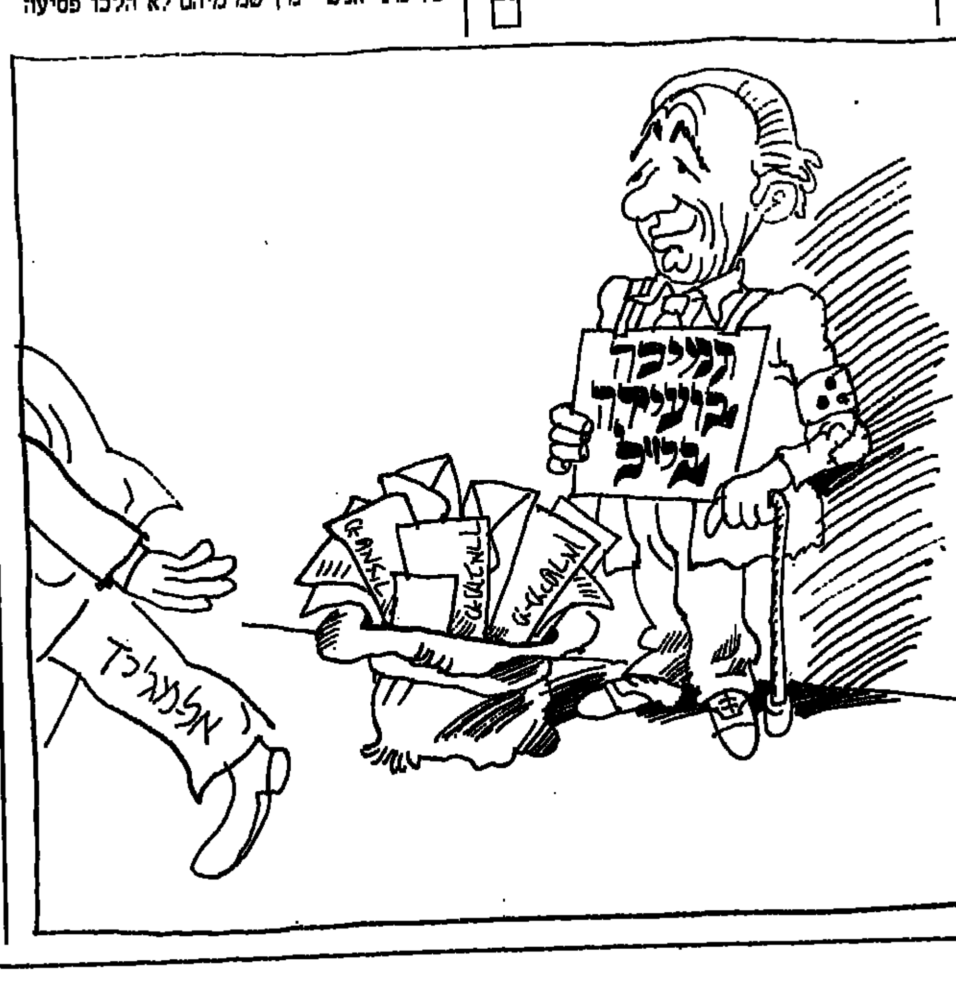

גיורא מנור

מי ישמור על השומרים

אני אוהב פרחים ועצים, אבל לא נמנה עם אנשי „שמורות הטבע". לא רק משום שחסידי הטבע הישראלי הנאה קנאים ברובם, ומנצלים את אהבת הארץ להסתיר תחתיה כל מיני מאווים לאומניים למיניהם, אלא משום שהם מזכירים לי צמחונים. הצמחונים האידיאולוגיים נוטים מרוב אהבת החיות לאכול את מתנגדיהם האנושיים (עמדתי לכתוב „הולכי על שתיים", אבל נזכרתי בעוד מועד, שגם עופות הם חיות דו־רגליות). עוד פחות אני אוהב את הבעלנות על הטבע של אלה היושבים בתל־אביב־יפו. למשל, עמוס קינן, שאינו מחמיץ הזדמנות לנאומי זעם. כשנתחל'ח מתקיים מפגש אמנותי, בו מישהו צובע צלע של הר, או מישהו אחר מנסה לטעת עצים בנגב. זה מזכיר קצת את אלה, שהיו רוצים, שהאינדיאנים או האסקימוסים יוסיפו להתקיים בצורת חייהם הפרימיטיבית. כדי להיות שמורת־טבע לתיירים ולחובבי טבע, כמובן. תהיתי, האם המצב בשמורת מירון, ומאבקם של הדרוזים הצעירים על הקרקע שלהם, הכלולה בשמורה הגדולה ביותר בארץ, ישנו את דעתו. הנוטה תמיד נגד האנשים ולמען שומרי השמורות.
בגליון יום ו' האחרון של „ידיעות אחרונות" מצאתי, באמת, את התשובה לתמיהתי. בקטע „טבע וארץ" קובל עמוס קינן על כך, שאיש לא חשב על תושבי הכפר הדרוזי ולא בנה להם בית־חרושת מתוחכם ומשוכלל, ואז הכל היה נפתר. איך? האם במסגרת התיעוש היו נבנים להם בתים ללא קרקע? ושמא רבי־קומות? גורדי־שחקים? ובכל זאת, נדמה לי, שקינן הבין בפעם הראשונה, ששמירת הטבע היא ערך חשוב, אבל האנשים חשובים ממנו. חבל, שזה היה רק אחרי שהעניין נגע בדרוזים. כי גם יהודים הם בני־אדם. אלא שלעמוס ולי יש בעיה דומה: אנשי שמירת הטבע הם, משום מה, על־פי רוב גם אנשי ארץ־ישראל השלימה... והפקחים יודעים להבדיל היטב בין הורסי טבע ציונים ולא ציונים.
עכשיו, משהבעיה גנולה מזווית דרוזית, נקלע עמוס קינן למצב קשה. ברשימתו הוא מנסה לצאת מהמילכוד שלו. הגיע הזמן, שאהבת המולדת לא תהיה עוד נחלת הלאומנים בלבד. האקולוגיה חשובה עד כדי כך, שאי־אפשר להשאירה בידי שומרי השמורות, כי, כמאמר הרומאים הוותיקים: מי ישמור על השומרים.

נקודה אחרת, שהתעוררה באשר לדרוזים השובתים וה„מתנחלים", אינה שייכת לשמירת הטבע. אנשים אחרים הזדעזעו, מכך שדרוזים מכים את אחיהם הדרוזים שבמשטרה ובמשמר הגבול. כאילו מותר להרביץ רק לשוטרים שלא מבני עמך...
לאחר שראיתי, לפני שנים (כשעוד הייתי בשירות מילואים), באיזו אכזריות מתייחסים אנשי מג"ב הדרוזים לערבים בשטחים הכבושים, איני מתפלא, שגם כשמדובר בבני עמם ועדתם, הם מסוגלים להניף שרשראות ברזל ולפצוע.
אבל, יש להם הזכות, כמו ליהודים, לצרפתים או לכל עם אחר, להתייחס למשטרה, כפי שזו מתייחסת אליהם.

את האמונות התמימות האחרונות, שנותרו לפליטה במקומותינו, היא שח"כים או שרים אמורים להיות אנשים נבונים. הנה הכריז לא מכבר משה ארנס, בוודאי לא הטיפש שבין המדינאים, על כל פנים בכל הנוגע לאווירונאוטיקה, שמעתה יהיה שוויון־זכויות לדרוזים כי הוא נעשה מגינים ופטרונים. קשה להבין, איך מישהו בעל תואר פרופסור אינו יכול לעשות את החשבון הלוגי הפשוט: אם מעתה יהיה שוויון זכויות לדרוזים, משמע שעד כה לא היה, כי לא רצו בו. ואם מעתה תשתנה עמדת הממשלה בעניין זה, סימן שבעניין שיווי־זכויות הערבים הלא־דרוזיים יימשך מצב אי־השוויון, הנוגד את מגילת העצמאות ואת החוק.
אפשר לומר, אחרי 40 שנים. לפחות התחלה. אפשר גם לראות בזה כשלון חרוץ של כולנו.

צבי טימור

אוכלים בחווה

רון מבשר לנו כי יחשוף את גירסתו על מלחמת לבנון באמצע החודש הבא בפורום המכובד של המרכז למחקרים איסטרטגיים. אין ספק כי חמש שנים לאחר המלחמה האומללה הזאת מן הראוי כי גם השר שהיה אחראי לה, ינסה להסביר את מניעיו.
לאחרונה, נחשף שוב קטע מסוים מהמלחמה בספרם של דודו הלוי וניל. ס. ליבינגסטון על ה„ראמבו של רייגן", מיודענו אוליבר נורת'. בספר זה נטען כי הקולונל נורת' היה האישיות האמריקנית שקיבלה תדריך מפורט ונדיב „לב אל לב" מאריאל שרון ערב הפלישה ללבנון בחוותו, „חוות השיקמים". על מהלכי המלחמה ויעדיה. אם זה נכון, קולונל נורת' ידע במועד הנזכר יותר ממה שידעו או שרי ממשלת ישראל. נורת' נלווה לצוותו של השגריר המיוחד, פיליפ חביב. שעה שהאחרון סעד על שולחנו של ראש־הממשלה בגין בירושלים הוזמן נורת' לארוחה בחוותו של שר הבטחון דאז אריאל שרון, מגלה הספר („ידיעות אחרונות" 17.7). נורת' מתאר את האווירה שם כ„גלויית לב". שרון שלף מפה מפורטת של לבנון והראה לנורת' היכן פרוסים הכוחות הישראליים בלבנון. על מפה מפורטת של בקעת הלבנון תיאר שרון לנורת' את הפלישה לשם. „אז", מספר נורת', „פרש לפני שרון את תוכניתו להחדיר אוגדות שיריון ישראליות אל הרי השוף באמצעות הכוח העל־עוצבתי הישראלי בבקעה ולכתר שתי דיוויזיות טנקים של הסורים שהיו מוצבות בצפון בקעת הלבנון". כאן מגיע הגילוי המעניין ביותר של נורת':
„אחרי שהושג יעד זה אמורה היתה ארה"ב, לפי תוכניתו של שרון, לחוש להצלת הסורים לפי דגם הפעולה של קיסינג'ר ב־1973 שחש לעזרת הארמיה השנייה שהיתה לכודה בין שני כוחות ישראליים במדבר סיני". „שרון היה משוכנע," טען נורת', „כי מהלך כזה יעביר את סוריה למחנה המדינות הערביות התומכות במדיניותה של ארה"ב ומושפעות על ידה וישים קץ להשפעה סובייטית בסוריה". נורת' מיהר לדווח מיד באותו ערב על „תוכניתו הסודית של שרון" לבוס שלו, יועץ הנשיא וויליאם קלארק, ועל הסוכריה שהציע שרון בתוכנית זו לאמריקנים. בכל מקרה, אם סיפורו של נורת' נכון, הוא מתועד במסמכים הניתנים לחשיפה בארכיוני בית הנשיא בארה"ב. אריאל שרון מכחיש מכל וכל את קיום השיחה ואת עצם הביקור של הקולונל בחוות שרון.
עד שייחשפו המסמכים, קשה יהיה לדעת מי דיבר אמת. נורת' העיד על עצמו, כי הוא מוכן לשקר למען השגת יעדים מדיניים. גם דודו הלוי אינו מדייק תמיד ועל אמינותו של שרון יכול כל אחד לגבש לעצמו דעה עצמאית. בכל מקרה, שרון יצטרך לתת תשובה האם הוא ביסס את האסטרטגיה שלו על האפשרות של „זנב המנפנף בכלב". האם הוא היה מוכן למען „פאקסה אמריקנה" עם סוריה לוותר על הגולן על פי הדגם הקיסינג'רי, שבמסגרתו הוחזר כל חצי האי סיני למצרים. גם כן, מה היא סיבת התנגדותו העיקשת לוועידה בינלאומית.
מן הראוי, ששרון יסביר בחודש הבא לפורום המכובד בפניו הוא מתכוון להופיע גם איך הוא תיאר לעצמו את ההשלכות הגלובליות של מלחמת לבנון ובמיוחד את המלחמה היזומה עם הסורים.

עמירם כהן

מילון חדש לקרית גת

● „על גופותינו"
(ע"ע גם „על גוויותינו המתות")
ביטוי ישראלי אופייני, שאנחנו נוהגים להשתמש בו לאחרונה בכל מחלוקת קלה כחמורה ויהיה זה ויכוח בין שכנים על מעבר בדרך, על זכות חנייה מתחת בית משותף, או על תוספת של 5 אחוז לביגוד. אם מעורבים ערבים ויהודים במחלוקת — ה„על גופותינו" עולה בדרגה ל„איש לא ייצא מכאן חי" ו„יש לנו תכניות מפחידות". שלבים אפשריים נוספים: חסימת כבישים, הבערת צמיגים, כבילה בשלשלאות לשערי הכנסת ועניבת טלאי צהוב. ואם כל זה לא יעזור אז „נסגור את העיר".

● „נזמין את כהנא"
(ע"ע גם „כהנא יטפל בכם")
נערה בת 16 נראתה משוחחת ביפו עם ערבי־נוצרי — „נזמין את כהנא"!
שכן ערבי מבקש משכן יהודי שלא יקשור לו סוס בחצר — „נזמין את כהנא, הוא יודע איך לטפל בכם!"
ויכוח בחוף הים בנהריה על ווליום הקסטה של פריד אל־אטרש — „נביא את כהנא"
תחרות עיסקית בין משקיעים יהודים לערבים על מכירת מפעל כושל — „נזמין את כהנא!", והפעם המזמינים הם לא אחרים מאשר נציגי מועצת הפועלים הנשלטת על ידי המערך.

● „אין מחיר לציונות"
(ע"ע גם „מכירת החזון הציוני")
„אנחנו לא נגד עבודה של ערבים בקרית גת אבל לא ניתן שערבים יהיו בעלים של מפעלים בקרית גת":
„אנחנו לא נגד עבודה ערבית ב„המגדר" ויש כאן כמה עשרות עובדים ערביים. אבל אנחנו לא נסכים לבעלות ערבית על „המגדר".
„העובדה שהוא ערבי פגעה בציבור העובדים באופן קשה".
הכרה מעמרית 87; מה עוד נותר לפועל היהודי מלבד הפועל הערבי. קח אותו ממנו ויישארו לו, באמת, רק כבליו.

● „הכסף הסעודי"
(ע"ע גם „כספי הסי.אי.א.")
בעבר מימן הכסף הסעודי את „שלום עכשיו", הוא גם מממן היום את שיקום מסגד „חסן בק". הוא מממן את הבג"צים נגד גואלי הקרקעות היהודים ביו"ש היום זה הפך ל„מוכרים את החזון הציוני תמורת כסף סעודי".
„לא ניתן כאן להקים התנחלות עותית. את הציונות לא קונים בכסף סעודי וכוויתי". ואת מי זה מעניין, שה„כסף הסעודי" הוא בעיקרו הלוואה שקיבל המשקיע הערבי מבנק הפועלים היהודי־ציוני־ישראלי דווקא.

● „נכס לאומי"
כשמדובר בערבים־יהודים כל מפעל כושל, פיסת אדמת טרשים — ומדובר כאן בשני הצדדים — הופכים מיד ל„נכס לאומי". אלא שבבחינה יותר רצינית ניתן לראות מיד שמשבר „המגדר" העלה בפעם המי יודע כמה, את הדילמה האמיתית של הציונות בימינו. השאלה היא האם תיתכן ציונות המאפשרת סימטריה ביחסי שני העמים בארץ־ישראל. הציונות אינה, חייבים לומר בגלוי, סימטרית: „חוק השבות", התקנות של מנהל מקרקעי ישראל לגבי „אדמות הלאום" ומערכת החוקים המבורכת „יוצאי צבא" הן מערכות של העדפות ליהודים. אך, האם ציונות 87 גורסת, שרק ליהודי מותר להתיישב בחברון ולערבי אסור ברמת־עמידר; ליהודי מותר לקנות מפעל בשכם ולערבי אסור בקרית גת, ליהודי מותר לקנות אדמה באלפי מנשה ולערבי אסור בכפר־סבא — אם זו הציונות, אנחנו בבעיה קשה.

יהודה להב

רפלקס מותנה

דומה ל„אסקימו לימון", שיש לו המשך ועוד המשך, בשינוי שם כלשהו האם לא ראינו כבר את המהדורה הקודמת של „הטרקטור באבני חפץ"? האם אין זה המשכו של התסריט בשם „יישובי־דמה בפיתחת רפיח"?
כל אחד שמע משהו על כלבו המפורסם של המדען הסובייטי פאבלוב, שתמיד הפעילו פעמון, כאשר הגישו לו מזון; במרוצת הזמן הוא זיהה את צליל הפעמון עם קבלת המזון במידה כזאת, שגם כאשר הפעמון הופעל „על ריק", בלי שתתלווה לו הגשת מזון, למישמע הצליל כאילו הריח הכלב גם את ריח המזון והריר החל נוזל מפיו. אצל פאבלוב קוראים לתופעה זו, כידוע, "רפלקס מותנה".
על פי רפלקס מותנה כזה פועל, כנראה, באופן כפייתי גם אריק שרון. בהגיע לאוזניו צליל מסויים, מתחילות הבלוטות שלו לפעול. מ„גדלי־הדמה בסיני והטרקטור שנעצר זמנית, הם תוצאה ותוצר של פעולת אותן בלוטות. אך, אולי לא הריר הנוטף הוא כאן המעניין ביותר, אלא דווקא הצליל הגורם לנטיפתו. בטבע, כאשר זהים התנאים החיצוניים והפנימיים, זהים גם התהליכים הפיזיים והכימיים שהם מחוללים. סופם של יישובי־הדמה של אריק שרון בסיני היה פירוק הישובים הקיימים. לתשומת ליבם של כל מתנחלי אבני־אין־חפץ־בהן לסוגיהן.
בהקשר זה יש להעיר גם, כי דומה, ש„התחיה" — ואריק שרון, שתמיד מסתנף בחפץ לב לכל רעיונותיה , ככל שהם קיצוניים יותר, כן ייטב. הימרו הפעם על הסוס הלא נכון.
תביעת „התחיה" להקצבת 100 מיליון ש"ח להקמת התנחלויות חדשות ו„עיבוי" של הקיימות בשעה של מצוקה תקציבית ובשעה ש־80 אחוז מן ההתנחלויות מאוכלסות בפחות מ־20 משפחות אינה פופולרית. וזו לשון המעטה. הביקורת הנוקבת על תביעות בזבזניות וראוותניות אלו נשמעת עתה גם בחוגים רבים, שעוד תמול־שלשום „קנו" בחפץ־לב אבני־חפץ כאלה ואחרות ולא הבחינו שאין הן אלא אבני־דמה.
הפחד של אי־אלה חוגים ב„עבודה" מפני המלל ההתנחלותי של יובל נאמן ועושי־רצונו מן הליכוד הוא פחד־שווא. אריק שרון שולח טרקטורים: דוד לוי, המתחרה באריק שרון, מבטיח 3000 יחידות דיור. טרקטורי־דמה מתחרים בהבטחות דמה. וגם אם ימומש משהו מהן, לא יימצאו הרבה קופצים על הדירות הללו. ככלות הכל, מי הם אותם 70 אלף (האמנם 70 אלף?) התושבים היהודיים במה שמכונה בלשון סגי נהור בשם יש"ע? הם מורכבים מקומץ קנאים ומרוב של פתאים, שהתפתו לקפוץ על המציאה של „איכות חיים חמש דקות מכפר סבא". נכון — הקנאים מסוכנים מאוד: כדי למנוע הסכם־פשרה, הכרוך בפינוי שטחים, הם לא יירתעו מגרירתנו למלחמה, אולי גם למלחמת אזרחים; אבל הרוב אינו קנאי, אלא אחוז דאגה והפחד מדיר שינה מעיניו, שמא יתברר, כי אבני־חפץ נבנו על חולות נודדים. יכולתם של הקנאים המעטים לכפות את רצונם על החברה כולה תלויה במידת התמיכה בהזויותיהם, שהם מסוגלים לגייס. הרושם הוא, שהפעם החטיאו את המטרה. תפסת מרובה לא תפסת. יותר משמיבצע „טרקטור הדמה" של אריק שרון מסוגל להוסיף להם תנופה ובטחון, יש בו כדי לזרוע בהם ספקות, שמא מעידה ראשיתו על סופו.
אמור „אריק שרון" וההד יענה לך „ימית".

מוטי בסוק ■ טפטופי כנסת

נבחרת חלשה

במפלגת העבודה כבר השלימו הכל עם העובדה כי הבחירות לכנסת השתים־עשרה ייערכו לכל המוקדם באפריל 1988. במידה ושמיר יצליח לסיים את מלוא הקדנציה שלו בצמרת, ייערכו הבחירות בנובמבר 1988. בכל מקרה, בעבודה כבר החלו בספירה לאחור.

מצב הרוח בקרב 40 ח"כי המערך (37 — עבודה, 3 — של עזר ויצמן) רחוק מלהיות מרומם. להיפך, הסקרים האחרונים שעשתה המפלגה, לא אלה המתפרסמים בעיתונים, אינם מעודדים. מי שמסתובב בסניפי המפלגה, כמו אהרון הראל, אינו חוזר משם במצב רוח מרומם. מרבית השרים והח"כים מציינים כי העובדה ששמעון פרס אינו אוחז כיום בהגה השלטון, פוגעת בתחושת הבטחון של החברים מן השורה. רעיון הוועידה הבינ"ל, הרגל הנוכחי של פרס, מקובל על כל חברי המפלגה ואוהדיה. הדבר לא בא לידי ביטוי בפומבי, כיוון ששרים (נחמקין וארבלי־אלמוזלינו) וח"כים שאינם מחובבי הוועידה לא רוצים להקשות על שר החוץ, בתקופה בה הליכוד שוב יורה לעברו כמעט בכל הכלים העומדים לרשותו.

חלון הראווה של המערך הוא הנבחרת שלו לכנסת האחת־עשרה. מי שיכחן את ביצועי ארבעים הנבחרים לא ישאב עידוד רב. להיפך, דומה כי בכנסת הנוכחית מייצגת את המערך אחת הנבחרות החלשות ביותר שלו מאז ומעולם. זאת, בהשוואה לנבחרת הטובה ביותר של הליכוד מאז קום המדינה, שגם תתחזק לקראת הכנסת הבאה בשני כוכבי־על כמו ביבי נתניהו ובני בגין, ובשחקני חיזוק מן השורה הראשונה — רובי ריבלין, רחל קרמרמן (או לימור לבנת) ואולי גם צ'יץ' להט, צחי הנגבי וישראל כץ.

למערך, כאמור, ארבעים ח"כים. שלושה־עשר מתוכם אינם מתבטאים בכנסת כחברים מן השורה, אם בשל היותם שרים (פרס, רבין, נבון, ויצמן, שחל, בר־לב, יעקבי, אלמוזלינו, צור, נחמקין) סגני שרים (אמוראי, כץ־עוז), או בשל היותם בתפקיד מיוחד (יו"ר הכנסת הלל). מתוך 17 הח"כים הנותרים ניתן לציין רק שלושה כח"כים טובים. הכוונה לאורה נמיר, חיים רמון, ושבח וייס.

אין ספק כי החשובה בוועדות הכנסת, היא ועדת הכספים. מי שעקב בחודשים האחרונים אחר פרשת המושבים, ראה כי בניגוד לכל שאר ועדות הבית, זו היחידה שהוכיחה כוח של ממש. בוועדה עשרים ושישה ח"כים. למערך שמונה ח"כים. אולם, רק ח"כ אחד, חיים רמון, מסוגל להתמודד בכוחות שקולים כנגד יורם ארידור, אברהם שפירא, מר מפעל הפיס גדעון גדות, אריאל וינשטיין, דן תיכון וחיים קופמן. שאר חברי המערך ז'אק אמיר, עדנה סולודר, שלמה עמר, יצחק פרץ, אפרים שלום והאחרים יושבים בוועדה, על־פי רוב, על תקן של סטטיסטים.

שומעים איך הגדולים מתווכחים, שומעים ניתוחים „מסובכים" בכלכלה והמלים חולפות מעל ראשם. כשרנים בקיבוצים סולודר מתעוררת. כשמדברים על המושבים אפרים שלום מתעורר. כשמדברים על אגה, שלמה עמר בתמונה. בשאר ימות השנה הם בתנומה עמוקה.

מפלגת העבודה, מפלגה בעלת מסורת שלטונית, הגיעה לכנסת עם ח"כ מתאים אחד לוועדת הכספים. למזלו של חיים רמון, יושבים לידו יאיר צבן (מפ"ם) ודדי צוקר (ר"צ). אולם במפלגתו שלו אין לו תנא מסייע. אכן, דלות החומר.

כל נשכח, מפלגת העבודה הותירה את כל המשרדים הכלכלים בידי הליכוד. האוצר, משרד העבודה והרווחה, משרד המסחר והתעשייה בידי הליכוד. אולי צודק הליכוד כאשר הוא טוען, כי למערך אין היום כוחות לניהול כלכלת ישראל?

דב בן־מאיר — יישאר בחוץ?

מונחת לפני רשימה של אנשי מערך הרואים את עצמם מועמדים לכנסת השתים־עשרה. למותר לציין כי כל חברי הכנסת הנוכחית מחשיבים את עצמם במועמדים טובים ומתאימים גם לכנסת הבאה. הרשימה מעודכנת ל־29.5.87. כשאני עובר על רשימת המועמדים איני מאמין עד היכן הידרדרה מפלגת העבודה. אם נתרכז בענייננו — המערך בקואליציה, או באופוזיציה, חיים רמון יהיה זקוק לעזרה בוועדת הכספים בכנסת הבאה. שוב יצטרך רמון להתמודד בגפו עם הצוות המיומן של הליכוד.

כל סטודנט שנה א' במדעי המדינה יודע כי העבודה הפרלמנטרית דורשת השכלה, הבנה ומיומנות, בעיקר בכלכלה ובמשפטים. לליכוד סוללה אדירה של משפטנים, דן מרידור, אהוד אולמרט, רוני מילוא, חיים קורפו, מיכאל איתן, יורם ארידור, מאיר כהן־אבידב, אוריאל לין, יצחק מודעי, משה ניסים, אברהם שריר, אליעזר קולס, ואריאל שרון. תשובת המערך: שחל, ליבאי, אמנון, וייס ורמון. שוב רואה הכנסת את דלות החומר של המערך בנושאי חקיקה ובנושאים בהם נדרשת הכנה ברזי המשפט.

הבעיה היתה נפתרת. אולי, אם הפרופסור למשפטים דוד ליבאי, היה מקריש את כל־כולו לכנסת. אולם, עיסוקיו הרבים אינם מותירים לו זמן לוועדה החשובה · ועדת חוקה חוק ומשפט. המערך נאלץ להזעיק את ליבאי כל אימת שנדרש „כיבוי אש" מיידי ובינתיים כתיקונם להתבסס על שלושה „כלבי שמירה" — שבח וייס, שולמית אלוני מר"צ ומרדכי וירשובסקי משינוי.

אז אין למערך כלכלנים וגם חיים רמון איננו כלכלן בהשכלתו, ואין לו משפטנים. אז מה כן יש לו?

מפלגת העבודה נכנסה למילכוד. לסימטה צדדית, לדרך ללא מוצא, והיא מתקשה מאוד לפרוץ למרחב. מפלגת העבודה הפכה למפלגת המנגנון. ברשימת המתמודדים על מקום בטוח לכנסת השתים־עשרה, כמעט כל המועמדים החדשים הם אנשי מנגנון באופן זה או אחר.

פעם זעמו במפלגת העבודה על הצנחת גנרלים. היום גם אלופים חדשים אינם מגיעים לעבודה. אלי דיין, ראש עיריית אשקלון, אישיות חדשה בעבודה, יתקבל בקשיים אדירים במרוץ לכנסת, כך מסבירים לי ח"כים וחברי מרכז, כיוון שהוא לא גדל במנגנון; כיוון שהוא לא היה עסקן מפלגת העבודה בסניף, במועצת הפועלים וכד'. שבח וייס, פרופסור למדעי המדינה, מוסמך במשפטים וח"כ מן השורה הראשונה, חש את הבעיה על בשרו. במחוז חיפה הגדול, אומרים היודעים, יתייצב נגדו דב גרפונקל, איש המפלגה, שהגיע לאחר טיפוסים רבים, לתפקיד מזכיר המחוז. עשוי להיווצר אבסורד מדהים: וייס, שתמיד הגיע לכנסת, עם הישגי שיא של כמעט תשעים אחוז בסניף חיפה, עשוי לצאת מן המרוץ לכנסת בגלל מניפולציות פוליטיות בביתו־הוא. ידידיו כבר הודיעו, כי יתכן ויחליט, בשל סיבה זו, להסיר את מועמדותו. הכבוד, היוקרה האישית, חשובים לו.

למחוז ירושלים שמורים שני מקומות ברשימת המערך לכנסת הבאה. המקום השני יהיה, לפי כל הסימנים, לא ראלי. שלושה אנשים יתמודדו על שני המקומות: עמנואל זיסמן, יעקב גיל והפרופסור למשפטים שמעון שיטרית. אין ספק, בכנסת הבאה ישב, העסקן הוותיק מאוד, איש אחרות העבודה לשעבר, עמנואל זיסמן. מה הוא יעשה בכנסת? מה שז'אק אמיר עושה בגבעת רם בשלוש־עשרה השנים האחרונות.

אין זה פלא — ש„חוג 77", קבוצת איכות של פרופסורים ודוקטורים מהאוניברסיטה העברית בירושלים, לא מצא את מקומו במפלגת העבודה, למרות שהצטרפו למפלגה דווקא בשעתה הגרועה ביותר, אחרי התבוסה של 1977. איש מאנשי החוג לא הגיע לנקודת הכרעה במפלגה. רובם חזרו לאקדמיה. פרופסור שטרנהל עבר למפ"ם.

את השיטה הדמוקרטית, של מרכז גדול הבוחר את רשימת המפלגה לכנסת, „המציא הליכוד". היום העבודה מנסה לחקות את השיטה. עם שינויים מאוד אופייניים. מאוד מפא"יניקים.

בעבודה יהיו שריונים. למשל לשמעון פרס, למשל ליצחק רבין, למשל ליצחק נבון, לישראל קיסר, לשלמה הלל ולעוזי ברעם. בליכוד כידוע אין שריונים. לא לשמיר, לא לארנס, לא לדוד לוי ואפילו לא לאריק שרון. מדוע שם יכולים גם הגדולים להתמודד על מקום ראשון, שני שלישי וכד', ובמערך לא?

לא ייתכן, אמרו לי שרים וח"כים כי ביבי נתניהו לא יכנס לרשימת הבטוחים. גם אם כמה „נסיכים" ינסו להתאחד ולשים לו רגל. גם סגן יו"ר הכנסת, דב בן־מאיר, חושש להישאר בחוץ בגלל מניפולציות, והוא אינו היחיד. כניסתם לכנסת של חברי העבודה תיעשה דרך רשימה מרכזית ובמחוזות. 23 מועמדים יבחרו במרכזית ו־23 במחוזות. המרכז הגדול, מעל ל־1000

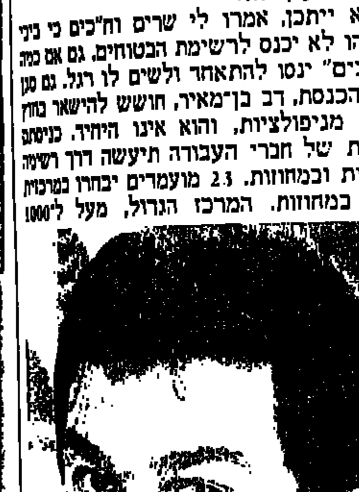

חיים רמון — יצטרך להתמודד לבדו

חברים, ידרג אותם. עד כה נרשמו עשרים ושניים ח"כים כמועמדים לרשימה המרכזית. (האחרים ירוצו במחוזות). אליהם יש לצרף במאבק במרכזית שמות כמו לובה אליאב, עמיר פרץ, רענן כהן, יוסי בילין, שמואל בהט, אפרים זינגר, יחיאל לקט, יצחק אלישיב, שמעון שטרית (אם לא ירוץ במחוז ירושלים), משה כהן, מיכה גולדמן, גדעון בן־ישראל, ליאורה לנגר, דעה שרפמן, שרה אלספקטור, אלי בן־מנחם.

רוב המחוזות ישלחו מועמד אחד לרשימה. התק"ם ישלח שלושה אנשים, יותר מכל מחוז אחר, כשכץ־עוז וצור ינסו את מזלם דרך הרשימה המרכזית. (עד כה הציגו את מועמדותם במחוזם צווילי, חגי מרום, עדנה סולודר, נחמן רז, גדעון גזית, צ'גן, שבס, יהודה שוסטר, ועוזי שמעוני).

תמוה מאוד, שראשי העבודה לא הגדילו את מכסת המקומות העומדים לרשות הערבים (ודראושה יתמודד עם נוואף מצאלחה, צאלח טריף, יונס אבו־רביע ואחרים). תמוה לא פחות חוסר הנסיון לצרף לרשימת המועמדים דתיים מתונים, שיחזקו בכנסת את הרב מנחם הכהן. □

דוד ארן ■ מסביב לעולם

עד פופרה

מפיקי „אריה" — סוג חדש של סרט־אופרה ובו קטעים פופולאריים מתוך שורה של אופרות ידועות. על רקע תמונות כמו בקלטות וידיאו של מוזיקת פופ — אומרים כי מטרתם לקרב את האופרה ללב הקהל.

„אריה" סרט של 97 דקות, מורכב 10 סרטוני וידיאו — במאים כקן ראסל, רוברט אלטמן וז'ולין טמפל — הוקרן בחודש מאי בסיום פסטיבל קאן. המפיק — הסקוטי דאן בויד — מסר לכתב „רויטר", כי הסרט נרכש להפצה בכל רחבי העולם.

כמו הקלטות ווידיאו מסרימות של מוזיקת רוק — אשר בהן מלווה המוזיקה תמונות פאנטאסטיות — גם „אריה" היא אוסף מגוון של תמונות קולנועיות. בויד אינו מצפה שהכל ימצא חן בעיני כולם, אך סבור כי הסרט יעורר די סקרנות וויכוח כדי למשוך קהל לא מבוטל. הוא מקווה שערוץ הטלוויזיה האמריקני מט"ו, המתמחה במוזיקת רוק, יביא קטעים מן הסרט, ומשעשעת אותו עצם המחשבה להגיש מוזיקה אופראית לקהל צעיר שוחר־רוק.

רק בשני קטעים של הסרט נעשתה סינכרוניזציה בין השירה ותנועות השפתיים של השחקן: האחד, בקטע האחרון מתוך „הליצנים" של ליאונקאוואלו, במשחקו של ג'ון הארט ובזמרת אנריקו קארוזו; האחר, בדואט אהבה מתוך „העיר המתה" של המלחין האוסטרי־יהודי (לאחר־מכן: אמריקני) א.ו. קורנגולד בבימויו של ברוס ברספורד, כאשר תמונות התעלות והגשרים בעיר הבלגית ברוגה (אשר בה מתרחשת עלילת האופרה) מלוות את השירה.

ניקולאס רג ביים את הקטע הראשון בסרט, זה המראה את נסיון ההתנקשות בחיי מלך אלבניה זוג בווינה, בשנת 1931, לצלילי „נשף המסכות" של ורדי. את תפקיד המלך... מגלמת השחקנית תרזה ראסל, ששיחקה את מרילין מונרו בסרט אחר של רג.

הקטע של ג'אן־לוק גודאר, אשר צולם באולם התעמלות בפאריס ומזכיר פסלים יווניים עתיקים נעים, מלווה מוזיקה מתוך האופרה „ארמיד" מאת אבי מוזיקת הבארוק הצרפתית, ז'אן־באפטיסט לולי. טמפל, במאי ותיק של סרטי רוק בביצוע ה„רולינג סטונס" ודייוויד באווי, בחר קטעים מתוך „ריגולטו" של ורדי על רקע סיפור מטורף ועסיסי, בהשתתפות הנרי וכוורלי ד'אנג'לו. אשר בו אפילו האריה „לה דונה א מובילה" מושרת בנוסח אלוויס פרסלי. הקטע של הבמאי קן ראסל, למוזיקה מתוך „טוראנדוט" מאת פוצ'יני, הוא פאנטאזיה אלגית על אהבה, מוות... ותאונת דרכים. ראסל ביים את אופרת־הרוק „טומי" ואת „ליסטומאניה", וסרטו האחרון הוא „גתיקה".

אלטמן, הידוע מ„מא"ש" ו„נשוויל", הלביש קהל בבגדים של המאה ה־18, שגם חבשו פיאות נוכריות והתאפרו בהתאם לכך, והסריט את תגובותיו על האופרה „הבוריאדות" מאת ז'אן־פיליפ ראמו. בויד תאר את התוצאה כ„תמונה נעה כמו של הוגארת", צייר „תמונות הז'נר" הסאטיריות מאנגליה של המאה ה־18.

הקטעים של „אריה" מתחברים בצורה רופפת באמצעות משחקו של הארט, המגלם שחקן שעובר במחשבה או בחלום דרך קטעי האופרות בחיפוש אחר אושר אישי. מאוכזב, אך יודע כי ההצגה חייבת להימשך, הוא „משחק" לבסוף את אריית הסיום מתוך „הליצנים", עם המלים המפורסמות „לה קומדיה א פיניטה" — הקומדיה הסתיימה.

בויד מספר כי ביקש מעשרה במאים לבחור נושא אופראי וליצור סביבו — בשלושה עד ארבעה ימי הסרטה ותקציב מוגבל — סרט בן עשר דקות. הסרט כולו עלה שלושה מיליון דולר וזכה לתמיכת חברות התקליטים אר.סי.אי ו„וירג'ין מיוזיק". רוב המוזיקה היא מהקלטות אר.סי.איי ובה קולותיהם של זמרים מפורסמים כליאונטין פרייס, יוסי ביירלינג וג'ורג'ו טוצ'י. המוזיקה כוללת קטעי אופרות של ורדי ופוצ'יני, של מלחיני הבארוק הצרפתים לולי וראמו, של מלחינים בני המאה שלנו — קורנגולד וגוסטאב שארפנטייה — ואף את „מות האהבה" מ„טריסטאן" של ריכארד ואגנר.

„רויטר" □

דפים לספרות

עורכת: יעל לוטן   עורך משנה: אילן שיינפלד

מסעותי עם זאבי

אברהם ידידיה

רוני רכב, רישום מדבר, מתוך תערוכתו בגלריה פרובינציה

★ רחבעם זאבי (עורך), ספריית מסעות ארץ־ישראל; ספרי נוסעים, עולי־רגל, תיירים וחוקרים, של ארץ־ישראל בדורות הקודמים. הוצאת משרד הבטחון ההוצאה לאור.

★ ג'ון מקגריגור, רוב רוי על הירדן, הדפסה שלישית, 1986.

★ פיליפ ג. באלדנספרגר, המזרח הבלתי משתנה, הדפסה שניה, 1984.

★ מרי אליזה רוג'רס, חיי יום־יום בארץ־ישראל, הדפסה שניה, 1986.

★ ויליאם פראנסיס לינטש, מסע מחקר אל הירדן וים־המלח, 1984.

★ ארמטה סיארוטי, מנהגים ומסורות בארץ־ישראל, 1985.

★ צארלס וורן, ירושלים של מטה, 1987.

הופעתו של הספר „ירושלים של מטה" חותמת את האוורה בת ששת הכרכים של סיפרות עולי־הרגל לא"י במאה ה־19. עובדה זו מאפשרת בדיקת הסידרה כמסכת כוללת, כמו גם את מרכיביה, אחד לאחד.

עם תחילת העיון ב„ספרי המסעות", מובל אתה, על כורחך, לעולם אחר, בו שולטים כללים שונים מאלה המאפיינים את תרבות המערב, וכהן ישראל של ימינו. ההתרחשויות הפוליטיות (אם ישנן כאלה), נחבאות אל הפוזות ובוודאי שאינן חורצות את אופני הקיום האנושי. גם כלי התקשורת עדיין במחתרת... כבישים סלולים — אין; לא רק שעידן הכירכרות ממתין עדיין ב„סטנד", אפילו מריצות אינן מתגלגלות; סוסים ופרדים „מרכזים" כאן... ולמהלך הזמן קרה פאנצ'ר: הוא זקוק ל„תיקון" ולתידלוק. קדושה וחולין נבללים זו בזו. כל כפר, כל ביקתה, מהווים עולם לעצמו: עכביש של ניבי־תרבויות. ולפי כל אלה אתה יודע, כי אכן, אתה משוטט במזרח, במזרח־התיכון, בארץ־ישראל של המאה ה־19.

חשקה נפשך בהלוויה מוסלמית? ישנו (גם תמונה). מעוניין אתה בתיאור בריכות האגירה בכפר ארטס? גם זאת תמצא. אם תתאווה לטיול בסירה בירדן ומקורותיו, תוכל לקבל מפה ותכנון מפורט של המסלול (כולל ארוחה)... חפצת בתיאור העיר שכם ביום גשום? בהתוודעות לסוגי אמונות־טפלות?; פרטים תוכל לקבל גם על אודות ביצועה של עיסקת קרקעות מצלחת ורכישת אדמה על ידי יהודים באזור יהודה, ואפילו על דרך התנהלותו של ציד צבאים. הידעת?

אם כן, סידרת המסעות המונחת לפנינו אינה בבחינת ספרי היסטוריה, גיאוגראפיה, ארכיאולוגיה, או חקר תרבויות, אבל אפשר למצוא בה מכל אלה — ובשפע. וכל זאת, לא בצורת מישנה סדורה, לא כמדע המחולק לדיסציפלינות, אלא כ„מדע החיים". מתוך חוויות־הראייה והעשייה, של חווי־האירועים, בן מפגשים ההיכרות הרב־גוניים של הקיום האנושי. אמנם, נקודת המבט של הכותב היא לעיתים רבות מקוטעת, אך בכל זאת מצדיקה כל טיפת דיו את עצמה.

תור הזהב של ספרות המסעות

ספרות המסעות בכללותה, על אחת כמה וכמה זו של המאה ה־19, זוכה בימינו לערגה. פריחתו של ז'אנר זה באה לידי ביטוי בפרסום מאסיבי של ספרים בודדים כמו מאספים מיוחדים. „קרדום", ירחון למורה־דרך, כינס קטעים נבחרים מכתביהם של עולי־רגל לא"י. (חוברת מחודש ינואר 81'), הפותחים בסיור משנת 333 של נוסעי מרום צרפת. אוצר בלום אחר, בעל אופי אנציקלופדי, שהוחד לקהל הרחב על ידי זאב וילנאי. על חשיבות עבודתו בטיפוח נושא א"י אין צורך להרחיב את הכתוב. במסגרת „אריאל", אנציקלופדיה לידיעת ארץ־ישראל, הוקדש כרך מיוחד לעניין „תושבי־תחידים בארץ־ישראל, יהודים נוצרים ומוסלמים". בעמודותיה נפרשת, אף כי בעיקר באופן סמי, הגלריה העשירה של האישים, שביקרו ברצף השנים בא"י, איש איש מטעמיו שלו והותירו את רשמי סיוריהם על הכתב.

„כמפעל בת" של האנציקלופדיה כולה חיוני להזכיר גם את „אריאל", כתב־העת לידיעת ארץ־ישראל, חוברת מס' 47, משלהי שנת 86', בעריכתו של נתן שור, מטפלת בשלמותה בספרות הנוסעים לא"י במאה ה־19. לצידן של הארות ביוגראפיות קצרות, מקבץ העורך מדבריהם של מסיירים שהארץ יקרה להם: צליינים, הרפתקנים, חוקרים, ומלוויהם.

גם ההוצאה „יד יצחק בן צבי", כהוצאה המכבדת את עצמה, לא הסכה פרסומים של כתבי־יד שלמים, הגם שה„שיזוף" הכלכלית אינה מובטחת מעיקרה. הכוונה בראש ובראשונה לפרסום המקיף לו זכה הטופוגראף הגרמני החשוב, ויקטור גרן, (ב„אריאל" הוא יופיע בכינוי „גירין"). הנ"ל סייר לאורכה ולרוחבה של א"י, בשמונה פגישות נפרדות, שהתקיימו במשך 35 שנים (1852־1888). התוצר המרכזי שיצא תחת ידיו, הטופוגראפיה... מחקר אותו תרגם „יד יצחק בן צבי" לתרגם, ונשמר כ„תיאור ארץ־ישראל", שפורסם בשבעה כרכים בשנים 1880־1869. ל"י. גרן של ישובים ומקומות בא"י, תוך בדיקה היסטורית־גיאוגרפית שלהם ושרטוט המפה היישובית של א"י.

כן פרסמה הוצאה זו את תרגום זכרונותיו־יומנו של הקונסול הבריטי בירושלים של אמצע המאה ה־19, ג'יימס פין. שמו של הספר, — בתרגומו של אהרן אמיר — הוא „עיתות סופה, עלים מדפתרי הקונסוליה בירושלים". תהליך תרגומה והוצאתה לאור של ספרות המסעות בעברית עבר תמורה מעניינת. בו שימשו שנות השבעים של המאה העשרים כנקודת־מפנה. עד תקופה זו אופיינה ספרות עולי־הרגל בתיסמונת מיעוט החומר ופרישתו על פני פרקי זמן היסטוריים מגוונים. הפרסומים בנושא לא תכפו, ואלה שהופיעו היו בחינת „אנתולוגיות" ולא חיבורים שלמים. פרסומים אלה השתרעו על 1500 שנים ויותר ובדרך־כלל הבליטו את הצדדים היהודיים של הארץ. כך, למשל, אברהם יערי, שזיכה את הקוראים (ובהוצאת „מסדה"), ב„איגרות ארץ־ישראל", שנאגרו בשני כרכים, וב„מסעות ארץ־ישראל" מימי הביניים ועד ראשית שיבת־ציון. גם סיפרו רב הכמות של מיכאל איש־שלום, „מסעי נוצרים לארץ־ישראל", חובק בו קבצי ביוגראפיות, שלצידם קטעים נבחרים ממסעותיהם של נוצרים לא"י, למן ראשית המאה הרביעית.

משנות השבעים, כאמור, התחולל שינוי ניכר במדיניות ההוצאה־לאור של ספרות המסעות המתורגמת לעברית. הדגש שוב אינו יהודי, אלא ארץ־ישראלי: אין כאן דשרוש באלפיים שנים אלא התרכזות בעיקר במאה ה־19; אין עוד מבחרים וליקוטים שונים, אלא גישה כוללת, המביאה מלוא החיקף של כל יצירה ויצירה. „מסע התענוגות לארץ הקודש" למרק טווין (1972) ו„יומן המסע של ה.ב. טריסטראם" (מוסד ביאליק, 1975), מסמנים את המיפנה. בימינו נתפסו כמה מהוצאות הספרים לגישה מקיפה עוד יותר, הגורסת עריכתן של אנציקלופדיות בנושא ומגמה להדפיס „כל כתבי" המטיילים.

נשיא נודד

יהדות ארץ־ישראל במאה הי"ט אינה מרכז עניינה של ספרות המסעות. א"י משמשת בהן במובן הכולל ביותר של המלה: דתות, מנהגים, קבוצות אוכלוסיה, גיאוגרפיה־היסטורית ועוד. הנקודה היהודית, למרבה ההפתעה, איננה בולטת בה לעומת עניינים אחרים, והחפץ בתיאור של חיי היהודים בא"י, יחפש לו מן הסתם, ספרים אחרים.

לצידם של ספרים הד־ן בישוב הישן בא"י, בחיי היום־יום שלו, במתחים המשיחיים שאפפוהו ועוד, יש להזכיר שמו של עולה־רגל נוסף, אף שאפשר לתמוה על סיווגו בקטיגוריה זו. הכוונה היא ליצחק בן צבי, אשר הגיע לביקור ראשון בא"י בשנת 1904 וכעבור שנתיים חזר ונשתקע בה. אמנם יצחק בן צבי מקוטלג תחת תיוגים אחרים („עלייה שניה", „בר־גיורא", נשיא המדינה...) אבל ניתן לייחס כמה ממפעליו ומכתביו לספרות המסעות בא"י. רישומיו משרטטים את ראשית המאה ה־20, במגמה להרבות ידע על אודות עברה של א"י, ההולך ונעלם לנוכח תמורות המודרניזציה של הישוב. הוא מתמקד במעמדים מגוונים של הטבע והאדם, שלא זכו להיחקק בתולדות הארץ. כתיבתו בהקשרים אלה איננה תכליתית ועיתותיו עימו להגיש באיטיות וברטיטות את התמונות הניגלות לו. כל זה, לא בלי קורטוב של רומאנטיקה והתפעמות, כאחד מהמחנה הגדול של עולי־הרגל הדתיים שקדמו לו, ממילא גם כאחד מאחרוני המוהיקנים של תופעה תרבותית והיסטורית המגיעה אל סופה.

ספרי מסעות במקור היסטורי

ספרות המסעות מהווה מקור היסטורי רב ערך. היא מאירה באור יחודי תופעות רב־גוניות, הנוגעות לדפוסי החיים בארץ, לגיאוגרפיה שלה ולתולדותיה, כפי שנקלטו באופן ישיר על ידי „עולי־הרגל" למיניהם. המצע הנפרש איננו מתייחס לתיאורו של עם אחד בלבד, לדת מסויימת, לאיזור נתון, לסוג מוגדר של מנהגים, אלא מחלחל כב„חתך רוחב" על פני המרחב כולו, בלא חציצה כלשהי.

בכל הנוגע למאה ה־19, עולה חשיבותו של סוג זה לאין ערוך. כמה טעמים לכך. הראשון, כמותי. המאה הי"ט עדה לשפע של ספרות, הנכתבת כסיכום לפעלם של אישים שביקרו בארץ; אם כדו"חות מסיונריים, אם כעבודת גמר מדעית, אם כיומן אישי. השני, נימוק כבד־משקל בהשוואה לקודמו, ומקורו בתאוצה לה זוכה חקר א"י: אין מדובר עוד בתיעוד מסודר של התרחשויות שהטביעו חותמן על עולי־הרגל, מסעות שלבשו בדרך כלל צביון מיקרי, בלא קו מנחה. כאן הכוונה למבקרים, לגביהם שימשה א"י נושא למחקר שיטתי (במונחים בני הזמן), ואשר עצם המסע לא"י נבע מהתכוונות מחקרית. גישה זו עומדת בניגוד מאלף לפרקי־זמן קודמים, בם חיזק הביקור בא"י את הוויכוחים התיאולוגיים, במהלכם 'צבעו' המבקרים את הארץ בדמיונם או בשרעפיהם המיתיים, אך לכלל תיאור ריאלי של א"י לא הגיעו.

בסידרה החדשה שלפנינו עונים לקריטריון המחקרי שלושה מתוך ששת הכרכים שהוצאו. שניים מהם עוסקים בעיקר בחקר הירדן ומקורותיו וכן בביצוע מדידות בים־המלח, בעוד שהאחר מקדיש עצמו לפעילות ארכיאולוגית בירושלים. הקורא בן־זמננו נדהם להיווכח, עד כמה דל היה מצבור הידע על אודות א"י ואיזו קפיצת־דרך נעשתה בתחום זה בכמאה השנים האחרונות. פער זה יובן היטב אם נזכור, שא"י נשלטה משך 400 שנה על ידי השלטון העותומאני הנחשל, שאחת ממגמותיו היתה להותיר את האיזור בשממונו, מאחר וכל „פעילות יוצרת" בקירבו, עלולה היתה — לדעת שלטון זה — לעורר את התיאבון הקולוניאלי של ארצות אירופה.

הנימוק השלישי לחשיבות היתרה של ספרות המסעות במאה ה־19, מתמקד יותר בצד היהודי וניזון משני תהליכים שונים. קודם כל משתנה במקצת אופיים של המבקרים הנוצרים. המשתחררים מעמדות קדומות ביחס ליהודים ומגלים התעניינות בדרך חייהם. במקביל לוקים המקורות היהודיים באמצע המאה ה־19 במיעוטם, כך ש„הספרות החיצונית" משלימה חלק מן החסר.

„ספריית המסעות" נפתחת בסיפרו של רב־החובל הבריטי, ג'ון מקגריגור. מהדורתו הראשונה (בעברית) ראתה־אור ב־1982 ונדפסה מאז פעמיים נוספות. שמו המלא של הספר הוא „רוב רוי על הירדן, הנילוס, ים־סוף, ים־כינרת ועוד; מסע שוטית בארץ־ישראל, מצרים ונהרות דמשק". מסתבר, שבבולמוס המחקר שתקף הרפתקנים בדם ומדענים־לרפואה, במגמה לגלות את מקורותיהם ודרכי השתפכותם של הנהרות הגדולים והסואנים באפריקה, לא נפקד גם מקומה של א"י. אם התקנאנו עד כה בסיפוריהם עוצרי־הנשימה של דיוויד ליווינגסטון והנרי מורטון סטנלי, הרי שעתה הגיעה שעתם של הגיבורים המקומיים, חוקרי מקורות המים בא"י.

אמנם, אין ימת החולה כימת ויקטוריה, והזמבזי והקונגו אינם משתווים בדיוק לירדן שלא לדבר על הנילוס. ובכל זאת אין לשכוח, שגם ליווינגסטון — כמו מקגריגור — היה מיסיונר וכי הגיע לאפריקה בשירות מטעם הכנסיה. יותר מכך, ייתכן שגם בתיאורי מסעות־אפריקה יש לא מעט מן הרומאנטיקה ומן הגוזמה. עם זאת, קשייו של חוקר הירדן, כמו מקורותיו, לא היו מפוברקים כל־עיקר:

„... הצעד הבא היה לבחור את השיטה... כדי לחדור ללב הביצה. אפילו קורטוב של מה בכך בנושא זה, לא יכולתי לשאוב מן הספרים או המפות (ששלוש מהן היו ברשותי), ומיטב המידע שתושבי הסביבה יכלו לספק לי, לא היה בו כדי לעודד; שכן אליבא דאלה. נוסף על הנמרים, הצבועים ושאר החיות־הרעות, חייב אתה להתמודד עם הגרוע מכל — עם חזיר הבר... במהלומה אחת של ניביו די היה כדי לחסל את „רוב רוי" (השוטית)..."

ויליאם פראנסיס לינטש, קצין בכיר בימייה של ארה"ב, עמד בראש משלחת בת ארבעה־עשר משתתפים, שיצאה בשנת 1848 למטרות חקר הירדן וים־המלח. הקשיים שפירט בסיפרו מזכירים לא במעט את אלה של קודמו: היעדר שלטון מרכזי, אקלים לא נוח, דרכים שדרגת עבירותן נמוכה, וההכרח להסתייע ב„ילירים", ועוד. באחד המקומות בסיפרו כותב לינטש: „בשביל הצר והתלול שלפנינו לא דרכה מעולם פרסת סוס שאינו ערבי...".

מסעה של הקבוצה ארך שמונה חודשים וזכות ראשונים עומדת לה, בעריכת מדידות מדעיות בים־המלח. לינטש רחוק מלהיות איש מדע. הכשרתו לא הועידה אותו למשימתו. ובכל זאת, אשר לים־המלח של אמצע המאה ה־19, היוותה עבודתו פריצת דרך. על מניעיו לצאת למסע־מחקר בא"י הוא כותב:

„... שאיפתי הקודמת לבקר בארץ שבה נכתבה האיליאדה, בארצותיהם של אלכסנדר הגדול ושל יוליוס קיסר, נתמוגה בגעגועים שאין לעמוד בפניהם להתבונן בארץ, שהיתה ערש המין האנושי וזירת ההתגשמות על גורלו המיסתורי: הארץ שבה הירהרו פעמיו של המושיע, שהופרתה בדמו וקודשה לעולמים בקיברו..."

יש לומר, כי רצוי לעבד מחדש, לעיבוד מקוצר ומסוגנן שני ספרים אלה, כך שיותאמו לקוראים צעירים.

החדירה להרמון

שלא כקודמיה מובאת מרי אליזה רוג'רס לא"י על ידי אחיה הרווק, שכיהן כסגן הקונסול של חיפה, בשנים בהן שהתה בארץ, 1859־1855, ניהלה הגב' רוג'רס כתיבה מתעדת של האירועים שחלפו לנגד עיניה בחיפה, כמו גם של מסעותיה שלה, בהתלוותה לאחיה ובלעדיו. סיפרה, „חיי יום־יום בארץ־ישראל", הופיע לראשונה בלונדון, 1862.

קשריה של המחברת סייעו לה ברקימתה של יריעת סופר מפורטת. באבחנה ובמיצוי הדיקדקני של תופעות מחיי היום־יום, מתחומים מגוונים ביותר, שספק אם חוקרים אחרים לא התעלמו מהם. השכלתה הכללית והרחבה, ידיעותיה הרחבות בנושאי החי והצומח, סקרנותה הפעלתנית כל אלה איפשרו לה לסרוק שתי־וערב, לנפות ולאסוף את גילויי החיים בא"י במובנם המעמיק. עוד ניצבו לימינה שתי תכונות, שאיפיינו פחות את האריסטוקראטיה האירופית של אמצע המאה שעברה: האחת — היותה שולטת בשפה הערבית(!), אותה למדה כאן, בא"י, והאחרת — נטייה לחרוג מעבר לגבולות הסוציולוגיים שנקבעו למעמד האישה וליצור קשר אישי ובלתי אמצעי עם אנשים ממעמדות שונים.

בסיפרה של רוג'רס מופיעים קטעים מגוונים. ביניהם ניגלה פרק מרתק, המביא תיאור מפורט של חתונה בכנסיה, ומנהגים שלפני טקס הנישואין ולאחריו, תוך שימת רגש חזק על אומנות ייפוי הכלה לקראת המאורע. הארת הנושא מהווה תרומה יקרת־ערך להכרת מנהגי התקופה, בעיקר בשל היעדרו של המידע, שאמור היה להימצא בספרות שכתבה את חיי היום־יום בא"י מתוך גישה מחקרית. כך, למשל, מחקרו של שמואל אביצור, חיי יום־יום בארץ־ישראל במאה הי"ט, כהוצאת עם הספר. אולם, דומה שההפתעה הראשית מוזמנת למעיינים, עם המפגש במבצעה המוצלח של גב' רוג'רס — החדירה להרמון המוסלמי ולגנזי סודותיו. אין להקל ראש בפעולה שכזו, אשר דרשה כישורים דיפלומאטיים בלתי־שיגרתיים, מה עוד שחזרה על עצמה מספר פעמים.

הספרים „מנהגים ומסורות בארץ־ישראל" ו„המזרח הבלתי משתנה" מהווים המשך למגמת סיפוריה של הגב' רוג'רס, אבל בצורה מתוכננת יותר. הראשון הינו מרתק ממש. הוא מורכב מתשעה פרקים, הדנים באופן יסודי בנושאים מגוונים. תוכל ליהנות בם ממידע מקיף על אודות הסוס הערבי, שיכוחו והטיפול בו וגם על חיות שאינן מבוייתות, כמו, למשל, תנינים ונחשים, ומידע על אפיית לחם מ„...ארכהו כן מטפל המחבר, ארמטה סיארוטי, באגדות־עם ערביות, תוך קישורן לאירועים מימי התנ"ך, במנהגים משותפים לערבים וליהודים ועוד.

הספר השני נכתב על־ידי מי שנולד למשפחה נוצרית בארץ־ישראל ואף והתחנך בה יחד עם יתומים ערבים. פיליפ באלדנספרגר. אדם זה היה במקצועו כורך ופיתח כאן את הכוורנות הנודדת, משמע — נדידה עם כוורותיו בהתאם לעונות הפריחה; הדרים

(המשך בעמ' 18)

שדים ורוחות

יעקב סימן טוב

בן־ציון יהושע: פורצי גדר; ספרית פועלים, 1987

במסת המבוא "על ספרותנו", שכתב דב סדן בשנת תש"י, הוא העמידנו על התהליך ההיסטורי כי במפה הטריטוריאלית של הספרות העברית בגולה נסתמנו בדורות האחרונים נסיגה, נדודים ממרכז למרכז ושמיטת טריטוריות. על דרך האנלוגיה לניסוחו של דב סדן, אני מבקש לומר כי משנעגנה הספרות העברית בארץ־ישראל וקמה והיתה ספרות ישראלית פורחת ועשירה, הרי שהיא עומדת — בנוסף לשאר סגולותיה — בסימן של "צירוף" טריטוריות ומחוזות רחוקים, שלא שיערום רושמי קורות ספרותנו.

הדברים אמורים בתהליך נפשי המתחולל ביוצרים ילידי־הארץ החוזרים ומעלים ביצירתם את עולמם הרוחני וקרקע גידולם של הוריהם בחוץ־לארץ. חוויית דור ההורים, שהופנמה כנפש בניהם, הופכת למעין חוליית־קישור אל עולמות וטריטוריות רחוקים. תופעה זו מוצאת ביטוייה בשירה ובסיפורת בשנים האחרונות. ואחד מביטוייה המובהקים ברומן שלפנינו.

בן־ציון יהושע מוכר בשדה הספר מפעולתו הענפה בחקר קורות יהודי אפגניסטן, בלקט סיפורים ומעשיות עממיות מהווי יהודי אפגניסטן שרשמם מפי אביו, המספר העממי המובהק, ומקובצי סיפורים קצרים. דומה, כי ברומן שלפנינו נתמזגו כל המוטיבים של מעשייתו הספרותית והמחקרית והתיעודית ונתנקזו אל מרחב־הפעולה של הרומן והנפשות הפועלות בו. תחילתו של הרומן באפגניסטן הרחוקה, הנחשלת, של שלהי המאה הי"ט, בקהילת יהודי הייראת ושרוכם נסו אליה מהעיר משהד, שבצפון פרס, מחמת גזירות הכוהנים השיעים שאנסו אותם להתאסלם ופרעות שפרעו בהם. וזוהי פרשה בלתי ידועה שעניינה לא במסגרת זו).

מולא אליהו דניאל, הגביר רב־ההשפעה והנכסים, כמוהו כשאר יהודי הייראת, הרבקים בדת אבותיהם ויותר עם זאת שקועים בעולמות של הבל ואמונות בשדים ורוחות, שקועים ביוון גלותם וחדורים כיסופי גאולתא דמשיחא ועלייה לירושלים, העיר שבאופק מאווייהם. מרחב־הפעולה עובר אחר־כך לירושלים הישנה של שלהי שלטון התורכים, ערב כניסת גנרל אלנבי לירושלים.

שני צירי עלילה מרכזיים לספר. האחד — מולא דניאל הגבר, אבי הבנות, שלאחר תפילות ותחנונים ועוד מעשים כיוצא באלו מתמלאת משאלת לבו הפטריארכלית ונולד לו בן מרחל אשתו. אבל, מעשה־שטן, נכנס השד בפעוט: בחצות בא האסון, אין איש יודע אם במנמה הזקנה התורנית. התינוק פקח לפתע את עיניו הכחולות הגדולות וצחק, ספק בחלום ספק בהקיץ. האם היתה זו שפת־סתרים שרק תינוקות יודעים את פשרה? התינוק צחק וגרגר והזקנות זעקו. אמא רחל ידעה כי זה הסוף. היא תלשה שערות ראשה ושרטה את לחייה עד זוב דם והתינוק גמל לה בגרגורים ובצחוקים. מולא אליהו שנחרד לשמע הצעקות עמד פעור־עיניים ופעור־פה מול הילד נגוע השדים, שטוב מותו מחייו, והכריז: "הטובים ממנו נצחו במערכה. השם נתן והשם לקח, יהי שם השם מבורך. רוחה של לילית נכנסה בתינוק." "הילד נגוע בשדים" — הכריזו הזקנות — "יש להפרידו מאמו — לבל ידביק אותה חלילה".

מולא דניאל, הפטריארך המוכס, מוסר את מנשה הפעוט נגוע־השדים לידי וילפה המכשפה, המחוסנת מפני שדים ורוחות. היא מאמצת אותו לה לבן, והוא גדל פרא בחוצות הייראת ובשוקיה. כ"משוגע" האסור במגע. נראות הזוועה של ביצוע גוריידין פרימיטיביים בכיכר השוק, כגון כריתת ידי־גנבים ותלייה ועינויים בשמן רותח נחקקים עמוק בנפשו. מולא דניאל נושא אשה שנייה, תחת אמא־רחל, את מרים הצעירה, בת גילה של צעירת בנותיו, שאף נעשית לימים חברתה ואשת־סודה.

באופק חייו של דניאל ניצבת תמיד ירושלים, עיר הקודש הנכספת. שם — כך אומרים — אין לשדים שלטון ושם יולד לו בן —

"הנה מרים שלו, יפהפיה צעירה... תגאל אותו מסבלו. היא תביא לעולם בן מארץ־ישראל. ולילית ואשמדאי לא יוכלו לשלוט בו. חמש בנות השיא כאן ורק שרה נותרה בביתו ותיגאל בעזרת השם בארץ־ישראל."

מולא דניאל נוטש, איפוא, את חיי העושר וההצלחה ומעמדו כמנהיג ומקובל בעדת יהודי הייראת ועולה עם כל ביתו וכבודו לארץ־ישראל, ומשתקע בבית נאה בשכונת הבוכרים בירושלים. לא הכל הוא נוטש באפגניסטן — הקנאה והשנאה בין שתי הנשים הצרות זו לזו, ומטען האמונות והדעות, מלווים את המשפחה וקובעים את אורחות־קיומה.

מרים יולדת בן, אלא שרומה כי כל השדים והרוחות חברו יחדיו דווקא כאן בארץ־הקודש ופגעו במולא דניאל: הכן במעשה־ניאוף הורתו ולידתו. האשה הצעירה נאפה עם ידידו הטוב ביותר של בעלה, עם חג'י שמשון בליל־חגיה חם ומעיק במסע משפחות מירושלים לטבריה, להשתטח על קברו של ר' שמעון בר־יוחאי, כדי שיתיר את רחמה של הרעיה הצעירה. אלא שקורם שנאמרה התפילה נעשה מעשה הביש ונחרץ הגורל.

מעשה הניאוף, ההריון, מסע הלחישות והלשנות הרעות, וכיצד נודעה למולא דניאל האמת, מסופרים בשנינות ובקורטוב הסוואה, ספק ומתיחה, מיהו באמת אבי הילד. שעל פי הנסיבות חג'י שמשון הוא, ואילו על פי צבע־עיניו דומה הוא למולא דניאל. צרה צרורה מתרגשת על ראשו של מולה דניאל. אשתו הצעירה טרופת געגועים לאהוב־לבה חג'י שמשון, שברח מירושלים ונדר לאפגניסטן לכפר על חטאיו ולהתרחק מן הפורענות. והשר, אותו השר שאנדרו עליו כי אין לו שלטון בירושלים, נכנס בנערה והחל מדבר מגרונה בהזיות הלילה.

הציר השני של הסיפור — עניינו במנשה נגוע השדים, שהוקא מחיק משפחתו וגדל בכוך אפל בחיק אומנתו זילפה המכשפה. סמוך לעקירת המשפחה לירושלים מתה זילפה, והנער העירדי עולה עם כל המשפחה לירושלים. אולי שם בעיר הקודש ירפא לו. והנה, דווקא לעלוב נפש זה ירושלים מסבירה פניה. בבית־המדרש שבשכונת הבוכרים הוא זוכה לברכתו ועידודו של המלמד, מולא גרג'י. הוא לומד קרוא וכתוב ולהנעים זמירות כטובים שבבני־גילו. מולא דניאל — שהופתע למראה בנו העומר בבית־המדרש ושופך שיחו מול ארון־הקודש — נפעם ונרגש מן התפנית שחלה במנשה ואינו יודע את נפשו: "נס מארץ־ישראל, נס מארץ־הקודש".

מנשה, כאותו כלב־חוצות מוכה, נס על נפשו מכל גילוי של תשומת־לב וחיבה כלפיו. כשיטוטיו בחוצות ירושלים ובשכונותיה הוא מגיע לחצר בית־הספר "למל", שבהנהלת אפרים כהן־רייס, ששפת־הלימוד בה עדיין גרמנית. אפרים כהן־רייס הוא דמות מעניינת כשלעצמה בתולדותיה של ירושלים בתקופת בין השמשות של קץ האימפריה העותומאנית ותחילת המנדט הבריטי.

על רקע תפאורת הצגת־פורים של תלמידי בית־הספר נקלע מנשה על דרכה של אניטה פון זלצברג, יהודיה אוסטרית, שבאה לפלשתינה להגשים משאלות לב רומנטיות תרבותיות, ולהנחיל ליושביה את התרבות האירופית, את מוצרט ובטהובן — מין גילום נשי של אוטופיזם ציוני הרצליאני ורומנטיזם אירופי. אניטה פון זלצברג לא הצליחה אמנם להנחיל את תרבות המערב למזרח, אבל הצליחה לעצב את אישיותו של מנשה כרוחה. היא אספה אותו אל חיקה כמאהב, וכבן, השילה מעליו את עברו, את מועקת משפחתו, וסופו שנסע לווינה ללמוד בה וחזר לירושלים כרופא מפורסם המבקש להביא מזור ליושביה.

הארוס שפגע כמולא דניאל (המעשה שבין אשתו לידידו) ודרדרו לתחתיות, אותו ארוס הביא תמורה ופריחה לבנישה נגוע־השדים. השר שנכנס בתקנה באפגניסטן יצא ממנו בירושלים ונכנס באשה־צד הצעירה.

לאורך שני צירי העלילה המרכזיים הללו מתוארים יחסי אנשי השררה התורכיים כלפי יהודים ועקבתם; נרקמת עלילת אהבה בין בתו הצעירה של מולא דניאל — זו שהכל ציפו כי בארץ־ישראל תמצא שידוך — לבין קצין תורכי יפה תואר הנוטלה עמו לתורכיה ונישאה לאשה, ונולד להם בן המקבל את ברכת הרב של איזמיר; ניתואר שלטונו העריץ של מוכתר השכונה, העושה קנוניות עם השלטונות וסופו נגמר בכלא התורכי ובגלות במדבר סיני לאחר סבל עינויים; ומופיעות דמויות ססגוניות של יושבי־קרנות ומספרי סיפורים בירושלים.

הרומן כולו, כטון שלו, בדרך עיצוב הדמויות ואורח דיבורו, יונק מעולם המסורת, התפילה והמדרש, החומר ההיסטורי והפולקלורי המצוי בידי בן־ציון יהושע בשפע והשגור במקרה זה לטובת בעליו. מוצא דרכו אל תוך רקמת הסיפור ונטמע בו באופן טבעי. הצירוף של חבלי־משיח באמונות יהודי אפגניסטן ובוכרה. עולם השדים והרוחות והדמויות הססגוניות העממיות, כגון דמותו המרשימה של שלום סנייגוצר והעיוור, כרוז השכונה, הרואה ושומע ויודע הכל־על־הכל; פגישת תרבויות מזרח ומערב סביב בית־הספר "למל"; תחושת דופק־הזמן של בין מלכויות, ועירות עזה המאפיינת את הטיפוסים המרכזיים — הצירוף של כל אלה מעמיד סיפור קריא מאוד. המחבר פרש בספר זה מעולם ורמויות שהספרות העברית כמעט לא נגעה בהם. למקרא אחד מפרקי הספר צף ועלה בזכרוני סיפור חזק מאוד של אביגדור המאירי, שעניינו באיש עשיר וקמצן בשכונת־הבוכרים, שאגר מים בבורות פרטיים בחצרו כדי לספסר בהם לעת עצירת הגשמים. פרשה דומה מסופרת בגירסה שונה לחלוטין ברומן שלפנינו מתוך הקונטקסט השלם של תיאור דמותו של מוכתר השכונה העריץ. וראוי מאוד לעמוד על ההבדלים בעיצוב פרשה זו בשתי היצירות (ר' אביגדור המאירי, סיפור "המסין" בקובץ "הגאונים", ספריית "תרמיל").

ראוי לשים לב, כי כל האהבות ברומן זה הן אהבות וכמעט כולן סופן שמביאות לפירוק מסגרת המשפחה הפטריארכלית, המעוגנת בתוככי עולם המסורת. הגאולה שהיתה ארץ־ישראל צריכה להביא למולא דניאל וביתו — לא באה. זה ירד מנכסיו, זו נטרפה עליה דעתה, זה שנולד בחטא הניאוף התנוון מתוך בתי־הישיבות של החרדים האשכנזים, וזו נישאה לגוי ונעלמה עימו למולדתו.

מתוך עלילת הסיפור, המתרחשת בתחילת המאה, בוקעות בנות־קול מן הזמן הזה. ההתנגשות הקשה בין קנאי דת חשוכים מזה לבין אנשי חזון ומעט ציונים חילוניים מזה. אף־על־פי שקרקע גידולן ואופיין של רוב הנפשות הפועלות בספר זה הוא רחוק ובלתי מוכר, הרי שהסטרוקטורה האנושית אחת היא ושבאת גילומה במעשה הסיפור שלפנינו.

יומן ספרותי

א.ב. יפה

חופש היצירה והאידיאולוגיה

באחד הימים פתחתי את הטראנזיסטור בחמש בבוקר ושמעתי את תחילת השידורים של ראדיו מוסקבה. לאחר שירת ההימנון באו החדשות. קולות נעימים של קריין וקריינית מסרו את הידיעות האחרונות של היממה. בעבר היה הקריין של ראדיו מוסקבה "מדקלם" את החדשות בקול פומפוזי, בנעימה רצינית־חגיגית. ולעיתים אף היה מסגל לעצמו נוסח דיבור של מפקד בצבא. הקריינים של ימינו משמיעים דבריהם בדרך פשוטה ובנעימה, ורומני כי גם.חידוש זה משקף איזה הלך־רוח האופייני לעידן החדש שמבקש להשליט בברית המועצות מיכאיל גורבאצ'וב.

העיתונות המערבית מגלה אהדה לניסיונו הרצוי, המוגדר בשני המושגים "גלאסנוסט" ו"פרסטרויקה". הופיעו גם כמה ספרים על גורבאצ'וב, אישיותו, דרכו ומגמותיו. הספר האחרון שהופיע בצרפת, ושעליו מרווח "לה מונד", הוא מפרי עטו של דב מורקא, עיתונאי הורי שהיה במשך 23 שנים כתב במוסקבה ועבד בשביל כמה עיתונים אירופיים ואמריקניים. הוא החל את עבודתו שם בימי כהונתו של ברז'נייב, שהצטיירה בעיניו באור שלילי לחלוטין, כתקופה של שחיתות, ניוון, השתלטותה של מאפיה מסוכנת על הארץ רחבת־הידיים. אחרי ברז'נייב באו אנדרופוב וצ'רננקו ושום דבר יסודי לא נשתנה. רק עם עליית גורבאצ'וב לשלטון נסתמנה התמורה. הוא החל לנקות את השטח. מורקא הוא חסיד גדול של גורבאצ'וב והוא רואה בו את ניגודם המוחלט של "הקשישים והנכים ששלטו לפניו ונאחזו בכל כוחם בכס השלטון".

גורבאצ'וב שונה מהם גם בהליכותיו ובסגנון דיבורו. אין הוא דבק כמוהם באותו ז'ארגון מאובן וחסר־משמעות, המלא מושגים ונוסחאות שאין להם כל כיסוי במציאות והם מבטאים לעיתים את ההפך הגמור ממובנם הסמאנטי. גורבאצ'וב מדבר בפשטות, בגילוי לב, כאחד האדם. אך כמובן שלא זה העיקר. הוא החל לעבוד במרץ על שינוי שיטות המימשל, על כינון דפוסי מחשבה חדשים ורעננים, על פתיחות מחשבתית.

עד היכן יהיה מסוגל להתקדם? לדעת מורקא — רחוק מאד. העיתונאי ההורי מאמין כי גורבאצ'וב איננו רק רפורמיסט, המבקש "לאוורר" את אולמות הקרמלין, אלא דימוקראט ומהפכן אמיתי. במובן מסויים, הוא ממשיכו של חרושצ'וב, אך הוא הרבה יותר נועז וליבראלי ממנו, ולאין ערוך משכיל יותר. השיטה הסובייטית מאז סטירתו של לנין היתה מאפשרת להורות בטעויותיהם של אישים מן הצמרת, בעיקר אלה שכבר מתו או "טוהרו", אך המשיכה לדגול כהשקפה כי המפלגה אינה טועה לעולם ואין להעמידה לפני דין הביקורת. ואילו גורבאצ'וב שונה מקודמיו, בזה שהוא מסכים כי גם המפלגה חייבת לעמוד במבחן הביקורת. גורבאצ'וב אינו מחפש מעריצים. הוא נוהג להשתיק את כל אלה המנסים להשמיע דברי שבח עליו והוא דורש מהם להיות "עניניים".

האם מובטח ניצחון שיטתו של גורבאצ'וב? האמנם הוא יצליח לפתוח עידן חדש בברית המועצות? עדיין מוקדם לנבא, אם כי ברור שרבים מאזרחי רוסיה נשמו לרווחה ומייחלים לטוב.

אך נותרו עדיין בעמדות־מפתח במפלגה ובמימשל הסובייטי סטאליניסטים ו"פוסט סטאליניסטים", שדרכו של גורבאצ'וב אינה בדיוק לטעמם.

בשבוע שעבר הופיעה רשימה ב"לה מונד" על אגור ליגאצ'וב, מס' 2 במפלגה, אחראי לתעמולה, שהביע את אי־שביעות רצונו מן המצב השורר בספרות ובאמנות בבריה"מ. באוגוסט 1986 פירסם ליגאצ'וב מאמר בכתב־העת "תיאטרון", ובו הוא התמרמר על "היעדר הגיבורים הקומוניסטים החיוביים, שהצופים יוכלו להזדהות איתם, במחזות המוצגים ברוסיה".

לאחרונה ערך ליגאצ'וב ביקור בן שני ימים במערכת כתב־העת "התרבות הסובייטית" ולפי הדו"ח שפורסם באותו כתב־עת ב־7 ביולי, הוא נזף בעיתונאים העובדים שם. הוא דרש מהם לשים דגש חזק יותר בתפקיד החשוב שממלאה המפלגה בתחום התרבות, להיות יותר פעילים וערניים. על האמנים היוצרים אמר: "אין הם צריכים להביא סיסמאות אל במת התיאטרון, הספרות או הציור. — אך ערכה האמיתי של יצירה אמנותית יובטח רק על ידי המיזוג המלא של נאמנות עמוקה לאידיאולוגיה של המפלגה עם האמנות הגדולה". והאמנים חייבים לדעתו לשאוף למיזוג זה.

ליגאצ'וב מתח ביקורת על סרט דוקומנטארי שנוצר בלנינגראד על להקת זמרים "פופ מכאניק", שלא נעשה בהתאם לתביעותיו הנ"ל. להקת צעירים זו היא, לדעתו, פרי של "אנדרלמוסיה אידיאולוגית ואמנותית". אין הוא מסוגל להבין, כי בעייתם של זמרי הפופ והרוק היא למצוא מילים שיפלטו להם שבילים לליבם של הצעירים, בלי להרגיז את חסידי הדוגמה. ליגאצ'וב מדבר על הזוהמה והפסולת העולים כקצף על פני ה"פרסטרויקה" (רמז נגד גורבאצ'וב) והוא מוקיע את אלה "המבקשים בפועל להשליט את תוכניותיהם ורעיונותיהם המפוקפקים תחת הערכים הרוחניים המסורתיים של העם הרוסי". ליגאצ'וב הוא שמרן, נאמן ל"מסורת", הוא מבקש ל"הגן" על היצירות הקלאסיות הרוסיות.

זה מזכיר לכם משהו? לי זה מזכיר את סיגנונו של אנדריי ז'דאנוב...

"פרשת למפדוזה" באיטליה

ג'יוזפה תומאסי דה למפדוזה, אציל איטלקי בן 55, הפתיע את בני ארצו וכן חובבי ספרות בעולם כולו, כאשר פירסם בתחילת שנות החמישים את הרומאן שלו "הברדלס". הוא המשיך לכתוב, ופירסם לאחר מכן קובץ סיפורים, ונפטר כעבור כמה שנים בגיל 61. פירסומו הגדול במשך שש השנים האלה ד־עד אט־אט, וכיום הוא נימנה עם הסופרים הנשכחים. לפני כמה שבועות החלו שוב לדבר עליו, להתעניין בו, בעקבות ספר שפירסם על אודותיו אנדריא וויטלו, שאיננו סופר מקצועי, אלא רופא־נשים מעיר קטנה בסיציליה המערבית. הוא כתב על למפדוזה לא ספר הערכה ספרותית, אלא ביוגראפיה הנשענת על אוזני שיחות, שמועות, דברי רכילות, וגם קצת תעודות. אולם הוא גילה בלמפדוזה "פנים אחרות". לפי דבריו היה הנסיך האיטלקי הנכבד, שנהפך בשנות העמידה שלו לסופר מפורסם, רק אדם אומלל ומתוסבך שביקש פורקן למצוקתו הנפשית בתיאור החיים הפעילים, גדושי העלילות וההרפתקאות של גיבוריו הבדיוניים. גם פרשיות האהבה והאהבים שתיאר לא היו אלא פנטסיות אותן רקם על רקע מולדתו הרקדנטית. וויטלו, הביוגראף שלה, מנסה להסביר את חייו של למפדוזה על רקע יחסיו עם אימו הדורנית, שחי בצילה עד סוף ימיו, ואשתו הפסיכיאטרית, שהוא חי רוב הזמן בנפרד ממנה.

ג'יוזפה הכיר את אלסאנדרה וולף פון סטומרסי, ילידת לאטביה, שהיתה תלמידתו של פרויד, בשנת 1927. היא היתה שייכת לאצולה הבאלטית, נפרדה

מבעלה הראשון, ובשעת מסע בפאלרמו הכירה את ג'יוזפה, נציג טיפוסי של האצולה המנוונת האיטלקית, שמכל רכושו נותרה לו רק הטירה למפדוזה בפאלרמו. מה שקירב אותם זה לזו היתה אהבת הספרות, שניהם הכירו היטב את יצירות טולסטוי, פרוסט, סטנדל, פלובר, תומס מאן, והיו להם נושאים בלתי נדלים לשיחות, שניהם היו בני־תרבות, ידעו שפות רבות, היו משכילים מאוד. הם היו מתכתבים בצרפתית דווקא, כמו בני האצולה הרוסיים במאה הי"ט, ונישאו ב־1932, אך לא חיו יחד זמן רב. אלסאנדרה לא אהבה את פאלרמו, את האקלים ה"אפריקני" שלה ואת הלכלוך שברחובותיה. היא היתה אשה גבוהה, שחורת־שער, בעלת אישיות שתלטנית, "משוחררת" (היתה מדברת בחברה בחופשיות על בעיות מין). נוסף לכך לא מצאה לשון משותפת עם אם בעלה. על כן העדיפה לבלות כל שנה תשעה חודשים בלאטביה מולדתה. עם ג'יוזפה היתה מחליפה מכתבים מהם הורכב עתה ספר נוסף, העתיד להופיע בקרוב באיטליה. במכתביו אליה מתלונן ג'יוזפה על אורח חייו המונוטוני והמשעמם. הוא חי בחברת ידידיו המועטים ובצל אימו. במכתביו משנות השלושים אין כל הד למאורעות הפוליטיים ששינו את פני איטליה. גם המלחמה לא עניינה אותו במיוחד, פרט להשלכותיה הישירות על חייו שלו. הוא מתלונן על חוסר מזון טוב, על ההפצצות שהרסו תחילה חלק מטירתו עד שלבסוף קרסה כל הטירה תחתיה באפריל 1943.

וויטלו טוען, כי ג'יוזפה היה אימפוטנט, בעיקר מסיבות נפשיות (תסביך אדיפוס, שתלטנות האם). אך הביוגראף־הגניקולוג אינו פוסח גם על אלסאנדרה. הוא מגלה בה סימני לסביות וטוען כי לאחר מותו של ג'יוזפה היא חיתה בפאלאצו בוטרא בפאלרמו עם ידידתה האהובה.

בין אם גילה וויטלו את האמת המלאה ובין אם הגזים, הוליך שולל את קוראיו, הוא הצליח לעורר סערה ספרותית באיטליה — ואף לעורר עניין מחודש בכתביו של ג'יוזפה תומאסי דה למפדוזה...

עתון 77

בגיליון: תומס ברינקר, ירמיהו יובל וסול בלו על חופש הדת והאמונה ועל מהות היהדות החילונית. מדור מיוחד מוקדש לדן פגיס לציון שנה לפטירתו. פרק אוטוביוגרפי חדש של משה דור; סיפור מסע של הציירת שושנה הימן; קטע מתוך ספר תיעודי על חולה כנזון שירים של רוביק רוזנטל; סיפור של ענת לויט והסיפור של ורדה קנול־הלום. שירים מתורגמים של גזלא איאש (הונגריה) ושל אחמד א־צאפי א־נג'פי (עיראק). שירי מקור של: משה דור; יורם בן־מאיר; מרדכי הרטל; איתן גלס ורבים אחרים. סקירות ומאמרים על כעשרים ספרים חדשים, ביניהם על הרומאנים כתר של יורם קניוק; התגובות יחידים של יהושע קנז וחצוצרה בואדי של סמי מיכאל.

שירת אמת במחנה הלאומי

ישראל רינג

בלפור חקק, ואז בקץ היוחסין; הוצ' שלהבת, ירושלים, 1987

יומיים שריתי במחיצת שיריו של בלפור חקק. שאחרים מהם שמו מחנק לגרוני. אין זה קורה לעיתים קרובות, ממש כשם שלא לעתים קרובות אפשר לפגוש במשורר, המעז לגלות עצמו כשליחה של שליחות־קדושה — שליחותה של גולת בבל השדודה בסכנה לציון — ועוד בשנות ה־40 של מדינת ישראל.

נמור נסיכי רמוס

שני ספרי שירה מונחים לפני. "תעודה נצחת" משל והרצל חקק. "ואז בקץ היוחסין" משל בלפור חקק. אציין, כי לא קורותיהם של הסופרים התאומים מעניינות אותי, ולא עובדת השתייכותם "למחנה הלאומי". הפעם מרשים ומרתק אותי ספר שיריו של בלפור, שהוא ספר גדוש, המכיל 96 עמודים, ובם 71 שירים הערוכים בשני שערים. הראשון "שארית הפליטה", השני "קבר אחים 1941". סבורני, כי הישגו הגדול של בלפור חקק מגולם בשער הראשון, בו אוחזה.

כבש אותי הצירוף המוזר, המתחכך ומתמזג פה ושם, של תמימות נערית, דבקות בסמלי מסורת יהודית ותודעת שליחות של משורר לאומי. כבשה ההשתנה הבלתי־אמצעית של הניגור המפואר והמעיק כאחו בבן יורש, שרמויות אבותיו חיות במחיצתו ומאיצות בו לקום ולהעיד. והוא חש עצמו בעת ובעונה אחת חזק ורפה שולט במצב ונשלט בחרדה:

"...ואז בקץ היוחסין ראיתי בעלטה
כי אני הוא האיש שנותר לפליטה
צררתי עימי את שלשלת הקבלה
שאבדה, צררתי תיקי הריק בחרדה...
שמתי לגופי שארית כתונת הפסים
הקרועה בתוכי חוטים חוטים
השמורה עימי בארונות מתים.
קמתי לכתוב את הזמן היוחסין" (עמ' 46).

צירוף זה חוזר בפתיחה לשער השני, בו מתואר ניסיון לחוות מחדש את פרעות בגדד, וכן את מותם של שני דודיו. "ואתה אדם / לא את משא / הדם. / לא אוכל שאת את משא. / לא אוכל שאת את משא / הדם / מי אדם / יוכל לשאת / הדם. /לא אשא." המשך, דבר האבות אל הבן: "שלח ירדך אל הנחלת / ליים במים המאררים האלה / ועכשיו שתה... לא את הנשא אישנריך מכוסים / לא את אשר בפיך / נשים."

כך קורא המשורר עולם של חלום, שבו מתנהלים אביו ואמו, סבו וסבתו ואבי סבו, כחצובים משני סוגי חומרים הבללים זה בזה. חומר ההוויה "המפוארת" (תואר הדור תשנה) של נסיכים, צדיקים, חכמים מטולי גולת בבל־בגדר, מצד אחד — וחומר ההוויה המשפילה והמדלדלת של שוכני מעברות, מצד שני.

בהגיעם מן המעברה אל חוצות ירושלים, נרמס כבודם הנסיכי עד דק. אל תהפוכה מכאיבה זו חוזר המשורר בהתמרה, בזעקה בלומה, בכוח עיצוב משכנע, והוא מצליח להציב יד לגורלה של עדה שלמה בעד לתיאור הכפול של גורל משפחתו. וכאן הגיע אל שיאו כפייטן: "סבי היו לו בגדי כהונה שקופים / ורקמה לו אמו ברש.הכותונת / התכולה פסי זהב יפים / ...ועלה סבי כאברהם מאיר / מאותה ארץ על פי אותו דיבור / ...ואבדה לו שררתו ואבל נוגה פניו / ונשחת הכסף / ונשחת הזהב. / ובלוקים רכל סבי, מכר את אוצרותיו / בגדים קלים, מרכולת אכזב / לשונו כבדה, נביא נעוב" (עמ' 17). והוא, הנכה, היה יוצא מבית־הספר והולך לאורך שוק מחנה־יהודה שבירושלים כדי למצוא את סבו: "מרחוק הוא / נראה כערימת בגדים בלים. והוא סבא שלי... מוטל היה לארץ / גופו שהיה רם וזקוף / מוטל היה כנוע כעפר מערות / ...שלל אנשים מקיפים אותו / כעדת עיטים / ...והוא מונח כערימת סמרטוטים / והוא סבא שלי / ...ואני ניצב מרחוק / והם עומדים עליו / לדמסו / ...שאין הוא רואה מי שודד כליו. / ועיניו תלויות באוויר כמאורות / והוא צופה ומביט עד סוף הדורות" (עמ' 21).

אלה רק קטעי קטעים של שירים ארוכים. כשאתה מתרגל לנעימתם ונכנס לתוכם, הם כובשים אותך בהמיית כאבם, באמת תמימותם, במחשיות דמיונם, בישרות סמליותם. הנה פגישה עם חכם ציון, אבי סבו, בתחנה המרכזית של ראשון לציון. ושוב לא נותר לי אלא לצטט קטע מתוך המפגש הכפול עם הצמרת (נוהג החוזר בשירי בלפור והרצל, לתאר נושא או חוויה פעמיים, כדי להבליט אפשרות של אמיתות מתנגשות): "ראיתי לבוא ממקום אש להבת שלהבת / ורציתי לדבר עמו / טוב. רציתי לנחם אותו. / אך שפתי המו שפתי נאלמו. / שעיניו היו בווהקות כנבוכות / שמקלו היה שבור כרוחו. / וכך עמד שעה ארוכה / ולא נשבר ולא ככה / שוכר קרמת ימיו / בלבשו אדרת מלוכה. / ראיתיו נושא עמו מגילת שנותיו / קמטים בפניו כקורים / של נחושת, כקפלים בפרוכת ההיכל".

כן שר בלפור שיר יפה מאוד לאימו (עמ' 44).

שצריך לקרוא אותו כולו, ואחר לשבצו בכל אנתולוגיה המוקדשת לנושא האימהות. שיר אחר ועצוב מאוד הוא השיר "אדמת קודש" שהוא שר למעברה, ובו נתמזגו התמימות הנערית, הסיגנון העדתי ומסורת הנבואה הלאומית לחטיבה שלימה של סאטירה. איני יודע אם כבר השכיל מישהו לפני בלפור חקק למצוא להוויית המעברה שווה־ערך פיוטי שכזה:

"...שא עיניך, אבא, בבואך ארץ בחירה,
שא עיניך בבואך מעברה.
מה טובו אוהליך
בגשם בקרה.
מה טובו משכנותיך
בחשכת מעברה.
כי שמיים נזלו, שמיים שכורי יין
כי התעטפו אוהלים חשרת מים.
עיניך נשואות בתוחלת גדולה
שאולי עתה שעת הגאולה.
אולי עתה ששמיים נזלו
אולי עתה שחרה אפו
אולי עתה ייגלה אלהים
משעיר מפארן מסיני יבוא.
ורק רוח גדולה באה למרי נפש
רוח סופה לנתוש אוהלים
לנתוץ להאביר ברפש.
שא עיניך עתה ושיר שירה
שצדיקים יירשו ארץ בחירה
ויושבי לוחות יירשו מעברה..." (עמ' 41).

המטבע השחוקה

בשער שני של הספר, "קבר אחים 1941", נישנים פגמים, שבלפור והרצל חקק לא נגמלו מהם, או שטרם עמדו על היותם פגמים: ההסתנכות במטבעות־לשון שחוקות ודחוסות, הגוררת עימה אריכות שלא־לצורך. למשל, בתיאור העיט הסימלי, המבשר את קץ האידיליה של חיי היהודים בבגדד, אנו מוצאים כי: "העיט חג הסתחרר ביופי מסנוור / העיט טס בשמיים עיניו כעיוור. / חג וסבב כמשחר טרף / חג וחולל מחול מיוחד (!!) / חג וצולל שתי וערב (!) / חג רצליל נלהב הרוהב / ישר וחד / ובבת אחת — "..." (עמ' 55). זהו גיבוב ניבים חסר ייחוד, ולא אחת נוצר הרושם, שהמשורר מתקשה לעצור בשטף מילותיו ולחתום את שירו חתימה משכנעת, שהיא היפוכם של חיוורון ושיגרה. כך, למשל, הסיומים שבעמ' 24, 28, 35, 38.

עוד אפשר לטעון טענה ממין אחר: לעוצמת חום הרגש, כוח הדמיון, רגישות החושים וכושר החוויה של המשורר — ניצב כושר החשיבה בעמדת חסרון. למשל, בשיר "קץ הסדר", שפתיחתו מרשימה, מוצאים אנו דימוי של איש "שנראה חגיגי ויפה כאברהם בשעת העקידה" (עמ' 33), ובה בעת מונחות כפות ידי הגברים "כברות כעופרת" "על ראש הילד" וגם "פסוקיהם קשים". האם מוזמן הקורא להבין, כי בעיני בלפור חקק היתה עקידת יצחק מבצע חגיגי ויפה? האם צץ כאן משהו מן "הגישה הלאומית" אל הקרבת הבנים על מזבח האמונה של אבותיהם. — לא עצב הרתיעה וכורח השעה, אלא חגיגיות יפה של חתונת רמים? אם־כן, האם צריך היה לברך את אלוהים, על שנתן לערבים להרוג את יהודי בגדד, כדי לזרז את שאריהם לעלות לציון??

סופו של דבר: ממורי ומדריכי דוד כנעני ז"ל למרתי, שכאשר במחנה שלנו מאסו באורי צבי גרינברג, המשמיץ הלאומני הגדול, המליץ לפני על יצירתו "אנקראון על קוטב העיצבון" בגלל טיבה הפיוטי והאנושי. הוא ידע להפריד בין מחלוקת פוליטית קלה לבין שיפוט ראוי של יצירה־לגופה.

סבורני, כי מגיע להם, לבלפור (ושעל מחצית סיפרו כתבתי) ולהרצל חקק (שלא הספקתי לכתוב עליו כמעט דבר), כי יתמודדו עם יצירתם לגופה, יגלו את ערכיה הפיוטיים והאנושיים, ויכבדו את מגמת קירוב־הלבבות הבין־עדתי הניכרת בכתביהם.

בשבע עיניים

מאזניים

הגליון החדש מוקדש בחלקו הגדול לסונטה. בין השאר מופיעות בו סונטות משל ד'אנונציו, שייקספיר, אוגוסט גראין פון פלאטן, קלדרון דה לה בארקה, פרנסיסקו דה קוודו, אננסקי, ועוד. כמו כן, מופיעים בגליון זה סיפורים מאת אהרון אמיר, מידד שיף ואיזבלה גינור, וכן שפע מאמרים, רשימות, ביקורות ושירת מקור.

פרוזה

גליון מס. 95־96 מוקדש בחלקו הגדול לבמאי הסרטים הנודע פייר פאולו פאזוליני. כלול בו תסריט "אדיפוס רקס" ומאמרים ושיר מאת פאזוליני. כמו כן, מאמרים על הבמאי מאת יצחק לאור, יגאל תומרקין ונסים קלדרון. חלק אחר מוקדש ליצירתו של האמן אנרי וורהול.

בגליון 97־98 מופיעים סיפורים מאת דן סרי ויגאל תומרקין, ושירים מאת זביגנייב הרברט, ויליאם וורדסוורת, פושקין, בודליר, יבטושנקו, פאול צלאן ואסתר קמרון, וכן מאמרים על אמנות וקולנוע.

שיחות

כתב־עת ישראלי לפסיכותראפיה. בגליון זה: מאמרים מקוריים מאת שרה שלו, חיים רסברג, אריק שלו עם חנן מוניץ; אליעזר אילן, עמנואל ברמן. כמו כן, רשימות מאת בני גלייטמן עם אלכס ליבן, איה ואביטל ענבר, וכן ביקורות ספרים.

זמנים

בגליון החדש: מאמר מאת מייקל מארוס על העברות אוכלוסין בבלקנים בעת החדשה; שיחה עם ברנארד לואיס; שלום פרלמן על דת ופוליטיקה באתונה הקלאסית; עדי אופיר על מדינת השומרים של אפלטון; מיכאל הרסגור על הרפובליקה האלמונית של אירופה; יעל ולדמן על דנמרק במאה ה־13; הנרי ניר על ראשית הקבוצה והקיבוץ ומרדכי נאור על עבודת אדמה בתקופת הישוב.

עם עובד – מפגשים

למגמדים החוויתיים והטקסטואליים של סדרת המקראות "מפגשים" (לכיתות א'־ו') נוסף עתה מימד מוסיקאלי עם הפקתן של קלטות. והן מבחר מן הטקסטים (סיפורת ושירה) במקראות. בשלב הראשון

הופקו שתי קלטות לכיתות א' וד'. החומר נבחר על־ידי פרופ' אריר כהן, עורך המקראות ו"המון הפקות" (אתי אנטה ומיכאל תפוח) ומייצג חמישה היבטים: הרגשת הערכים המוסיקאליים של המלה (מקצב, צליל, יסודות המבנה של פסוק שירי וכו'), אווירה, השוואה בין תפיסות שונות של הלחנה. הווי ופולקלור עדתי והפעלתו היצירתית של הילד.

בקלטות כלולים קטעי קריאה, המחזה ושירה, בם משתתפים חלק מן הכותבים (נתן יונתן, יהונתן גפן, יהודה אטלס) וכן זמרים ושחקנים.

האמנים הלוקחים חלק בקלטות לא קיבלו תשלום בעד עבודתם, ועשו זאת מתוך הכרה בחשיבותו החינוכית של המפעל. ביניהם: גלי עטרי, נורית גלרון, ריקי גל, מתי כספי, חני נחמיאס, דפנה ארמוני, קובי מידן, יהודית רביץ, רונו אלהדף, ירדנה ארזי, מאיר סוויסה, אלברט כהן, לילית נגר, מוני מושונוב, טליה שפירא, חיה ורפנה פיק, איציק ועפרה ויינגרטן ומנחם זילברמן.

הקטעים המוסיקאליים והשירים נכתבו במיוחד לקלטות, ולכל שער מאוייר בספר הותאם קטע מוסיקאלי. על המוסיקה לספר א' אחראי אבנר קנר ועל המוסיקה לספר ד' — אילן וירצברג.

מרים איתן

גַּן תְּלוּי בְּנִינְוֵה

בְּבַת אַחַת פְּתַחוּ הַשְּׁעָרִים כֻּלָּם
אֲנִי עַל הַגִּבְעָה
צוֹפָה אֶל פְּנֵי הַקַּיִץ הַמְגֻלָּה
קַרְחוֹן לוֹהֵט גּוֹלֵשׁ לָעֵמֶק, לַשָּׂדֶה
וְיָדַי כְּבֵדוֹת, גַּם רַגְלַי
מִתּוֹךְ הָאוֹר הַזָּר אֶפְשָׁר לִקְרֹא אֶת הָאוֹתוֹת.
מְדֻבֶּקֶת אֶת לִבִּי
דַּבֵּר, דַּבֵּר
וְאֵין דִּבּוּר.
הַלֵּב סוֹטֶה מִמַּסְלוּלוֹ
אֶל מַחֲזוֹרֵי הָרְחִיפָה שֶׁל הָעוֹנוֹת
אָבִיב אַחַר אָבִיב
אָבוּר אַחַר אָבוּר
מוֹצִיא חֲיָשָׁן
אֶל מְחוֹלוֹת הַטֵּרוּף
שֶׁל מִגְדְּלֵי בָּבֶל קוֹרְסֵי לָשׁוֹן
וּבְתוֹךְ כָּל זֶה —
גַּן תְּלוּי בְּנִינְוֵה.

חלון ראווה

האשה שהיתה איתו

דוד שיין: "עד עולם אחכה"; הוצאת זמורה־ביתן, 1987

דוד שיין הוא מספר מחונן וכשרונו אינו טעון עוד הוכחה — הוא בלט גם בדברים קודמים שכתב ופרסם. אולם נראה שברומאן הזה התפתח כשרונו והגיע להישג ספרותי מרשים, הבא לידי ביטוי בעלילה הפנימית והחיצונית, בפיתוח הדמויות, ביכולת לחדור לסבכי עולמם הנפשי.

בפתח הרומאן יוצא הגיבור הראשי, פרץ, לטיול עם בתו הקטנה, והוא משתכנע כי אשתו רחלי בוגדת בו. מעטפה שמצא בתיבת־הדואר שלו, ובה תעודת זהות חדשה של אשתו, מחזקת את חשדו: רחלי הוסיפה לשם־המשפחה גם את שם־נעוריה והצילום המופיע בתעודה הוא חדש. פרץ לא ידע על קיומו והדמות הנשקפת ממנו נראית לו זרה מעט, שונה מזו המוכרת לו היטב.

בהמשך נפרשת מסכת־יחסים כאובה בין השניים ולרוב היא משתקפת בעולמו של פרץ, שיש בו קרעים רבים, שנוצרו גם בשל כך שגדל כילד ללא הורים. לצד שני השחקנים הראשיים ברומאן מופיעים ברומאן גם שורת דמויות־משנה, שכמה מהן מעוצבות היטב והן מעשירות את התמונה המוצגת בו. מעניין, ואולי גם בלתי־צפוי הוא סיומו של הרומאן, שבו כמו נשמע אקורד אופטימי. אחרי אכזבה וכאב וסבל, מתקרב פרץ למעין בגרות פנימית, משלים עם הפרידה הצפויה מאשתו ומבקש לבנות לעצמו אושר פרטי, המתקשר גם בטיפול ובקרבתה של בתו. "וככל שהמשיך לעלות התחזק בדעתו, שאין בעצם סיבה להתערב במעשיה של רחל והגיע הזמן שיכיר בכך שהיא מנהלת את חייה על פי דרכה; חוגגת את הצלחתה בקרב ידידיה ובסיום תלך קרוב לוודאי עם ליפשיץ. אלו דברים שנשמטו מאחיזתו. והאשה הזו, שכמעט היתה שלו, שוב אינה שלו... אולי ישכור בעתיד דירה אחרת, נוחה יותר, שאליה יעבור עם ליאורה לבדה. המחשבה הזו מילאה את לבו תקווה מתוקה, מאושרת כמעט."

חלק מהדברים מתרחשים על רקע מלחמת יום הכיפורים ומלחמת לבנון. אפשר שהללו מופיעות כשני קצוות במסגרת להוויה ישראלית טיפוסית, שהמלחמה משמשת בה מרכיב בולט.

שם הספר, "עד עולם אחכה", לקוח, לפי עדות המחבר, מכתובת־גראפיטי שהוא ראה על קיר ברחוב. סבורני, שלא יהיו חולקים על כך, שהכותרת יפה בפני עצמה. אך השאלה הנשאלת היא כיצד זו מתקשרת בתוכנו הבסיסי של הרומאן, אם בכלל, במיוחד בסיום הנזכר. אולי שיין הלך שבי אחר הכותרת המושכת אך לא דאג לשלבה אורגנית במסופר?

חסידים והארץ

יואל רפל: "כיסופים לארץ־הקודש", סיפורים חסידיים על ארץ־ישראל; הקדמה: אלי ויזל, הוצאת מודן, 1987

יואל רפל פרסם בשנים האחרונות כמה ספרים העוסקים בתולדות ארץ־ישראל והעם היהודי. ספרים אלה, המופיעים בצורה אלבומית בלוויית צילומים ואיורים רבים, עוסקים בעברה של ארץ־ישראל, בציונות בצעדי הגשמתה הראשונים, במעשים שהיו ודמויות של חלוצים — וכן מדרשים ואגדות קצרות, שעניינם ארץ־ישראל וירושלים.

גם ספרו החדש של רפל, "כיסופים לארץ־הקודש", מוקדש לנושא אהבת הארץ, אבל מציב לעצמו תחום מוגדר: יחסם של החסידים אל הארץ וקדושתה, כפי שהוא מוצא ביטוי במאתיים סיפורים ואמרות.

הגעגועים לארץ־ישראל, המובעים בסיפורים ואמרות אלה, מתקשרים באמונה הדתית של החסידים, בתקווה לביאת המשיח ולגאולה, אשר תביא קץ ליסורי הגלות. התוכן מחולק לנושאים: צער הגלות, ציפייה למשיח, גאולה בארץ־ישראל, עלייה, קדושת הארץ, בין ארץ־ישראל לחוץ־לארץ, ירושלים, בשבחה של ארץ־ישראל, חיים בארץ ותרומות שיועדו לה, תפילות. דברים רבים בנושאים אלה הובאו מפיהם של גדולי החסידות וביהם רבי נחמן מברסלב, רבי נתן מנמירוב, רבי לוי יצחק מברדיצ'ב, רבי ברוך ממז'יבוז, רבי שלום מבעלז, רבי מנדלי מקוצק ורבים אחרים.

סיפורים חסידיים אלה מקורם במאה וחמישים השנים הראשונות לתנועה החסידית, כלומר מראשית המאה ה־18 ועד אמצע המאה ה־19. זהו עולם יהודי בגנזיו הרוחניים, המתנהל בין שם לכאן, בין ההוויה בגולה והשאיפה הנצחית לשיבה לציון, ומתגלה באגדות ובסיפורים קצרים אלה.

הטקסט מלווה באיורים ובעיטורים, ברישומים, מפות ומגזרות־נייר. בביבליוגרפיה שבסוף הספר מובאות רשימות של ספרי חסידים, ספרים ומאמרים על החסידות, ליקוטים ומקורות לסיפורי חסידים ומקורות לאגדות החסידים מארץ־ישראל.

ניו־יורק בין אגדה למציאות

מארק הלפרין: "אגדת־חורף"; עברית: אופירה רהט, בית הוצאה כתר, 1987

מארק הלפרין שייך למשמרת הצעירה בספרות האמריקנית. אך בישראל אין יודעים עליו הרבה. מן הפרטים הביוגרפיים המעטים שמגרב לנו בית־ההוצאה העברי אנו למדים שהוא שירת בצה"ל וגם בצי־הסוחר הבריטי ופרסם אסופות־סיפורים בשם "יונה מן המזרח" ו"אליס איילנר". אם איני טועה, הרומאן רחב־היריעה וגדל־הכמות, "אגדת־חורף", הוא ספרו הראשון הרואה אור בעברית.

הספר עוסק בניו־יורק, אך הטיפול הספרותי שמטפל הלפרין בעיר הוא בלתי שיגרתי ונע כל הזמן בין ריאליזם לפנטזיה. סמלים מלווים דמויות, מצבים ותיאורים מציאותיים. יסודות של אגדה מודרנית ופתוח־מודרנית מצטרפים אל התרחשויות בכרך, בעיר חטאה, המצמיחות פשע וכיעור, סבל ומלחמה לקיום, שאינה יודעת רחמים.

בראש וראשונה מוצגת לפנינו ניו־יורק של חורף, של שלג ושל כפור, של מעטה־לובן, שהוא כמעטה של אגדה, ההופכת את הבלתי־אפשרי לאפשרי, נותנת דרור לדמיון. דמיון זה מרקיע מעל גגות העיר, מדלג על־פני תקופות וזמנים, אינו חדל להמציא גשרים מפתיעים בין עבר, הווה ועתיד. לצד לובנו של השלג יש כאן סוס לבן, הבורח מאורוות־העץ של חלבן עני מברוקלין, אך לפתע הוא מקבל תכונות פלאיות, וכמו פגסוס האגדי מהמיתולוגיה היוונית אפשר לרכוב עליו כדי להימלט מכבלי־המציאות אל מרחבי הרקיע, אל עולמות עטופי־סוד, שמעבר לקו־האופק. מי שרוכב על הסוס הלבן הוא פיטר לייק, יהודי שגדל בין האינדיאנים, עבר את נהר האדסון ובניו־יורק הוא נרדף על־ידי פושעים מן הסוג האמריקני הגרוע ביותר. בין הדמויות בסיפור גם אשה יפה ומוזרה, המזינה את היסודות האגדיים שב"אגדת־חורף".

מ. אבי־שלמה

מסעותי

(המשך מעמ' 15)

— במישור־החוף, צברים — כרמלה, השיטה — בעזה ועוד. בתוך כך התפנה לכתוב בנושאי א"י ומעט ממאמריו, שחלקם מרעיים ממש, קובצו בספר.

הכרך הבא בסידרה, זה הנועל את שש חלקיה כולם, הינו כתב היד של החוקר צ'ארלס וורן. עיקרו — סקרים ארכיאולוגיים בירושלים ובמדבר יהודה. חוקרי האבנים של ימינו ימצאו עניין רב במי שהניח את היסודות לחפירה שיטתית באיזור, במי שעבודתו שימשה בסיס לעבודת המחקר בא"י שלאחר 1967, ואשר הישגיו וגילוייו הארכיאולוגיים אינם מוטלים בספק.

מדיניות העריכה

אי־אפשר לנדוד בין ספרי המסעות בלא לבדוק את מלאכת העריכה. יותר מקו של חן נשוך על פני סיפרי הסידרה, עקב האיורים המלווים אותם בנאמנות לכל אורכם. זוהי נקודת זכות למדיניות העריכה של רחבעם זאבי, שלא הסתפק ברישומים המקוריים שהופיעו או נעדרו בסיפרי המקור, אלא שיבץ במהדורות הישראליות עשרות ואפילו מאות מציורי א"י, שנלקטו מתוך פירסומים אחרים. חומר זה מצוי בזיקה ישירה לתכנים, כאשר הוא מציג לעין בצורה אחת את מה שמביעים הכתובים בדרך אחרת. כמעט בכל דף ניגלה ציור מן התקופה, הממחיש, למרות הדפסתו בשחור־אפור־לבן בלבד, את "דבר המחבר", ומקנה לספר כולו גם מימד חזותי.

אולם האם יש לראות את מפעלו של העורך כמצטמצם בבחירת הספרים (והמתרגמים) ובליווי תהליך ההפקה, עד למישוש המוצר הסופי? במקרה דנן לא די באדם בעל יוזמה, באיש בלתי שיגרתי — אם להשתמש בשפתו של נשיא המדינה, בטקס קבלת־הפנים במישכן נשיאי ישראל, לרגל השלמת הסידרה. נחוץ עורך פעיל יותר, המכיר את רוחב־היריעה ואשר ייתן לכך ביטוי על הכתב. מבואותיו של רחבעם זאבי בפתח כל אחד מסיפרי הסידרה, אינם מספקים. יותר מכך, ראוי היה להביא רשימות ביוגראפיות שתספקנה מידע על אודות אותם מסיירים. כן חסר כאן מאמר מחקרי, שינתח ביסודיות את אופייה של הספרות הנדונה ויציג את התמורות שחלו בה במאה ה־19. לצירו חשוב להציג את המגמות שהינחו את העורך בבחירת ספרים אלה ולא אחרים. האם קיים כאן יסוד מיקרי, או שמפעל כולל זה מונחה על ידי שיקולים אחרים. ואם כן, מהם?

עיון ברשימת הכרכים המיועדים לראות־אור בהמשך אינו מצביע על מדיניות עריכה אחידה. לצד סיפורו של לורנס איש ערב (שבעת עמודי חוכמה), או מספרים עבריים בני העליה־הראשונה, ניצבים גם כן כתובים מהמאה ה־15. נכון, אין אנו מזלזלים בקשיים הכרוכים בהעברתו של "רוב רוי" מ"מועדון השוטיות המלכותי" בלונדון אל ארץ־הקודש ול"מוזיאון הארץ", אבל מותר לנו, כקוראים מתעניינים, לדעת מהי המדיניות המכוונת את העורך ובית־ההוצאה בבחירת הכתובים המתורגמים.

[illegible] אילן שיינפלד [illegible] לספרות. [illegible] טענות והטענות בעליסה. אני שבינו [illegible] את הרשימה על מנת להזים. [illegible] הטענות שהושמעו [illegible] וכיוונותיה.

י"ל

הבהרה פרוזאית

אילן שיינפלד

עודד סברדליק: "ללונה בכהה", ספרית מעריב, 1987

היו מי שהצמידו לשירתו של המשורר היהודי ממוצא ארגנטיני, עודד סברדליק, את הכינוי "שירה אינטלקטואלית". אפיון כזה הוא תמיד כוללני מדי ומעורר חשד. המאפיין שירה זו אינו "אינטלקטואליות", אלא עקרון קומפוזיציה מרכזי, העובר ברוב השירים — הוא עקרון קישוריות־העל המופשטת, הנרמית כאי־קישוריות, וטון מסויים, שזה מכבר דבקה בו תווית האינטלקטואליות -- הטון הציני.

עקרון אי־הקישוריות יוצר כאן עירוב בין תמונות שיריות יפות ומרוכזות לבין ערכסקות לשוניות אסוציאטיביות, בלא כל קשר ניכר־לעין ביניהן. נראה, למשל, את הבית הבא, מן השיר "סימפוניה זעירה", המספר על ים —

"היית־היה בסעירות את ביתני.
מעצבות מהרוח טבעת. גנים שוקקי זעם.
שטת הגעגועים המתים במפרץ.
סוסי־מעוף הבוכים את ההלל.
מוסיקה נכספת נטפות שוות־צללים."

השורה הראשונה יפה. יש בה דימוי פתוח. "חיות חול", העשוי להתפרש כדימוי לנשים על חופים — שהלא "הן מסעירות את נתניו" של הדובר כאן — ואולי לסתם תצורות אגדיות בחול. ההמשך נדמה כלא־מתקשר עם אף פירוש אפשרי לדימוי פתוח זה. מי מעצבות מהרוח טבעת? מהי אותה טבעת? כנראה היא צורת הסופה. אך האם גם הגנים שוקקי הזעם הם הסופה? ומהי שיטת הגעגועים המתים? ומהם סוסי המעוף? האם הם גם כן חלק מן הסופה? ומהי אותה מוסיקה נכספת? אפשר המוסיקה הנכספת היא הגעגועים, והיא אף המיית־הים. ואפשר כל השאר הם דימויי סופה בים, אפשר הגעגועים נעורים בדובר מכוח הסופה, אולי היא סופה פנימית, שנתגעשה בשל אשה שעלתה מן הים? אולם, אם זה הוא הקישור הנכון, סופה־אהבה וגעגוע, מה הקשר בין זה לבין שורה מקדימה, כ"שיירי המלחים שומרים על אפרו / של בכי המורא התלוי", ולשם מה מבוא השיר, הדן בים ה"מטפס על שולי־האשליה המרוממים. / הופך לטוף מעל לקצה המח הנחפז / עולה / עולה / עולה / אל חומות הנצח / מזרים אל שפתינו את מלת הערוד"?

כך גם בשירים נוספים. הם מביאים רצף דימויים, שאינם מתקשרים לרובד מציאות אחר או לשניים, לכל היותר, אלא נתקשרים ביניהם. בהותירם את היחס למסומן יחס בלתי־נהיר. הנה, למשל, השיר הפותח את הקובץ, "אני מאמין מסויים", שכבר שמו מעיד על התנודה בו בין בהירות לסתימות:

"זאת הָאוֹת שֶׁלֹּא נוֹלְדָה
כְּדֵי לָמוּת עִם שַׁחַר
וְאַף לֹא לְמַעַן צְרִיחוֹת־הַהֵידָד
עֲדַיִנָה לְהַמְתִּין כְּהֵידָד אָטוּם אַחֵר
הָאוֹת --- מַסְמֵר תָּקוּעַ
בְּרַעְמַת הַזְּמַן
אִילָן הַפּוֹתֵחַ שְׁעָרִים
בְּחוֹמַת הַיַּעַר
נְשִׁיכָה חַיָּה בִּבְשַׂר הַצּוּר
קְלִפַּת הָעוֹבֵר נִסְגָּר לְנֵכָר
מְנֻכָּר לְאָב."

דימוי המסמר ברעמה מתקשר לדימוי האילן בחומת היער דרך יסוד הדימיון הוויזואלי — מסמר דומה לאילן וחומת העצים — לשיער הרעמה הזקופה. דימוי הצוק מתקשר לדימוי הקלף גם כן דרך יסוד ויזואלי — פני הצוק כפני הקלף — ודרך העתיקות וההתפוררות השוות לשניהם. אולם, הקשר בין שתי מערכות דימויים אלה לבין עצמן אינו ויזואלי, אלא קשור לאיכות הדינאמית העוברת בדימויים ומושלכת על האות. אותה דינאמיות, המאפשרת לה נצח.

שירים אחרים מגלים יסוד התקשרות כמדלוגי, אך הקורא העוקב אחר עיקרון זה נותר, לבסוף, אבוד בלב הערכסקה הלשונית. יש והוא מקבל אות כיוון, או פיצוי על אי־הנהירות, בדימוי תמונה שירית אחת, המופיעה מהבהבת באמצע הרצף הלשוני הנפתל ונעלמת בו. כך, למשל, ב"עונת הדובדבן", שתי שורות חונקות כליכך, — "עתים שרופות עוברות מיד ליד / כנרגילה בעת שיחה" — המופיעות במרכז השיר הכמדלוגי הזה, ומייד נעלמות בסבך ההגות בדובר חילופי העונות. אולם ישנם גם שירים, שבכל מה שנותר מן התעייה במבוכיהם הוא רק תמונה יפה אחת סוגרת, כמו זו המופיעה בסוף השיר "ילדי ינואר־סבריואר" —

"בִּנְבִי מִדְבָּרִי זָקוּף
הִתְרַגֵּל אֶת רַגְלָיו לְקָלוֹת
וְהִקְוִיר אֶת צַוָּארוֹ
לְשִׁילוּם הַתְּלוּל."

הסכנה הטמונה בשירה מסוג זה היא שלעתים גוברת הנטייה להסוות את קישורי־החומרים של לוגי. [illegible] על קישוריות־על מופשטת, [illegible] לעיתים במשחקי לשון, מבלי שהוא מוסר הרבה מעבר לכך.

"לוּ יָכֹלְנוּ לִבְחֹר הָאֲבָנִים
[illegible]
אֶת עֵינֵינוּ"

מעבר לסכנת ההילכדות בפיתולי הקישוריות המופשטת נגלית בשירתו של סברדליק הסכנה הנוספת והעמוקה יותר הטמונה בסוג שירה זה — סכנת ההגעה לכדי קיום ציני ומנוכר בעולם מסוכן ומהלך אימים. מן השירים עולה דמותו של חוזה ציניקן, ש"אלף קללות נולדות אט־אט כמוהר" ("סימפוניה זעירה"), הרואה רק פירוד בטבע הסובב — "הים המתנכל לכל חוקי הפיסיקה / מתעקש להוולד בכל מראה העין" ("תמונה ימית") — ובעיקר אכזריות נוראה, הטמונה יותר ברואה מאשר כנראה.

"רָאִיתִי הַיּוֹם אֵיךְ פַּרְפַּר [illegible]
עַל [illegible] כְּדֵי לְדִיכָה רַק
כְּדֵי לְהוֹכִיחַ [illegible]
[illegible]
נִגְזַר עָלָיו הַתַּאֲרִיךְ
כְּדֵי לְהוֹכִיחַ אֶת [illegible]"

זהו עולם בו האשה, וליתר דיוק "מעיית האשה" מרומית ל"מעיית הכבשה הווגנת / ככולה אל מול השפע / בלי קבילה", כלומר — כמוה מובלה לאיזו שחיטה נוראה, בלא להתנגד ומתוך הסכנה עם היותה קרבן. עולם, שבו הקמע של הכלב הוא "גניזה עירידית" והמשגל, ממנו נוצר ילד, הוא "מלחמה שלא ידעת" ("פתק"). עולם רווי ציניות, שניתן לומר כי "כסף הכל רומא נהרסה / זהו הסף וזה הכל" ("מכונת החיים"), ואשר הקירבה הגדולה ביותר בו היא זו שבין הצייד הרדוף / לבין הזמיר המתפורר / בשוש / כקרבת הנדון לכליה / ללהב הגרון" ("במה", בעיקר). זהו עולם שאין בו אלוהים, כלומר — אין בו אמונה בסדרי־הדברים, ולפיכך הוא מצטייר בעיני הדובר כאווילי ובאכזור. והראיה, השיר "היסטוריה", בו שוטף סברדליק את כל כתבי־הקודש של הרוחות כולן כמביעי אפשרויות קיום. סגירה, ההופכת את הקיום עצמו לנואל ואת הטרוניה עליו — המוסיקה כשר — לסרת טעם —

"כְּלוּם לֹא נִהְיֶה לְהַבָּא
אֶת אֲשֶׁר חַיֵּינוּ
תַּמְוּוּן דְּאִשְׁתַּקַד?
וְעוֹד יָקוּם הַשּׁוֹעֶה וְיִטְעוּ
כִּי הַתְּכוּנָה תֻּכְּנָה כְּקַסְפִּירָה
כְּפִי שֶׁמְּסֻפָּר בְּפֵרוּט
בְּתַנַ"ךְ
בַּאַלְקֻרְאָן
בְּסִפְרֵי הַוֶּדָה
אוֹ אֲפִלּוּ בְּפּוֹפּוֹל־וּוּךְ
הַסֵּפֶר הַהוּא שֶׁבְּנֵי־הַמָּאיָה
הִשְׁאִירוּ מְלֹאחַר־יָד
כְּדֵי לְסַפֵּחַ אֶת תַּאֲוַת
הַצִּיבִילִיזַצְיָה
הַמֻּחְלֶטֶת."

הסכנה הוראית האורבת למשורר הכותב כיום בשלהי המאה העשרים, היא סכנת התישטות של השכל הכוחן בעל כלי בלעדי לאמירת שירה ואפילו גם על כלי בלעדי לקיום בעולם. זהו השכל הלוכד את נסיונותיו של האדם לחיאחז בזמן או למצוא סדר בעולמו, זהו השכל המפחית באדם את האמון בטבע, זהו השכל התולש אותו מעם העבר והעתיד לסה. כמילותיו של סברדליק עצמו, ומותיר אותו כבריה החיה את חייה הנואלים בעולם מסורר.

ואחרי ככלות הכל, בימים אלה, גם אפילו הגרע ככר מרכין ראשו הלום־הקוואנטים לנוכח השגב וסוד של ההוויה, ובם מתריעים בעלי התבונה על מגבלותיה, ומביאים תחתיה מחדש את דרכי הרוחות המשוחררות מסד ההגיון, ימים בם מצמיחה השירה העולמית, והשירה העברית בכלל זה, שירה בעיה שונה לגמרי מזו של סברדליק, קשה ללכת עם השכל הכוחן בפיתוליו, ולבסוף, עוד לשמוע את מסקנותיו החכמות, המובילות אלי היאטמות וכליון —

"הַכֹּל אוֹזֶנֶת עֵינַיִם [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
עַל־מְנָת לְשַׁלְּטוֹ
אֶל נְכוֹן."

פצעי בגרות

"אני והחברה" בקולנוע רבינא ו"בן דודי האמריקני" בבית ציוני אמריקה בתל־אביב

חופשת הקיץ מהווה הזדמנות להוציא למרקעים סרטי ילדות ונעורים אחרים. החלק השביעי בסידרה הנצחית של "אסקימו לימון" הוא שריד אנכרוניסטי לתרומה הישראלית שעשתה שם רע לנעורים ולהתבגרות בקולנוע, סרטים אודות מציצנים נמוכי מצח, שכל מעייניהם מתאוותיהם המיניות. אבל, כפי שנוכחנו כבר בשנה האחרונה, ניתן גם לטפל בילדות ובבעיות ההתבגרות באופן שונה, רציני ומשכנע, כפי שעשו יוצרי "המורדת" הצרפתי, "סיפורים שסיפרה לי אמא" השבדי או "שכנוע עדיין" האמריקני.

צמד סרטי נעורים המוצגים בימים אלה הם דוגמאות טובות לצד האחר. שניהם מתקשרים זה לזה הן מבחינת השנה שבה מוקמו עלילותיהם — 1959, הן מבחינת גילם של הגיבורים — 12־13, וכן בנוף הכפרי האידילי שבו הם מוקמו. כמו כן, ב"ווים אובר" של המספר הבוגר המביט בנוסטלגיה על ילדותו האבודה וכן באותו אלמנט שכנראה שלא ניתן בלעדיו במקרים כאלה — נכה משירי התקופה הפופולריים המשולבים בפסי הקול של הסרטים. האחד הוא "אני והחברה" האמריקני, השני "בן דודי האמריקני" שהוא סרט קנדי.

חוט של חן משוך על "אני והחברה" (שם איום שהוענק לסרט החביב הזה בארץ, שבמקורו נקרא "עמוד לצידי", כשם שירו של בן אי. קינג המשולב בסרט). זו הפתעה די נעימה שהעניק לנו הבמאי רוב ריינר. אכן, אותו רוב ריינר שגילם את חתנו של ארצ'י בנקר בסידרת הטלוויזיה הוותיקה "הכל נשאר במשפחה"; אותו ריינר בנו של הקומיקאי והבמאי קרל ריינר, שגם ביים בעבר שני סרטים פחות מוצלחים — "ספיינל טפ" ו"רומן על בטוח".

מפתיע במידה מסוימת הוא גם המקור הספרותי עליו מתבסס סרטו של ריינר: סיפור קצר בשם "הגוויה" מאת סופר האימים סטפן קינג, שאחרים מספריו היו לסרטי אימה מפורסמים — כמו "קרי", "הניצוץ" או "כריסטין". האלמנט המקברי של קינג נותר גם בסיפורו בעל האלמנטים האוטוביוגרפיים, כנראה, על חבורה של בני 12 היוצאת לחפש את גופתו של נער שנעלם ועל פי השמועות נדרס על ידי הרכבת. הנערים הם בני עיירה, קסטל־רוק שבאורגון. הם יוצאים מבלי להודיע לבני משפחותיהם למסע ו"גלי" ביערות הסביבה. מסע שיהפוך למעין זניכה לקראת ההתבגרות. כל אחד מהנערים נושא את בעיותיו שלו מבית, הבאות לביטוי בהתנהגותם וביחסים ביניהם. גורדי (ויל ויטון) האינטלקטואל, המקסים את חבריו בסיפוריו, הוא הסופר לעתיד, חי בצל אחיו שנהרג והוריו שאינם מוצאים ניחומים. כריס (ריוור פניקס), ילד אליו נוטה לפשע שבא מבית מעורער. ורן (ג'רי אוקונל) נוטה לפרצי טירוף, תכונה תורשתית כנראה; אביו אושפז, כך אנו למדים. טדי (קורי פלדמן) הוא הדמות היותר סטריאוטיפית, זו של השמנמן המהווה מטרה להתבדחויות והתעללויות.

הסיפור פשוט מאוד, המבנה של סרטי מסע באיזורי פרא. במהלך המסע עוברים הנערים חוויות מסעירות מחשלות — בריחה מכלבו של השומר במגרש הגרוטאות, שכפי שמסתבר אינו בדיוק הכלב האימתני שהצטייר מהסיפורים אודותיו ("היה זה השיעור הראשון שקיבלתי על ההבדל בין מיתוס למציאות", אומר גורדי בפס הקול), בריחה מפני רכבת דוהרת על גשר צר והעימות הצפוי עם בריוני העיירה, שאף הם מנסים לגרוף תהילה על־ידי גילויו של הילד המת.

קיימים בסרט לא מעט אלמנטים מסרבלים, כמו הוספת דמותו של המספר המבוגר בראשית הסרט ובסיומו (ריצ'רד דרייפוס בתפקיד אורח), או שילוב סיפורו של גורדי אודות הילד השמן הנוקם בבני העיירה במהלך תחרות זלילה איזורית. אבל על הסטריאוטיפים והספיחים המיותרים מחפה בימוי רגיש של ריינר, בנייה אינטליגנטית של דיאלוגים ובעיקר משחק מעולה של רביעיית השחקנים הצעירים, שלפחות שלושה מהם הם בעלי נסיון משחק קודם בסרטים (ובמיוחד מצטיין ריוור פניקס, שהופיע ב"מפרץ מוסקיטו"). האנסמבל הצעיר המציג ילדות לאו דווקא נחמדה, הוא המעלה המרכזית של הסרט הקטן והיפה הזה. גם הופעתו של קייפר סתרלנד (בנו של דונלד סתרלנד) כבריון האלים מנהיג הפרחחים המקומיים, מרמז על כשרון מבטיח.

"אני והחברה" — קטן ויפה עם קצת סירבולים

מחקה את ג'ימס דין

הרבה יותר ישיר, פחות מתוחכם וגם נטול כל אותם אלמנטים של פחדים וסיוטים ואף פחות מרשים מבחינת השגי המשחק של הצעירים, הוא סרטה העלילתי הארוך הראשון של הבמאית הקנדית סנדי וילסון, "בן דודי האמריקני". הנימה הנוסטלגית שזורה גם כאן, כמו גם האלמנט האוטוביוגרפי המתבלט גם בשמה של הגיבורה בת ה־12, סנדי וילקוקס (מרגרט לנגרינק) המוקפת בחבורת אחים.

מקום ההתרחשות הוא עיירה קרתנית בקולומביה הבריטית. האב הוא חוואי שמגדל דובדבנים. התקופה היא קיץ משעמם, עונת הקטיף. במקום מועסקים צעירי הסביבה המצויים בחופשה. למקום מגיע באופן לא צפוי, בוטש, בן הדוד האמריקני מקליפורניה. הנער בן ה־18 הסתכסך עם הוריו, סחב את הקדילק האדום של אמא ומרשים את בנות המקום בגינוניו החתיכיים, בבלוריתו הבלונדינית, במכנסי ג'ינס הדוקים וטי שירט לבנה, מין חיקוי חלקלק של ג'ימס דין.

בעייתה של הבמאית וילסון היא דלות החומר הסיפורי. בוטש מפלרטט עם הילדות, נוטל אותן במכונית, ממרה את פי הדוד שממנו הוא מסתיר את המניעים שהביאו אותו לקנדה. יש גם את הגילויים התמימים של סנדי את מיניותה, ששיאם בנשיקה מרפרפת על שפתיה. יש כנות בסרטה של וילסון, אבל זו נשברת בקטע הגרוטסקי לקראת סיום, כשמופיעים הוריו המגוחכים של בוטש כדי להשיב את בנם הסורר הביתה. משחקו החיוור של ג'ון וילדמן כבן־הדוד נוטל אף הוא מעוקצו של הסרט שיכול היה להיות הרבה פחות בנאלי.

"בן דודי האמריקני" — משחק חיוור מוציא את העוקץ

מעשה בראשית

"אריגים אינדיאניים במקסיקו" במוזיאון ישראל

במקביל לתערוכת תכשיטי האיסלאם מתקיימת במוזיאון ישראל תערוכה נפלאה — אריגים אינדיאנים במקסיקו. התערוכה ערוכה בצורה יפיפיה והאריגים הצבעוניים מדברים בעד עצמם. בכל זאת, ההדיוט עשוי לסבור שיש כאן סוגי לבוש שונים ותו לא.

מחקר מעמיק יותר פותח צוהר להסתכלות נכונה באוסף המוצג. עקרונות אחדים נחוצים כמסייעים להבנה ולהנאה יתרה: האריגים האינדיאנים עשויים חומרים טבעיים בלבד — תוצר של צמחים ובעלי־חיים המצויים בסביבה הטבעית. כל קבוצה אתנית משתמשת בסמלים ובאיקונוגרפיה משלה, כמו גם בתצורות האר[illegible]פיניות לה. עם זאת, לאורגת נותר חופש פעולה ליוזמה אישית ולאינטרפרטציה על חזות היקום.

כדומה לתכשיטי האיסלאם, הכרת האיקונוגרפיה של הסמלים זורקת אור חדש ומעניקה משמעות לביגוד. כך, לדוגמא, נחשים ורמשים מסמלים את פריון האדמה ובד־בבד הינם אמצעי־עזר כנגד נחשים ומיני רמשים רעילים (תמצית של ארס הנחש היא־היא הפועלת כנגד הרעלה מהכשה). פרחים למיניהם, כמו גם חיות, מסמלים יסודות טקסיים וממריצים את הציד ואת הגשמת הברכה; שורות תירס המשופעים באריגים מסמלים את המאכל הבסיסי, את תלות האדם באדמה ובשמיים, בשמש ובגשם, בפוריות האדמה. מאחר שחיי הצמח והחיה מקודשים כבוראי חיים מושם דגש רב על אותן מפיות המשמרות את חום המאכל הבסיסי.

אצל המאיה חוזר דגם היהלום, המשמש סמל לעולם, סמל לאדמה ולשמיים כיחידה. אחת (מעניינת ההשוואה לאיקונוגרפיה של מיסטיקה סינית שבה הין והיאנג, הגורם הזכרי והגורם הנשי, מסמנים את השמיים ואת הארץ, את הזמן ואת החלל ויחדיו יוצרים אחדות שהיא היקום). במרכזו היהלום של המאיה ממוקם פרפר המייצג את השמש ואת מרכז היקום (ברומה, האמינו האצטקים בעולמות שנוסדו ונהרסו ונשלטו על־ידי ארבע שמשות עוקבות כרונולוגית, כאשר העולם הנוכחי הינו האחרון ונדון לכלייה שלא ניתן לחמוק ממנה), שלושה קווים אנכיים מסמלים את היווסדות העולם, הקהילה ותולדות הקהילה. במילים אחרות: את ההתחלה, את היש ואת התהליך ההיסטורי (כאן גם השוואה למיסטיקה הסינית העתיקה היא מרתקת ביותר. אולם, אצל הסינים שלושת הקווים עוצבו בצורה אופקית. הם נוצרו משילוב של שלושה קווים שחלקם עקביים וחלקם מקוטעים. החלק המקוטע סימל את היסודות הנשיים שביקום והחלק העקבי סימל את היסודות הזכריים. שלושת הקווים נקראו טריגרמה והיקום בנוי — על־פי אמונה זו — על שמונה טריגרמות או הקואה).

מתברר, אם כן, שהאריגה הנה שיחזור של מעשה העולם. על־פי המאיה, בראשית הימים אלת הירח לימדה את הנשים את מלאכת האריגה והטוויה; לכן, המיכשור עצמו מקודש כמו גם התצורות (אמונה שגורה בקרב שבטים אפריקניים אחדים הרואים במעשה האריגה — שיחזור של מעשה העולם). מכיוון שהתצורות הן בה משמעותיות האמינו המאיה, לדוגמא, שהאורג קיבל השראה לעיצובן באמצעות החולם.

פרט לאיקונוגרפיה הקשורה, כאמור, לאמונות דתיות ולהשקפת־עולם, שעברו ועוברות במסורת ארוכה, ישנה עילה נסיבתית יותר המסבירה את הגיוון בתצורות: עילה גיאוגרפית מורה שבאזורים בהם הצמחיה עשירה יותר — העיצוב צפוף ומרוכז יותר, וכאשר הנוף הוא מדברי — צפיפות הדגמים יורדת בהתאם ומותירה מרווחים.

עילה נסיבתית נוספת היא סוציו־היסטורית: השפעת הכיבוש הספרדי וסממני המסיונריות הקתולית האלימה על הלבוש. (מעטה הראש — הרבוצו, או לחילופין, החולצה — כאות לענוות האינדיאנים שאולצו להסתגל לאורחות חיים שונים ומלאכותיים יותר. הביגוד המקסיקני המקורי — כמו האיקונוגרפיה הענפה שלו — תואם להפליא את מנהגיו ואת שימושיו הטבעיים. עיצוב הבגד איפשר עבודת אדמה נוחה, שימוש מגוון בשכמייה, שבעת ובעונה אחת היתה שמיכה וכסות בטבע. באשר לניתוח הצורני, מעניין לעקוב אחר השפעתן של צורות גיאומטריות מוריות שחדרו לספרד בעת כיבושה, נטעמו בתרבות הספרדית, ולבסוף נתקבלו על־ידי האינדיאנים בתוספת שינויים האופייניים לגישתם.

תערוכה שיש בה הרבה יותר ממה שנראה לעין.

תל־אביב

אסתר
נשק קטלני
חול: 5, 7.30, 9.45
שישי: 10
מוצ"ש: 7.30, 9.45

אורלי
ילדים חורגים לאלוהים
שישי: 10
מוצ"ש: 7, 9.30
חול: 4.30, 7, 9.30

בית ליסין
ראשים מדברים-הסרט"
מוצ"ש: 11.15

בן־יהודה
אהבה בחלון ראווה
שישי: 12.00, 10.00
מוצ"ש: 7.30, 9.40
חול: 5, 7.30, 9.40

גת
בלוז לחופש הגדול
חול: 5, 7.30, 9.45
שישי: 10, 12.15
מוצ"ש: 7.30, 9.45

גורדון
עיר הנשים
מוצ"ש וחול 7.45, 9.45

דקל
קרוקודיל דנדי
מוצ"ש וחול: 7.00, 9.30
האלמנה השחורה
שישי: 10

דרייב אין
אסקימו לימון – אהבה צעירה
שישי וחול: 10
סקס
שישי וחול: 12.15
היפהפיה והיחפן
חול: 8.00

חוד
המובטל בטיטו
שישי: 12.00 – 10.00
מוצ"ש: 7.30, 9.40
חול: 5, 7.30, 9.40

לימור חדש
מלון לצעירים
שישי: 12.00, 10.00
מוצ"ש: 7.30, 9.30
חול: 5.00, 7.30, 9.30

פאר
לא שם זין
שישי: 10.00
מוצ"ש: 10.00 – 8.00
חול: 10.00, 8.00, 5.00

מוזיאון תל־אביב
מותו של סוכן
מוצ"ש וחול: 9.30
בית האמיצים
מוצ"ש וחול: 9.00

צוותא לתרבות מתקדמת

„צוותא" ראשון לציון
ליל שבת, 24.7.87 שעה 22.00 „הקיץ של אביה" הצגת היחיד החדשה של גילה אלמגור. כתבה ומבצעת מחזה על פי סיפור חייה וחיי אמה.

יום שני, 27.7.87 שעה 17.30 מחזמר מפתיע לחורים ולילדים – „טומיש" ידיד ההתפתעות. משתתפים: גליה ישי, ציפי מור, פירה קנטור.

ליל שבת, 31.7.87 שעה 22.00 לשיר בצוותא עם יורם שחר ואמן אורח.

„צוותא" חיפה
יום שני, 27.7.87 שעה 21.00 קיבוץ „מודטים" – הגשמה קיבוצית בשנות ה־2000. בערב ישולבו קטעי שירה בלווי גיטרה ויוקרן סרט וידאו על „תעופה יוגית".

מוצאי שבת, 1.8.87 שעה 21.00 ערב עם הסופר – דוד גרוסמן על ספרו – „הזמן הצהוב" בהנחיית גבי זוהר.

„צוותא" נהריה
יום שלישי, 28.7.87 שעה 21.00 מאיר שלו על ספרו – „תנ"ך עכשיו". לקרוא את התנ"ך בעיניים חילוניות.

יתר המועדונים נמצאים בפגרה.

לכל הצוותאים !!!
ניפגש יום של חוויה
עם סיום העונה
בעכו
בשבת, 25.7.87 בשעה 09.30
ליד הכניסה בגן לעיר העתיקה (ליד החניון).
הצגת „חנטיך הקטן", שיט וסיור. תיאטרון היסטורי ורחצה בים.
פיזור בשעה 16.00
להתראות
צנא

סינמה 1
אסקימו לימון – אהבה צעירה
שישי: 12.00, 10.00
מוצ"ש: 7.30, 9.40
חול: 5, 7.30, 9.40

סינמה 2
מקס הזועם וכיפת הרעם
שישי: 10, 12
מוצ"ש: 7.30, 9.40
חול: 5, 7.00, 9.40

פאריס
בטי בלו
שישי: 10.00 – 12.00 בלילה.
מוצ"ש: 7, 9.30
חול: 11.45, 2.00, 4.00, 7.00, 9.30
שישי: 14.30
נחמות קטנות
שישי – 14.30
לוליטה
שישי: 16.30
מלך ליום אחד
שבת: 11
מציצים
שבת: 13
שודדי הביורים
שבת: 15.00
שר הטבעות
שבת: 17.00
שודדי הזמן
שבת: 23.30
מופע הקולנוע של רוקי
שבת: 01.45

חן 1
הנוכל האוהבת והמאהבת
חול: 5.40, 7.50, 9.55
מוצ"ש: 7.55, 9.55
שישי: 10, 12.15 בלילה
רובין הוד
שישי ושבת – 11.00 בבוקר
חול: 10.45, 12.45, 4

חן 2
חנות קטנה ומטריפה
חול: 5.35, 7.45, 9.50
שישי: 10, 12.15
מוצ"ש: 7.45, 9.50
שלגיה ושבעת הגמדים
שישי ושבת – 11.00 בבוקר
חול: 10.45, 12.45, 16.00

חן 3
אני והחברה
חול: 5.30, 7.50, 9.55
שישי: 10.00, 12.20
מוצ"ש: 7.50, 9.50
דובוני אכפת לי
שישי ושבת 11.00 בבוקר
חול: 10.45, 12.45, 16.00

חן 4
אל תקרא לי לבן
חול: 5.35, 7.50, 9.55
שישי: 10.00, 12.20
מוצ"ש: 7.45, 9.55
במבי
שישי ושבת: 11.00
חול: 10.45, 12.45, 4.00

חן 5
ב"ס למשמר אזרחי
חול: 5.40, 7.50, 9.55
שישי: 10, 12.20
מוצ"ש: 7.45, 9.55
הרפתקאותיו של סופר בלש
שישי ושבת – 11.00 בבוקר
חול: 10.45, 12.45, 4

שחף
ימי הרדיו
שישי: 12.00–10.00
מוצ"ש: 7.15, 9.30
חול: 5.00, 7.15, 9.30

תכלת
החנות מעבר לפינה
חול: 5.30, 7.40, 9.50
מוצ"ש: 7.45, 9.50

תל־אביב
007 באזור המסוכן
שישי: 9.30, 12.15
מוצ"ש: 7.15, 9.45
חול: 4.30, 7.15, 9.45

בית ציוני אמריקה הקולנוע
נשיקה אדומה
שישי: 10.00
מוצ"ש: 9.30, 7.30
א', ב', ג', ח': 5.00, 7.30, 9.30
קאוס
שישי: 2.30
זיגי סטארדסט
שישי – 12.00 בלילה
שר הטבעות
מוצ"ש: 23.45
כל מה שרצית לדעת על מין
חמישי – 23.45

לב 1
מלו — שבוע 18
שישי: 11.30, 13.30
חול: 11.30, 14.00
תעלולי ספן
שישי: 11.30, 13.30
בלילה: 10
מוצ"ש: 8, 10
חול: 11.30, 2, 5, 8, 10

לב 2
נרדפי החוק — שבוע 12
שישי: 13.30, 11.30
בלילה: 10
מוצ"ש: 8, 10
חול: 11.30, 2, 5, 8, 10

לב 3
לוי וגולית — שבוע 4
שישי: 11.30, 13.30
בלילה: 10
מוצ"ש: 8, 10
חול: 11.30, 2, 5, 8, 10

לב 4
בקצב השעון
שישי: 13.30, 11.30
10 בלילה
מוצ"ש: 10, 8
חול: 11.30, 2, 5, 8, 10

ראשון־לציון

רון 1
007 באיזור המסוכן
מוצ"ש: 7.15, 9.40
חול: 4.30, 7.15, 9.40

רון 2
המובטל בטיטו
מוצ"ש: 7.30, 9.40
חול: 5, 7.30, 9.40
פייבל והחלום האמריקאי
חול: 11, 5.00

פתח תקוה

היכל 1
007 באזור המסוכן
שישי: 9.45
מוצ"ש: 7.15, 9.45
חול: 4.30, 7.15, 9.45

היכל 2
אסקימו לימון
אהבה צעירה
שישי: 10
מוצ"ש: 7.30, 9.40
חול: 5.00, 7.30, 9.40

היכל 3
המובטל בטיטו
שישי: 10
מוצ"ש: 7.30, 9.40
חול: 5.00, 7.30, 9.40

עפולה

מופתרון
המובטל בטיטו
מוצ"ש: 9.00
יום ב', ג', ד', ה' 9.00

בת־ים

עצמאות
קווטרמן
שישי: 10
מוצ"ש: 7.30, 9.40
חול: 5.00, 7.30, 9.40

כפר־סבא

בית ברל קולנוע ותיאטרון
משהו פראי
שישי: 10.00
מוצ"ש ב,ג,ד,: 10.00, 8.00
יום ו' 15.00 וחצות 24.00
+ יום ג' חצות
ירח דבש מכושף
חול 4.00, 12.00 בלילה
רומן במכונית

באר־שבע

חן
ילדים חורגים לאלוהים
שישי: 10
מוצ"ש: 7.00, 9.30
חול: 4.30, 7.00, 9.30

הבימה
התיאטרון הלאומי
מחר מוצ"ש, 25.7
בדרך לברודווי: 21.00
החווה – 21.00

ירושלים

אדיסון
007 באזור המסוכן
מוצ"ש: 9.30
חול: 4.30, 7.00, 9.30

אורגיל
הנוכל האוהבת והמאהבת
חול: 5, 7.15, 9.30
מוצ"ש 9.15
שלגיה ושבעת הגמדים
חול: 10.30, 12.30

עדן
המובטל בטיטו
מוצ"ש: 9.30
חול: 4.30, 7.30, 9.30

אורנע
נשק קטלני
מוצ"ש: 9.30
חול: 7, 9.15
ב"ס למשמר אזרחי
חול: 4.30

מיטשל
לא שם זין
מוצ"ש: 9.30
חול: 7.30, 9.30

סמדר
בנים חורגים לאלוהים
מוצ"ש: 9.15
חול: 7, 9.20

כפיר
ימי הרדיו
מוצ"ש: 9.30
חול: 4.30, 7.30, 9.30

הבירה – אימפריה של קולנוע
סגור לרגל שיפוצים

אוריון
אור 1
בקצב השעון
מוצ"ש: 9.15
חול: 4.30, 7.15, 9.15
אופני האזיש
10.30

אור 2
סיפור מהחיים
מוצ"ש: 9.15
חול: 4.30, 7.15, 9.15
אהבה בשחקים
שבת: 10.30

אור 3
בטי בלו
מוצ"ש וחול: 9.15
קרוקודיל דנדי
חול: 10.30, 16.30, 7.15
כחוט הגוף
מוצ"ש וחול: 23.15

אור 4
נרדפי החוק
מוצ"ש: 9.15
חול: 7.15, 9.15
מהדובים באהבה II
חול: 4.30
כנגד כל הסיכויים
מוצ"ש וחול: 23.15

אור 5
מלון לצעירים
מוצ"ש: 9.15
חול: 4.30, 7.15, 9.15
צרות גדולות בצ'יינה טאון
שבת: 10.30
מלון קליפורניה
מוצ"ש וחול: 23.15

בית אגרון
שישי
14.30 כל מה שרצית לדעת על המין
16.15 זכרונות אהבה מפירנצה
22.00 מועדון ארוחת בוקר
24.00 שיער
מוצאי־שבת
16.30 הקוסם מארץ עוץ
18.30 מועדון ארוחת בוקר
20.15 כל מה שרצית לדעת על המין
22.00 בריאן כוכב עליון
24.00 48 שעות

תיאטרון ירושלים
שיחות מלוכלכות
חול: 6.45, 9.15
יום ו': 14.30
מוצ"ש: 9.15

הרצליה

היכל
ילדים חורגים לאלוהים
מוצ"ש: 9.30, 7.15
חול: 4.30, 7.00, 9.30

מלון דניאל
דקה לחצות
מוצ"ש: 21.30, 19.00
א', ב', ג',ה',ח': 21.30, 19.00

חיפה

ארמון
סגור לרגל שיפוצים

חן
נשק קטלני
שישי: 10 בערב
מוצ"ש: 7.00, 9.15
חול: 4.30, 7, 9.15

אורלי
שיחות מלוכלכות
מוצ"ש וחול: 7.00, 9.15
שלגיה ושבעת הגמדים
שישי: 11 בבוקר
חול: 11.00, 4.30

רון
007 באזור המסוכן
מוצ"ש 7.00, 9.30
חול: 4.30, 7.00, 9.30

אורה
משהו פראי
שישי 10 בערב
מוצ"ש וחול: 7, 9.15
הסיפור שלא נגמר
חול 4.30

קרן אור המחודש
לא שם זין
מוצ"ש וחול: 7.15, 9.15

פאר
הנוכל האוהבת והמאהבת
שישי: 10 בערב
מוצ"ש: 7.00, 9.15
חול: 4.30, 7, 9.15

אמפיתיאטרון
אהבה צעירה
מוצ"ש: 7.00, 9.15
חול: 4.30, 7, 9.15

עצמון 1
המובטל בטיטו
שישי: 10.15
מוצ"ש: 7.15, 9.30
חול: 4.30, 7.00, 9.15

עצמון 2
ימי הרדיו
שישי: 10 15 בערב
מוצ"ש: 7.15, 9.30 בערב
חול: 7.00, 9.15
פייבל והחלום האמריקני
חול 4.30

עצמון 3
ילדים חורגים לאלוהים
שישי: 10.00 בערב
מוצ"ש: 7.00, 9.30
חול: 4.15, 6.45, 9.10

גבעתיים

הדר
007 באזור המסוכן
מוצ"ש: 9.45, 7.15
חול: 4.30, 7.15, 9.45

נתניה

שרון
לא שם זין
מוצ"ש: 10.00, 8.00
חול: 6, 8, 10
הנווט מכוכב אחר
א"ו 11.00

סטודיו
בלוז לחופש הגדול
מוצ"ש: 8.00, 10.00
חול: 10.00, 8.00, 6.00

חולון

ארמון
לא שם זין
מוצ"ש וחול: 7.30, 9.30

סבוי
007 באזור המסוכן
שישי: 9.45
מוצ"ש: 7.15, 9.40
חול: 4.30, 7.15, 9.40

מגדל
הנוכל האוהבת והמאהבת
חול: 7.30, 9.30
שישי: 10
מוצ"ש: 7.30, 9.30
מרי פופינס
חול: 5.00

מתנ"ס קרית שרת סינמטק
3 אמיגוס
מוצ"ש: 7.15, 9.30
א,ב,ג,ה: 7.15, 9.30

מועדון קולנוע לנוער
במבי
חול: 11 בבוקר וב־4

רמת־גן

אואזיס
נשק קטלני
חול: 5.00, 7.30, 9.45
שישי: 10
מוצ"ש: 7.30, 9.45

ארמון
הנוכל האוהבת והמאהבת
חול: 5.00, 7.30, 9.45
שישי: 10
מוצ"ש: 7.30, 9.45

לילי
לא שם זין
שישי: 10
מוצ"ש: 7.30, 9.30
חול: 5, 7.30, 9.30

רב גן 1
בלוז לחופש הגדול
חול: 7.30, 9.40
שישי: 10, 12.15
מוצ"ש: 7.30, 9.45
הרפתקאותיו של סופר בלש
שישי ושבת 11 בבוקר
חול: 10.30, 12.20, 5

רב גן 2
ימי הרדיו
חול: 7.30, 9.45
שישי: 10, 12.15
מוצ"ש 7.30, 9.45
דובוני אכפת לי
שישי ושבת 11 בבקר
חול: 10.30, 12.20, 5

רב גן 3
אני והחברה
חול: 7.30, 9.45
שישי: 10, 12.15
מוצ"ש: 7.30, 9.45
פייבל והחלום האמריקאי
שישי ושבת 11 בבוקר
חול: 10.30, 12.20, 5

רב גן 4
קרוקודיל דנדי
חול: 7.30, 9.45
שישי: 10, 12.15
מוצ"ש: 7.30, 9.45
שלגיה ושבעת הגמדים
שישי ושבת 11 בבוקר
חול: 10.30, 12.20, 5

רעננה

אורות
אסקימו לימון – אהבה צעירה
מוצ"ש: 9.15, 7.00
יום א': 7, 9.15
ימים: ב, ג, ד, ה: 4.30, 7, 9.15

עכו

אודיטוריום
קרוקודיל דנדי
מוצ"ש וחול: 7.30, 9.30

תורנות בתי־חולים

תל־אביב והמרכז
● בית החולים ע"ש שיבא תל־השומר - כל המחלקות - כל השבוע.
● בית החולים בילינסון, פתח־תקוה - כל המחלקות - כל השבוע.
● בית החולים ע"ש רוקח, תל־אביב - נשים, ד', ו' - כירורגיה ופנימית, ילדים - כל השבוע.
● בית החולים איכילוב, תל־אביב - נשים ג', ה' שבת - כירורגיה ופנימית.
● בית החולים וולפסון, חולון - כל המחלקות - כל השבוע.
● בית החולים אסף הרופא - כל המחלקות - כל השבוע.

נתניה
● ביה"ח לניאדו נמצא בתורנות למקרים חריפים - כל השבוע, כולל שבת.

ירושלים
שישי
שערי צדק - ילדים, פנימית, הדסה עין־כרם - כירורגית, אורטופדית, עיניים, א.א.ג., ניתוחים - ביקור חולים -
שבת
ביקור חולים - ילדים, נשים, הדסה עין־כרם - פנימית, כירורגית, אורטופדית, עיניים, אא"ג.

יד ביד - אוזן קשבת בטלפון לילד ולנוער - קו לנוער במצוקה:
ירושלים - 02־243358
ת"א - 226027 (24 שעות)
חיפה - 04־229488 (11.00–20.00)
גליל מערבי - 04־922222
קו פתוח להורים במצוקה בימי ב' ו־ה' - טל. 222732.
„קו פתוח" - אוזן קשבת לילדים ובני נוער - 03־222723 (24 שעות)

מד"א

ירושלים, ת"א, חיפה — טל' 101. רמת־גן, בני־ברק, גבעתיים — טל' 781111; רמלה - טל' ...; עפולה - טל' 93333; קרית־גת - טל' ...; באר־שבע - טל' 74767; אשדוד - ...

24.7.87

מוגרו ר"ב ושמירה קפדנית לקראת פתיחת הדו־קרב הבוקר בניו־דלהי בגביע־דייויס

גליקשטיין — המפתח לנצחון בהודו

קרישנאן פייבוריט נגד הקפטן המנוסה שלנו ★ מנסדורף מועמד לנצחון על אמריטראז' ★ משחק הזוגות מחר יכול להכריע הקרב כולו ★ ויג'אי אמריטראז': „מנסדורף בכושר מצוין וצריך להיזהר ממנו" ★ המאמן צורף: „אני אופטימי"

מנהל נבחרת הטניס של ישראל, יוסף שטבהולץ (משמאל) וראש המשלחת דוד הרניק בשיחה עם השופט הראשי מאוסטרליה, ביל גילמור, אחרי ההגרלה אתמול בניו־דלהי (תצלום: איי.פי)

● טניס

מאת ק.גרשי
כתב „על המשמר" בהודו

ניו־דלהי — הזירה מוכנה לעימות ההיסטורי בטניס בין ישראל והודו, ברבע־הגמר בגביע־דייויס. הבוקר ב־9, שעון ישראל, יתחיל המיפגש המסקרן והמדובר, כאשר ראשונים יעלו על מגרש־הדשא בניו־דלהי הטניסאי הישראלי הוותיק, שלמה גליקשטיין, נגד הטניסאי מספר 1 של הודו, ראמש קרישנאן. אחר־כך יתחרה עמוס מנסדורף עם ויג'אי אמריטראז'.

במשחק הזוגות, שיהיה מחר, יתמודדו עמוס מנסדורף וגלעד בלום עם האחים ויג'אי ואנאנד אמריטראז', וביום ראשון, ביום האחרון של התחרויות, ייערך הקרב המסקרן בין מנסדורף וקרישנאן והמאבק המסיים, שעשוי להיות גם המכריע, לדעת פרשנים, יתקיים בין גליקשטיין וויג'אי אמריטראז'.

בטקס מרשים ערך אתמול שר האוצר לשעבר, ס.סוברמניום, את ההגרלה, שבעקבותיה אמר ויג'אי אמריטראז' לעתונאים: „כמו שאתם יודעים אני אוהב להופיע במשחק הראשון. זה עוזר לי להתכונן למשחקי הזוגות. עם זאת לא איכפת לי להתמודד במשחק השני."

מחמאות למנסדורף

ויג'אי תיאר את עמוס מנסדורף כשחקן הישראלי הטוב ביותר: „הוא נמצא בכושר מצויין, מהיר והשתפר מאוד בחצי השנה האחרונה. הופעתו בווימבלדון היתה מרשימה".

לדעת ויג'אי, המייצג את הודו בגביע־דייויס ב־יין השנים האחרונות, יהיה משחק הזוגות בשבת גורלי. אם הודו תפסיד היא תהיה בלחץ בלתי רגיל.

כאשר התבקש לערוך השוואה בין ארגנטינה, אותה ניצחה הודו בשלב הקודם (3:2), לבין ישראל, אמר ויג'אי: „לארגנטינה היה יתרון על הנייר אך ישראל טובה יותר על הדשא".

הקפטן הישראלי יוסף שטבהולץ לא יחס משמעות רבה להגרלה ואמר: „אף נבחרת לא ניצחה או הפסידה בגלל הגרלה".

כשנשאל מדוע העדיף את גליקשטיין על גלעד בלום השיב: „גליקשטיין הוא בעל נסיון עדיף". לדבריו אין לגיל חשיבות רבה מדי ויש לו אימון מלא ביכולתו של גליקשטיין.

גליקשטיין אופטימי

לדעתו של מאמן נבחרת ישראל, שלמה צורף, יהיה היום כל הלחץ נתון על ראמש קרישנאן. „קרישנאן הוא הפייבוריט נגד גליקשטיין. לכן יצטרך להיזהר. אם שלמה ינצח זה יהיה צעד ראשון לעבר נצחון בסיכום. אבל אם יפסיד יעבור הלחץ אלינו. המשחק, לדעתי, יהיה די פתוח. דיברתי עם שלמה. הוא די אופטימי".

עמוס מנסדורף, המצוי לדעת צורף, בכושר־שיא יצטרך להתאמץ, שכן יהיה עליו להופיע בכל שלושת המשחקים. „בחום הזה לא פשוט לשחק כל יום. אני מקווה שהמשחקים לא יהיו של חמש מערכות" – הדגיש צורף.

יש לציין כי קרישנאן מדורג במקום ה־40 בעולם וגליקשטיין במקום ה־330.

יו"ר איגוד הטניס, דוד הרניק, אמר לכתב „על־המשמר": כי לא תיאר שהנבחרת הישראלית תקבל יחס כל־כך טוב בהודו: „אמצעי הבטחון מעולים; התקשורת אובייקטיבית והאנשים חמים ונחמדים".

הרניק הביע את אכזבתו על שהטלוויזיה הישראלית אינה משדרת את המשחקים.

מייד לאחר ההגרלה ערכו הישראלים אימון במגרש המרכזי ואחר־הצהריים חזרו לאימון קל.

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות, יצחק נבון, שיגר אתמול ברכה לשחקני נבחרת הטניס: „כולנו נעקוב אחרי משחקכם. מצפים לראותכם במיטבכם. אתם מסוגלים להגיע להישגים נאים וחשובים. חיזקו ואימצו".

משחקים נוספים בבית־העליון בסוף השבוע: צרפת — שבדיה; אוסטרליה — מכסיקו; פאראגוואי — ספרד בוונצואלה.

בקר – מקנרו בקרב נגד הירידה...

המאבק המעניין בגביע־דייויס יהיה בסוף השבוע בהארטפורד, קונטיקאט. שם יתמודדו על ההישארות ב„בית־העליון" נבחרות ארה"ב ומערב־גרמניה, שהיו מועמדות להופיע בגמר גביע־דייויס.

הקרב המסקרן במיפגש זה יהיה בין ג'ון מקנרו ובוריס בקר.

משחקים נוספים נגד הירידה: דרום־קוריאה — איטליה; יוגוסלביה — בריטניה; צ'כוסלובקיה — ארגנטינה.

בשולי המשחק בדלהי

הדרך לפיסגה מתחילה היום

מאת ישראל פז

היום מתחילה העבודה ב„כבשן" בניו־דלהי. גם אצלנו חם מאוד ולח מאוד. בבירת הודו עוד יותר. אבל אין ברירה – צריך ללחום. נצחון על הודו יעזור את נבחרת הטניס של ישראל לפיסגה העולמית. לבין ארבע הראשונות.

כל השבוע „טירטרו" אותנו בסיפורים ומעשיות. לא פעם נדמה היה שכמה עתונאים, השוהים שם, „המציאו" את הודו. למען האמת, שמענו כבר על פרות בדרך ועל מונסונים, על אמצעי בטחון מוגברים ועל עייפות פוליטית.

המוקד יקבלו הדיווחים אופי שונה. יצטרכו להתחיל נכונ על ספורט, עם פתיחת המשחקים. בין שלמה גליקשטיין וראמש קרישנאן, ובין עמוס מנסדורף וויג'אי אמריטראז'.

קשה להצביע על אחת הנבחרות כפייבוריטית. להערכת מומחים יש לישראל טניסאים טובים יותר. ההודים „מאומנים" את הסיכויים בביתיות. לדעתי, מוטב טניסאים מצטיינים יותר מאשר ביתיות.

הודו ידעה לנצח בביתה את ארגנטינה בשלב הקודם של רבע־הגמר (3:2). ישראל זכתה לנצחון חוץ סנסציוני על צ'כוסלובקיה, באותה תוצאה. לצנים. להערכתי, שחקנים עדיפים על תחודים. והעובדה שהצלחנו לנצח נבחרת אירופית מצטיינת ובעלת מסורת נוטעת תקווה שניתן לגבור גם על הודו. בשורותיה טניסאי מעולה אחד, ראמש קרישנאן, בינו לבין השאר יש פער גדול.

לפי הצבת הטניסאים העדיף המנהל יוסף שטבהולץ את נסיונו של שלמה גליקשטיין הוותיק על שאפתנותו ודעננותו של גלעד בלום. לגבי עמוס מנסדורף היה כל ויכוח.

הבעיה תהיה לנצח את קרישנאן, שחקן־המפתח המצטיין של הודו.

אומרים – חום. גם להודים חם. אבל גם טניסאינו לא גדלו בסקנדינביה.

ישראל הולכת על נצחון. אם נגד צ'כוסלובקיה חששנו – והפתענו את עצמנו. הרי שבניו־דלהי אין סיבה שלא נפתיע את עולם הטניס ונעלה לחצי־הגמר. כנראה נגד פט קאש, אלוף ווימבלדון, ולהקתו האוסטרלית.

כרמי: הישג כמו בחלום ישראל – במקום ה־11 בקבוצות

מאת יוסף גלזר

נבחרת הסיוף של ישראל שבה אתמול מלוזאן, שוויץ. שם זכתה במקום ה־11 מתוך 25 נבחרות באליפות העולם ברומח.

בעקבות הישגה זה עשויה נבחרת הסיוף להשתתף בתחרויות הקבוצתיות במשחקים האולימפיים בסיאול לאחר שכמינימום האולימפי נקבע מראש המקום ה־12. נבחרת הסיוף כללה את אודי כרמי, שלומי אייל, ניסן בלנק, גרגורי גרוס ואילן בר.

אודי כרמי, שזכה במקום הרביעי באליפות העולם ליחידים. לא יוכל להשתתף בתחרויות היחידים ברומח בסיאול מאחר שאלה יתקיימו ביום כיפור.

כרמי, בן ה־27, אמר על חישגו: „זה לא יאומן. עד עכשיו אני כמו בתוך חלום, שאני אודי כרמי מחיפה הגעתי במקום הרביעי באליפות העולם".

אאויטה: זה לא השיא האחרון שלי

אלוף אולימפיאדת לוס־אנג'לס בריצת 5000 מטר, המרוקני סעיד אאויטה, שיפר — כמו שמסרנו אתמול — באיצטדיון האולימפי ברומא את שיאו העולמי כשהיה לרץ הראשון שירד מתחום 13 הדקות — 12:58.35 דקות. אאויטה אמר בתום תחרות: „זה לא השיא העולמי האחרון שלי".

שיאו העולמי הקודם, אותו קבע לפני שנתיים באוסלו, היה — 13:00.40 דקות.

היה זה שיאו העולמי השני של הרץ המרוקני תוך שבוע. בשבוע שעבר שבר אאויטה את השיא העולמי ב־2000 מ' — 4:50.81 דקות.

נוסף לשיא העולמי נקבעו כמה תוצאות מעניינות. השיאן העולמי ב־100 מטר, קאלווין סמית מארה"ב, ניצח בזמן של 10.15 שניות, ועבר את המרחק הכפול ב־20.22 שניות.

ריינאלדו נהמאייה, שיאן העולם ב־110 מטר משוכות, סיים שביעי בזמן חלש של 15.68 שניות. המנצח היה האמריקני טוני קאמפבל — 13.31 שניות, שהקדים ב־14 מאיות את אלוף האוניברסיאדה, הבריטי ג'ונתן רידג'ון.

שאי אסייאני מצויין ברוחק לנשים

שיא אסייאני בקפיצה לרוחק לנשים נקבע בסינגפור, באליפות אסיה. עלידי הסינית וואנג זההה, שקפצה — 6.70 מטר.

הפיליפינית לידייה דה־ווגה ניצחה ב־100 מטר — 11.43 שניות, וטאלאל מנסור מקאטאר גמא מרחק זה ב־10.41 שניות.

פעילות רבה בליגה בכדורמים

שלושה משחקים היום ושניים מחר יהיו בליגה הלאומית בכדורמים.

התחרויות היום: הפועל גוש־זבולון — הפועל גבעת־חיים (5, רמת־יוחנן); הפועל קרית־טבעון — הפועל עמה"י/אפיקים (6.30, טבעון) אס"א א' ת"א — מכבי קרית־אונו (6.30, אוניברסיטת ת"א).

מחר יתמודדו: הפועל גבעת־חיים — הפועל פ"ת (5, גבעת־חיים); מכבי קרית־אונו — הפועל גוש־זבולון (6.30, קרית־אונו).

אליפות גולף בקיסריה

אליפות מועדון הגולף 1087 בקיסריה תיערך היום. התחרויות בחסות הצרפתי סרטוס ג'ק בוגארט, יתחילו ב־9.30 בבוקר.

אתמול החלו המשחקים המוקדמים בהשתתפות 120 גולפאים. הצטיין רחמים סיג.

● מירוץ סוסים למרחק 1000 עד 2200 מטר ייערך מחר ב־4 אחה"צ במרכז הארצי למירוצי סוסים במעין־הרוד.

טרנהארדט לא יבוא

11 אתלטים מחו"ל – מחר באליפות ישראל

אליפות ישראל באתלטיקה תחל מחר ב־7.30 בערב באיצטדיון בהדר־יוסף.

11 אתלטים־אורחים מגרמניה, הולנד, צרפת, אנגליה וצפון אירלנד ישתתפו באליפות. אולם כוכב הגובה, קארלו טרנהארדט ממ־גרמניה, ביטל את השתתפותו בגלל פציעה.

אתמול בבוקר הגיע טלקס מהתאחדות הגרמנית ובו נמסר כי טרנהארדט פצוע ולא יוכל להגיע. מאוחר יותר הוא התקשרו מתל־אביב למאמן הקופץ שלו לגובה, ואמרו איזה שהוא פצוע.

מחר, ביום הראשון של התחרויות, יהיו כמה מאבקים מעניינים.

בריצת 1500 מטר יתמודדו שלמה אוזלאי מהפועל עמק־חפר ורוני מעוז ממכבי ת"א עם הרץ ההולנדי מארק בורהאנס, שכבר קבע זמן של 3:39.50 דק'. קרוב לודאי שגם אחד משני הרצים הצרפתיים, שהגיעו לאליפות 5000 מטר, יטול חלק ב־1500 מטר.

קרב מעניין צפוי גם ב־400 מטר. האורחים מחו"ל, סונן מיקיש ודנבו אייך מגרמניה, וריך צרפתי, ינסו למנוע את אלון אליקים מהפועל ירושלים לשיא ישראלי (השיא הוא של יואב מקל — 46.13).

אילן גולדוסר מאס"א ת"א קבע במשחקי הפועל שיא ישראלי ב־110 משוכות (14.87), וחזר על הישגו פעמיים, ישתדל לשבור השיא. לעזרתו יבוא האנגלי מארק ויטבי שזמנו — 14.16 שנ'.

בקפיצה לגובה מועמד לנצח צפריר מינצר, בן קיבוץ מזרע, מי שיכולים לסכנו הם נתן שמילוביץ הצעיר מהפועל עמק־חפר ונחום רוגל מאס"א ת"א.

אביבה בלס, שקבעה את השיא הישראלי בריצת 400 מ' ב־1971 (55.27), והמתגוררת כיום בשוויץ, נמצאת בארץ ותחזה באיצטדיון כאשר אורית קולודני מהפועל כפר־סבא תנסה לשבור את השיא, בעזרתה של גבריאלה שלי מגרמניה שזמנה הוא — 54.98 שנ'.

בקפיצה לרוחק לנשים תתמודד סיגל גונן מאס"א ת"א עם ההולנדית מיקי ואן־דר־קרוס, שהשיגה הוא 6.32 מטר. דליה נבות מהפועל העמקים „תנסה ללכת" על המינימום ב־100 משוכות לאליפות העולם ברומא — (13.70). בינתיים הבטיחו השתתפותן באליפות העולם סיגל גונן וזהבה שמואלי.

מחר ייערכו התחרויות: גברים (לפי הסדר): גובה, משולשת, כדור־ברזל, 110 משוכות, הטלת כידון, 400 מ', 1500 מ' ו־100 מ'. נשים: כידון, 100 משוכות, כדור־ברזל, 400מ', רוחק, 1500 מ' ו־100 מ'.

רוץ' צימצם

המועמד מספר 1 לזכייה בטור־דה־פראנס, האירי סטיבן רוץ', צימצם אתמול את הפער בינו לבין הספרדי פדרו דלגאדו ל־21 שניות, בתום הקטע ה־22, בו ניצח הספרדי אדוארדו צ'וזאס, מלהד סלאניה למוריזין, מרחק של 186 ק"מ.

הקרב על הבכורה יתנהל מחר בדיז'ון, בקטע הלפני־אחרון, שיהיה נגד השעון. האירי רוץ' חזק במיאורצים יותר מאשר דלגאדו, המומחה בהרים. אתמול היה הקטע האחרון בהרי האלפים.

נצחון והפסד לטניסאי הנוער

נבחרת הנוער של ישראל בטניס זכתה באיטליה בנצחון ובהפסד בתחרויות גביע־ואלריו (אליפות אירופה לנוער עד גיל 18).

ישראל גברה על מונאקו — 1:2.
צ'כוסלובקיה גברה על ישראל — 1:2.

מיקי ברקוביץ קיבל הצעה קוסמת מהפועל חיפה

נפגש יחד עם מוטי ארואסטי, עם הפטרון החדש מחיפה ● „עד יום שני אדע היכן אני עומד"

● כדורסל

האם יופיע מיקי ברקוביץ בעונה הבאה במדי הפועל חיפה? אתמול נפגשו שני כדורסלני מכבי ת"א. מיקי ברקוביץ ומוטי ארואסטי, עם הפטרון החדש של הפועל חיפה, יעקב שלזינגר. בפגישה, כך נודע, הוצע למיקי סכום של 100־120 אלף דולאר עבור הופעתו בקבוצה החיפנית.

נודע כי מיקי כרך את הופעתו בהפועל חיפה בצירופו של מוטי ארואסטי, אולם התברר כי לרכז חוזה עם מכבי ת"א.

מיקי ברקוביץ אמר אמש לכתבנו: „נכון, נפגשתי עם אנשי הפועל חיפה. כרגע אני נוטה להישאר במכבי ת"א. עד יום שני אדע היכן אני עומד".

כשנשאל מוטי ארואסטי על הפגישה ציין: „כרגע אני קשור בחוזה עם מכבי ת"א. לגבי מיקי ההערכה שלי שיישאר בקבוצה.

תגובת המאמן רלף קליין למהלך הדרמטי אתמול: „לא יודע שום דבר: הדבר לא תלוי בי".

ניר לוין וג'רבי לרשימת ההעברות

מאת משה רוזנברג

ניר לוין, חלוץ הפועל פ"ת, הוכנס אתמול לרשימת ההעברות, לאחר שהמו"מ בינו לבין אגודתו עלה על שרטון.

הפער הכספי בין שני הצדדים הוא יותר מעשרת אלפים דולאר. הנהלת הפועל פ"ת הציעה לכדורגלן משכורת ופרמיות ב־20 אלף דולאר לערך.

גם שוער הקבוצה, רוני ג'רבי, הוכנס השבוע לרשימת ההעברות

בנט שוחרר: ישחק בבית"ר ת"א

מאת יוסף גלזר

שופטת בית־המשפט המחוזי בחיפה, טובה שטרסברג־כהן, ביטלה אתמול את צו־המניעה שהוצא לבקשת הפועל חיפה ואסר על הכדורסלן קיט בנט להירשם בקבוצה אחרת.

השופטת ציינה בהחלטתה שישוכנעה כי היתה צפויה הפרת ההסכם בין הפועל חיפה ובנט, ולכן צדק בנט בכך שחשב שהפועל חיפה לא תצליח לעמוד בהסכם והתקשר עם קבוצה אחרת.

השופטת חייבה את בנט להחזיר להפועל חיפה את המקדמה בסך 5000 דולאר ואת שווי כרטיס־הטיסה הלוך־ושוב לארה"ב.

בעקבות פסק־דין זה צפויה הצטרפותו של בנט לבית"ר ת"א. נראה כי הפועל חיפה והפועל ירושלים, שהיו גם הן במירוץ יאלצו לוותר.

יועצה המשפטי של הפועל חיפה, עו"ד אריה בן־זאב, התפטר מתפקידו בעקבות אי־שביעות רצונו מתיפקוד חברי העמותה „בפרשת ג'ונתן דלול".

באיירן – ליברפול 2:3

במשחקו־פרידה לציון פרישתו של הכדורגלן הגרמני דיטר האנס ניצחה אתמול אלופת הכדורגל של גרמניה, באיירן מינכן, את ליברפול האנגלית — 2:3, לאחר 0:2 במחצית.

28 אלף צופים חזו במינכן בשתי קבוצות שעדיין לא נכנסו להילוך גבוה.

בריכה עצובה בווינגייט

מאת דוד סיבור

אליפות הגילאים בשחייה, שנפתחה אתמול במכון־וינגייט, היא אחת החלשות שזכורות לי. דלות במספר המשתתפים ותוצאות בינוניות ומטה איפיינו את תחרויות היום הראשון.

רק במישחים מעטים התנהלו מאבקים מסקרנים. ראוייה לציון תוצאתו של יואב ברוק מהפועל בני־שמעון ב־200 חופשי, בנים (15) — 2:00.46 דק'.

התוצאות.

● 200 חופשי: גילאי 18, בנים — ערן הירש (מכ. חיפה) 2:02.33; בנות — שרון אקסלרוד 1:15.20; גילאי 16, בנים — אפרים נגלי (הפ. גליל־עליון) 2:06.97; בנות — אידיס קומן (מכ. נהריה) 2:15.70. גילאי 15, בנים — יואב ברוק (הפ. בני־שמעון) 2:00.46; בנות — אילת שלזינגר (מכ. נהריה) 2:15.21.

● 100 גבו: גילאי 18, בנים — איתי מרמרי (מכ. ירושלים) 1:05.39; בנות — עינת גבאי (מכ. חיפה) 2:16.49. גילאי 16, בנים — חיים רוניק (הפ. נתניה) 1:04.84; בנות — ענת אסף (הפ. עמה"י) 1:16.15; גילאי 15, — בנים — אליאב טל (הפ. נתניה) 1:05.23; בנות — דורית משלר (הפ. ימק"א) 1:13.7.

● 200 חזה: גילאי 18, בנים — אילון כהן (מכ. ירושלים) 2:43.51; בנות — אירית אפרתי (מכ. ת"א) 2:51.03; גילאי 16, בנים — גלעד חן (הפ. גלבוע) 2:34.92; בנות — ענת אסף 2:57.44; גילאי 15, בנים — ערן דורון (וייסגל) 2:40.74; בנות — נעמה מישר (הפ. עמה"י) 2:50.38.

● 100 פרפר: גילאי 18, בנים — ערן גרומי (מכ. ירושלים) 58.85; בנות — צאלה פרייברג (הפועלי־ימק"א) 1:23.48; גילאי 16, בנים — גלעד חן 1:01.80; בנות — אידיס קומן 1:08.14; גילאי 15, בנים — אליאב טל 1:02.88; בנות — נעמה מישר 1:08.23.

● משחה־שליחים 4×200 חופשי: בנים — מכבי ירושלים 8:30.77; בנות — הפועל בית־ברל 9:29.53.

24.7.87

יוון אינה מכחישה הידיעה על ההסכם עם אבו־נידאל

רק כועסת על ההדלפה...

מאת ז'אן כהן.
כתב „על המשמר" ביוון

אתונה. — לפי ידיעה של סוכנות אי.פי. מאתונה נסגרה לפני שלושה חודשים חברת יבוא ויצוא ערבית. בשם אל־נור, אשר שימשה כמסווה לפעולות אירגונו של אבו נידאל ביוון. לפי הידיעה של אי.פי. המצטטת מקורות דיפלו־מאטיים ערביים ששמם לא נוקב, וכן בעלי עסקים ערביים הפועלים באתונה, העבירה אל־נור כספים והעניקה תמיכה לוגיסטית וחיפוי לאנשי אבו־נידאל הפועלים באירופה.

משרדי החברה שכנו באחד הרחובות הראשיים של אתונה (רח' סולונוס 52) והיא היתה פעילה כמה שנים. הידיעה אינה מפרטת אם המשרדים הועברו למקום אחר. כן מסרה אי.פי. מכוויית, שלפי מקורות דיפלומאטיים ערביים שם, עשה אבו נידאל הסכם חשאי עם ראש־הממשלה הסוציאליסטי היווני אנדריאה פאפאנדריאו, אשר לפיו התחייב אבו נידאל להימנע מביצוע מעשי טרור ביוון ותמורת זאת יורשו אנשי אבו נידאל להמשיך בהפעלת משרדיהם באתונה ולהיכנס ליוון ולצאת ממנה ככל שירצו.

עוד נאמר בידיעה. שאבו נידאל אף תבע כי ישוחררו שלושת הפלשתינים המוחזקים בבתי־כלא יווניים. אחד הפלשתינים הללו הינו אל זומאר אוסאמה, אשר נעצר בנובמבר 1982 בשעה שניסה להבריח ליוון 60 ק"ג חומרי נפץ. על כך נידון ל־20 שנות מאסר.

כאשר היה שרוי במאסר, דרשו השלטונות האיטלקיים מיוון את הסגרתו כחשוד בקשר לפיצוץ בבית הכנסת, באוקטובר 1982. מאז האשימה אותו ממשלת יוון — רק כדי למנוע את הסגרתו לאיטלקים (וחרף החלטת בית־המשפט העליון שיש להסגירו) — ואף הרשיעה אותו בעבירות שונות רק כדי להשאירו ביוון. משפטו האחרון נערך ב־24 במארס השנה, כאשר נמצא אשם בהחזקה בלתי־חוקית של נשק בהיותו בכלא, בהתנגדות לסוהר ובנסיון בריחה, ונידון למאסר של שנתיים.

דובר ממשלת יוון, בתגובה על הידיעה של אי.פי. תיאר אותה כ„הדלפה מכוונת" של מידע הכלול במיסמך בן שלושה עמודים שנמסר על־ידי שגריר ארה"ב באתונה, רוברט קילי, לשר־החוץ היווני קארולוס פאפוליאס בפגישה בין השניים שהתקיימה ב־23 ביוני. יש לזכור, כי בפגישה זאת האשימה ארה"ב את יוון בשיתוף פעולה עם ארגוני טרור ערביים. האשמה שחרף העובדה, כי הוכחשה על־ידי שלטונות יוון כ„מגוחכת, בלתי־מבוססת וחשודה", גרמה למתח ביחסים בין ארה"ב ובין יוון.

דובר הממשלה, בהגיבו על ההדלפה, דיבר על נסיון „להפיץ ידיעות בדבר קשרים בין אתונה ובין אבו נידאל, כביכול, ואמר כי בלתי נסבל הדבר שמידע מסוג זה יוכלל בצינורות פרטיים. „חילופי דברים כאלה — אמר דובר ממשלת יוון — מן הדין שיתנהלו בשיחות פרטיות בין ממשלות".

לפי המיסמך בן שלושה עמודים שקילי מסרו לפאפוליאס, הושג ההסכם הראשון בין אבו נידאל ובין ממשלת יוון בשנת 1984.

בנקוק. — תאים עוטי מסכות מוות מפגינים נגד תיירות הסקס בתאילנד, שלטענתם מפיצה את האיידס בארצם (צילום: אי.פי.)

התרופה „א.ז.ט" מצמצמת מימדי התמותה מאיידס

בוסטון. — שיעור התמותה בקרב חולי איידס, המקבלים תרופה ששמה „א.ז.ט־" (אזידותימידין), קטן פי 6 מאשר בקרב החולים שאינם מקבלים תרופה זו — עובדה זו עולה ממחקר בנושא הנמשך מזה 9 חודשים.

המחקר מתנהל מאז פברואר 1986 ע"י ד"ר מרגרט פישל מאוניברסיטת מיאמי, על יסוד תוצאות המתקבלות מ־12 מרכזים רפואיים. הוא פורסם היום ב„ניו אינגלנד ג'ורנל אוף מדיסין".

לפי נתונים אלה, מבין 145 חולים שטופלו ב„א.ז.ט" מתו 6 אחוז כתום 9 חודשים, לעומת 37 אחוז מבין 137 חולים שלא טופלו בדרך זו.

יצויין כי תרופה זו, שהותרה לשימוש בחודש מרס, אינה מרפאת את חולי האיידס, אך בולמת את מימדי הזיהומים מהם סובלים החולים.

ההנהגה הראשית
הסתדרות השומר הצעיר

הסעות להכנת מדריכים — סמינר צופי נודר (בית ר'):

למדריכים חזקו

לסניכם ההסעות להכנה שתתקיים ביום א' ה־26.7 אנא, דייקו — האוטובוסים יצאו בזמן!
אוטובוס 1 מת"א: 08:00 — בריכת גלית ליד איצטדיון יד אליהו. אוסף בנתניה צפון, אולגה ואלייקים.
אוטובוס 2 מחיפה: 09:00 — אולמי רון בקריית אליעזר (מול אגד). אוסף בצ'ק פוסט, צומת יגור ומשם לבירעם.

חזק ואמץ
מח' צופיות
ההנהגה הראשית

סמינר הדרכה * השומר הצעיר
סמינר מדריכים ממשיכים מתחיל ביום ראשון 26/7, נפגשים בשעה 10:30 בבנייני האומה. המאחרים מגיעים בכוחות עצמם למקום הסמינר — כי"ס גבעת גונן (קו 18 מת. מרכזית). חניכים מהקן העירוני שלא שלמו חייבים להביא את הכסף לפתיחת הסמינר.
סיום הסמינר — באגר ירושלים, יום ד' 29/7 בשעה 17:00.

מח' חינוך
צוות הסמינר

„אל קבאס": אירנים ניסו לרצוח את הקריקטוריסט הפלשתיני בלונדון

תוניס.— האיחוד הכללי של סופרים ועתונאים פלשתינים האשים אתמול „שירותי מו־דיעין ערביים" באחריות להת־נקשות בחייו של קריקטוריסט פלשתיני, עלי נאג'י עוואת אל אתחאמי. איש זה נפצע קשה ביום ד' אחר הצהריים.

הקריקטוריסט הפלשתיני, הידוע כ„נאג'י אל עלי", נפגע בפניו ע"י ירייה לפני בניין היומון הכוויתי „אל־קבאס". לדברי חבר מערכת עתון זה, המתנקש היה בעל חזות מזרח תיכונית ואילו עדי ראיה אחרים מדברים על אדם מגונג שחור.

דובר של העתון „אל קבאס" בלונדון הביע את הדעה כי הקריקטוריסט הותקף, מפני שגילה יחס ביקורתי כלפי המנהיג האיראני איית'ולה חומייני.

(ע"צ, עדר)

האיידס מפיל אלפים באפריקה

מאת ג'ונתן רייט, כתב רויטר

ניירובי. — נראה שרק תרופת פלא תוכל להציל את חייהם של אלפים ואולי אף של רבבות אפריקנים, שניגזר עליהם למות מדי שנה בעתיד הנראה לעין כתוצאה ממחלת האיידס.

יבשת אפריקה, שלפי גירסה אחת היא מקור המחלה הקטלנית, כוללת ריכוזי אוכלוסיה שבהם שיעור החשיפה לנגיף שגורם לאיידס הוא מן הגבוהים ביותר בעולם כולו.

למשל נערים במדינה המרכז־אפריקנית רואנדה, גילו בדיקות דם שנעשו באקראי ש־17.8 אחוז מכלל התושבים — יותר מאדם מבין שישה — נגועים בנוגדנים, המאפיינים את נוכחות הנגיף.

בין השאר נודע, כי בית החולים „מולאגו" בבירת אוגנדה קאמפאלה נאלץ לדחות כ־14 אחוז מהדם שניתרם. הרופאים בבית חולים זה מציינים, כי מדי 6 חודשים מוכפל מספר חולי האיידס המגיעים למוסד.

בקינשאסה, בירת זאיר, כ־7 אחוז מכלל האוכלוסיה — 175,000 אנשים — נגועים בנגיף האיידס, זאת גילה שר הבריאות של זאיר.

בדו"ח שפורסם ע"י ארגון הבריאות העולמי בתחילת שנה זו נאמר, כי לפי אומדנים, ישנם ביבשת אפריקה כמיליון אנשים הנושאים את נגיף האיידס.

יצויין, שפרט לארה"ב, האיטי וכמה איים קטנים בים הקאריבי, מקומות שנפגעו בצורה הקשה ביותר ע"י המחלה, רק בקונגו, רואנדה, הרפובליקה המרכז אפריקנית אוגנדה וטנזיה נמסר על למעלה מ־100 מיקרים למיליון תושבים.

רופאים באפריקה המזרחית מציינים, שלאור מצב השירותים הרפואיים במדינות אפריקניות אלה ובמדינות השכנות ביבשת, יש להניח שהמספרים האמיתיים הם מדאיגים יותר.

מחקרים שנערכו לאחרונה בקאמפאלה ובקרב הפיגמאים במרכז אפריקה מטילים ספק באשר למהימנות התיאוריה על מקור אפריקני של איידס. מחקרים אלה גילו, שהנגיף לא קיים למעשה בקרב אנשים זקנים יותר ובקרב אנשים המתגוררים בקהילות כפריות מבודדות.

משרד החוץ האמריקני פירסם הודעה, שבה נאמר כי בריה"מ ממשיכה „במסע הדיסאינפורמציה שלה" בנושא האיידס וממשיכה לטעון כי הנגיף נוצר ע"י הפנטגון כנשק ביולוגי.

על אף העובדה שארה"ב הכחישה גירסה זו מכל וכל, היא עדיין מופיעה בעיתונים סובייטיים ומאז תחילת הקיץ היא פורסמה במכסיקו, בקניה, בסודאן, בפרו, בניגריה ובסנגאל, נאמר בהודעת משרד החוץ.

(עדר, ע"צ)

החופשיות עלו השבוע ב־2.6%

גלגלי הבורסה

מאת אלחנן הורוביץ

השבוע עלו המניות החופ־שיות ב־2.6%, בעוד שמניות ההסדר עלו ב־1.4% בממוצע, אחרי הירידות שהיו אתמול. ה־היצעים במניות החופשיות הסתכמו אתמול ב־4.2 מיליון ש"ח והביקושים לחן ב־1.8 מיליון ש"ח. במניות ההסדר עלו אתמול ההיצעים ל־3 מיליוני ש"ח, בעוד שהביקושים להן ירדו ל־1.2 מיליון ש"ח. ערך השוק של המניות החופשיות ירד אתמול ב־0.67% ושל מניות ההסדר — ב־0.07% בלבד.

איגרות החוב הצמודות למדד עלו אתמול ב־0.09% ומתחילת השנה — ב־14.5%. בצמודות למט"ח היתה יציבות אתמול, אחרי שעלו ב־21.1% מתחילת השנה.

בהתיימות יותר גדולות נסתיימו ההנפקות של איגרות החוב הצמודות למדד, שבנק ישראל הציע אתמול לציבור בערך נקוב כולל של 38 מיליון ש"ח. הזמנות הציבור הסתכמו ב־199 מיליון ש"ח ואיפשרו לבנק ישראל למכור אותן מעל למחירי המינימום: את אג"ח מסוג „שגיא" ב־98% מע"נ (לעומת מחיר המינימום של 94 מע"נ) ומסוג „גליל" ב־92.5% מע"נ (לעומת מחיר המינימום של 88 מע"נ).

5 ימי עבודה בשבוע
לייעול ולפריון
ההסתדרות הכללית של העובדים בא"י • מטה המאבק

זכו בפיס

בסך 180,000.00 ש"ח זכה המספר 474173
הפרס המצטבר בסך 100,000.00 ש"חים עובר לשבוע הבא. מקסימום פרס ראשון בשבוע הבא יהיה 380,000.00 ש"חים (כולל צבירה).

בסך — 12,000.00 ש"ח זכה המספר: 842663.

בסך — 6,000.00 ש"ח זכו המספרים: 435309 831428

בסך — 300.00 ש"ח זכו המספרים: 013678; 016616; 029768; 034558; 051180; 078027; 113758; 116314; 139530; 158651; 284263; 298713; 321023; 388838; 413854; 428083; 432456; 464304; 542781; 569953; 585546; 628930; 634046; 658561; 689507; 700980; 705503; 754015; 837861; 855273; 862621; 887165.

בסך — 150.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־ 2486, 4704.

בסך — 25.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־237, 599.

בסך 16.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־430, 870, 924.

כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה 3 או 6 או 8 זכו בסך של — 2.50 ש"ח.

בסך — 5.00 ש"ח זכו המספרים התלת־ספרתיים: 020; 048; 163; 190; 243; 294; 348; 368; 436; 456; 539; 548; 549; 561; 615; 627; 714; 736; 759; 833; 835; 928; 956; 957; 977; 966.

בסך — 2.50 ש"ח זכו המספרים הדו־ספרתיים: 00; 07; 12; 13; 19; 21; 28; 33; 35; 42; 44; 45; 51; 56; 64; 65; 70; 78; 79; 82; 84; 86; 93; 95; 99.

שערי מטבע־חוץ בנק הפועלים — 23.7.87

	היחידה	בנקנוטים: קניה	בנקנוטים: מכירה	העברות והמחאות: קניה	העברות והמחאות: מכירה	שערים יציגים
סל מטבעות		—	—	1.6662	1.6870	1.6764
דולר אמריקני	1	1.57	1.64	1.6040	1.6240	1.6146
מרק גרמני	1	0.85	0.89	0.8654	0.8762	0.8701
לירה סטרלינג	1	2.53	2.65	2.5738	2.6059	2.5867
פרנק צרפתי	1	0.25	0.27	0.2594	0.2626	0.2614
ין יפאני	100	1.04	1.09	1.0629	1.0762	1.0682
גילדן הולנדי	1	0.75	0.79	0.7667	0.7763	0.7730
פרנק שווייצרי	1	1.02	1.07	1.0426	1.0556	1.0490
כתר שבדי	1	0.24	0.26	0.2484	0.2514	0.2500
כתר נורווגי	1	0.23	0.24	0.2366	0.2396	0.2383
כתר דני	1	0.22	0.23	0.2281	0.2310	0.2294
מרק פיני	1	0.35	0.37	0.3568	0.3613	0.3592
דולר קנדי	1	1.19	1.25	1.2139	1.2291	1.2216
דולר אוסטרלי	1	1.10	1.18	1.1368	1.1510	1.1443
ראנד דר' אפריקני	1	0.47	0.79	0.7767	0.7864	0.7815
פרנק בלגי	10	0.41	0.43	0.4176	0.4228	0.4198
שילינג אוסטרי	10	1.21	1.27	1.2310	1.2464	1.2377
לירה איטלקית	1,000	1.17	1.25	1.1965	1.2115	1.2028

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
קופת חולים

המועצה הארצית של קופת־חולים

ישיבת המועצה הארצית של קופת־חולים

תתקיים ביום ראשון, כ"ט תמוז תשמ"ז, 26.7.87, בשעה 16.30, באולם חשיבות בבית ההנהלה המרכזית של קופת־חולים, רח' ארלוזורוב 101, תל־אביב.

סדר־היום:
1. תיקונים בתקנון קופ"ח בסעיפים 47, 63, 137, 138.
2. המשך וסיכום הדיון בנושא: שירותי קופ"ח באזורי הפיתוח.
3. שונות.

א. מויאל,
יו"ר המועצה הארצית

המשטרה שוקלת החזרתו לשירות של מפקד משטרת נהריה לשעבר

משטרת ישראל בודקת את אפשרות החזרתו לשירות של מי שהיה מפקד משטרת נהריה, רב־פקד אלי בן יעקב. שהושעה מהשירות בעקבות 16 אישומים שהוגשו נגדו לבית המשפט המחוזי בחיפה. בן יעקב זוכה לפני חמישה ימים בבית המשפט העליון מהאישום היחידי בו הורשע, בקשת שוחד מיני.

אתמול אישר מפכ"ל המשטרה, רב ניצב דוד קראוס, קיום מגעים עם בן־יעקב באשר לאפשרות שובו לשירות במשטרה. המפכ"ל אמר לכתבנו, כי ההחלטה הסופית תיפול רק לאחר שהמשטרה תעיין בפסק הדין של בית המשפט העליון.

מקורות יודעי דבר אומרים, כי לבן־יעקב נרמז שלא כדאי לו בשלב זה להתראיין באמצעי התקשורת.

בן יעקב טען בערעורו, שהעדה המרכזית בפרשה מסרה עדות שקר. הערה שהופיעה בבית המשפט פעם נוספת לאחר שבית המשפט העליון המליץ לבית המשפט המחוזי לשמוע את הראיות החדשות שהביא בן יעקב נשברה על דוכן העדים, והודתה שנאלצה למסור עדות שאינה אמת בשלב הראשון של בית המשפט המחוזי בחיפה החזיר את התיק לבית המשפט העליון וכו המלצה לזכות את בן יעקב מהאישום היחידי בו הורשע. לפני כחמישה ימים זוכה גם מאישום זה, שעליו נידון לשלושה חודשי מאסר.

דפוסים חדשים

אלפי גרפיקאים, פרסומאים, מביאים לדפוס ונציגי תעשיית הדפוס בישראל מציגים בימים אלה את מיטב השכלולים הטכנולוגיים בענף הדפוס בכינוס בירושלים. בתמונה: דיילת מציגה את אחת ממכונות השכפול המשוכללות

ההרקולס נחת בשלום

מטוס „הרקולס" של חיל האויר ובו 30 אנשי צוות ונוסעים, נחת אתמול בערב בשלום בנמל בן־גוריון למעלה משלוש שעות לאחר שהטייס הודיע על תקלה במערכת הנחיתה שלו.

עשרות אמבולנסים של מד"א, מכוניות כיבוי וציוד הצלה הוזעקו לנמל בן־גוריון, כאשר הטייס ביקש לנחות בנמל ולבצע נחיתת חירום, לאחר שהרגיש בתקלה במערכת הגלגלים, הוא חג מעל לשדה קרוב ל־3 שעות, כדי לרוקן את מיכליו מדלק, בטרם ניגש לגלישה אל המסלול.

מערכת הנחיתה פעלה כיאות, והמטוס ביצע נחיתה מושלמת.

(עתים)

טלקס

● שבעס בירושלים

עיריית ירושלים החליטה לאסור הקרנת סרטים בליל שבת בבתי הקולנוע בעיר.

בחודש וחצי האחרונים הוקרנו בלילות שבת סרטים בשני בתי קולנוע בעיר. שלשום שלחה העירייה מכתב אזהרה לבתי הקולנוע שהקרינו סרטים ובו נאמר, כי קיים איסור להעלות סרטים והצגות בשבתות, והמשך הפעלת בתי הקולנוע בשבתות. יגרור נקיטת צעדים משפטיים. (עתי"ם)

● תשדירים על איידס

הטלוויזיה החינוכית תשדר החל מתחילת השבוע תשדירי הסברה על מחלת האיידס. קופת החולים הכללית יזמה את השידורים. והם יוקרנו 3 פעמים בשבוע 3.5 דקות כל פעם. (שע"ח)

● דליקה בקרית ביאליק

דליקה ענקית פרצה אתמול בלילה בנגריית הכוכב באזור התעשייה של קרית ביאליק. לא היו נפגעים אך נגרם נזק כבד.

הכבאים הצליחו להשתלט על האש רק סמוך לשעה 5 בבוקר ועד לשעה 8 בבוקר עדיין כובו במקום מוקדי אש שבערו. סיבת הדליקה טרם הובהרה.

יואב אביב

● „יופעלו עמדות המצוקה"

שר התחבורה, חיים קורפו, פנה לשרת הבריאות במברק, כי הפס־קת השירות ע"י מד"א בעמדות המצוקה בכביש חיפה־ת"א עלול לסכן חיי אדם והוא תובע את הערכותה לחידושו. (שע"ח)

● סיורים אוויריים בירושלים

ילדי ירושלים יכולים מהשבוע לערוך סיורים במסוקים בשמי העיר. חברת התעופה „רחף־התעופה" טיסות סדירות במסוקים ובמטוסים קלים בשיתוף עם החברה להגנת הטבע יכולים הצעירים גם לקבל הרצאות על חיי העופות הדורסים. טיסה קצרה עלה כ־20 שקל.

בצלאל עמיקם

● בנק לחלב אם

„בנק לחלב־אם", נפתח בירושלים, ומיועד לספק חלב אם, לתינוקות הרגישים לתחליף חלב, שאימותיהן אינן יכולות להניקם.

„הבנק" נפתח ביוזמתה של קבוצת תושבי חברה מקרב הציבור החרדי. חלב אם נאסף עתה מיולדות, הנמצאות בבית החלמה ליולדות בקרית טלסטון בירושלים, שם מחלימות לאחר הלידה נשים חרדיות. נשים אלה הסכימו לתרום מחלבן למען תינוקות שאימותיהן אינן יכולות להניק.

חלב זה נאסף בתנאים סטריליים בידי צוות רפואי מיומן ועובר תהליכי הקפאה עמידה.

כל משפחה שתזדקק לחלב אם למען ילדה, תוכל לפנות, עם אם לרך הנולד, לקבל מנות חלב בבנק „חלב אם" טרם הותקן טלפון וניתן לפנות באמצעות מכשיר איתור לטלפון: 02-532131 קוד 1295.

(עתי"ם)

„הצילומים לא חדים" אמר השופט, אך הורה לעצור 3 תושבי בית ג'אן

חשודים בהתפרעות בשמורת הר מירון; נעצרו על סמך זיהויים נוספים

מאת יואב אביב,
כתב „על המשמר"

בית משפט השלום בחיפה עצר לשבעה ימים שלושה מתושבי בית ג'אן החשודים שתקפו שוטרים והשחיתו רכוש בעת ההפגנות האלימות לפני כשבועיים בשמורת הר מירון.

השלושה, חמוד סאלם סלמן, עתילה דרויש סלמן, ועזה ראג'ג סאלה הובאו לבית המשפט שם טען נגדם נציג המשטרה רב סמל מתקדם יעקב לנקרי כי זוהו בצילומים מהתפרעות כמי שתקפו שוטרים ופקחים של רשות שמורות הטבע.

לדבריו שלושת החשודים תקפו את השוטרים והפקחים במקלות, גרזנים ואבנים ופצעו אותם. כמו כן טען נציג המשטרה כי השלושה הפכו כלי רכב של המשטרה, הציתו אותם, וגנבו רכוש משטרתי.

החשודים הכחישו את החשדות שיוחסו להם.

השופט קבע, כי הצילומים אינם חדים דיים, אולם החשודים זוהו על־ידי גורמים במשטרה ומחוצה לה כמעורבים בתקרית זו, ולפיכך החליט לעוצרם.

מטען חבלה באשדוד

מטען חומר נפץ נתגלה אתמול סמוך לשעה 6 בבוקר ליד הכניסה לנמל אשדוד. המטען פוצץ מבלי שנגרם נזק.

המטען נתגלה ע"י אחד העובדים.

כמה בני מיעוטים נעצרו ונלקחו לחקירת המשטרה.

נפל מידי אחותו ונהרג

תינוק בן שמונה חודשים, יצחק פוגל, מקרית גת שנשמט מידיה של אחותו בת ה־6, נפל ביום חמישי מקומה שלישית ונהרג. הילדה ניסתה להרגיע את התינוק שבכה במרפסת דירתם, ותוך כדי נענוע הוא נשמט מידיה ונפל לחצר.

(עתים)

יוגש כתב אישום בנהיגה רשלנית נגד המשיט שפגע ברן

מאת שלמה גלזר

חקירת מותו של שוער הנבחרת הלאומית של מכבי חיפה בכדורגל אבי רן בכנרת עומדת לפני סיום.

קצין משטרה המקורב לחקירה מסר, כי בכוונת המשטרה להמליץ לפרקליטות על הגשת כתב־אישום של נהיגה מתוך רשלנות כנגד החשוד. אבי רן הינו מפתח־תקווה.

הוא ציין כי כל הפרסומים שהופיעו אתמול באמצעי התקשורת, לפיהם אין למשטרה ראיות כנגד החשוד במעשה, מוצצות מן האצבע ושוללות כל יסוד.

צוותא
יחתרבות מתקדמת

תיאטרון
„פולה" — א' 26.7, ב' 27.7 ב־20.30
„שטח סגור" — ב' 27.7 ב־21.45
„רכוש נטוש" — ג' 28.7, ד' 29.7, ה' 30.7 ב־20.30
„שבת לטירוף" — ד' 29.7 ב־19.00

בידור
„משינה" — בתוכניתה „הכל עוד אפשרי" הערב 24.7 ב־22.00 ובחצות, מוצ"ש 25.7 ב־21.00

וידאו
„מועדון הוידאו בצוותא" בהנחיית יואב קוטנר: „אלטרנטיבה" — מבחר להקות בריטיות: חסמית'ס, ישו ומריה, סדר חדש, חטיבת השמחה ועוד... — יום ה' 30.7 ב־23.00

★ בצוותא מוצגת תערוכת צילום של גילה בן־דרור

בפלילים

ראש המועצה: העיתונות מאשימה יותר מהמשטרה

שלמה כוחבוט, ראש המועצה המקומית מעלות־תרשיחא, מגיב על הפרסומים שהיו באחרונה באמצעי התקשורת, לפיהם נחקר ע"י מחלק ההונאות של המשטרה כחשוד בקבלת טובות הנאה וניצול מעמדו הציבורי.

כוחבוט אומר, כי פנה למשטרה ביוזמתו האישית וביקש לזמנו לחקירה, על מנת שיוכל לתת הבהרות באשר לפרסומים בעתונות. לדבריו, זומן למשטרה לפני זמן קצר, ומסירת עדותו נעשתה בצורה הולמת ומכובדת והיא התייחסה לנושאים השונים במהותם ופחותי ערך לאין שיעור מאלה שבהם הואשם בעיתונות. „בין תוכן הפרסומים בעיתונות ובדרייו לבין הנושאים עליהם נתבקשתי להשיב, המרחק רב כרחוק מזרח ממערב". אומר כוחבוט בהודעתו.

10 נעצרו בעקבות ריב על מעבר בדרך

10 מתושבי הכפר בעינה שבגליל נעצרו ואחר נפצע ואושפז בעקבות סכסוך שפרץ בין שתי משפחות יריבות בכפר.

לפני יומיים פרץ ריב בין שתי המשפחות על רקע זכות השימוש במעבר דרך הכפר. בני אחת המשפחות מנעו את המעבר מבני המשפחה היריבה.

תוך זמן קצר פרצה במקום קטטה המונית, שבמהלכה נפצע בעיניו אחד הניצים ואושפז בבית החולים בנהריה. מהמשטרה נמסר, כי יתכן וישנם פצועים נוספים, שלא ידוע עליהם.

במשך הלילה עצרה המשטרה 10 חשודים מבני שתי המשפחות היריבות. חקירתם נמשכת.

(עתי"ם)

נאשם בגרימת מוות ע"י הטרדה טלפונית

מאת כתבת „על המשמר"

המשטרה עצרה תושב ראשון־לציון כבן 32, בחשד גרימת מוות, בכך שהטריד טלפונית את הורי גרושתו וגרם בהודעת שווא למות אביה.

לפני כשבועיים התקשר החשוד לאמה של גרושתו והודיע לה שבתה נפצעה קשה בתאונת דרכים, ונכדה נהרג. הסבתא המבוהלת סיפרה על כך לבעלה, הוא קיבל התקף לב, נלקח לבית־החולים ונפטר לאחר שבוע.

שלשום הגישו בני המשפחה תלונה במשטרה. גם חברתו של החשוד נעצרה, והיא שוחררה בבית־המשפט. היא חשודה בשותפות בהטרדות הטלפוניות. שניהם יואשמו בגרימת מוות.

אין זו הפעם הראשונה שהמשפחה מתלוננת על הטרדות טלפוניות מצדם.

כתב אישום באונס נגד האמרגן יהלום

כתב אישום נגד האמרגן משה יהלום, המייחס לו חמישה מקרי אינוס ומקרה אחר של מעשה מגונה בכפיה. הוגש אתמול לבית המשפט המחוזי בתל אביב. במקביל הוגשה בקשה לעוצרו עד תום ההליכים.

התובעת, עו"ד נאוה שילר, טוענת שבמשך תקופה ארוכה הצליח יהלום, בדרכי עורמה שונות, לפתות נשים לבוא לביתו. הנשים האלה בחרו תחילה שלא להתלונן משום שחששו מהנאשם, שהציג עצמו בפניהן כמי שיש לו קשרים ויוכל להזיק להן. אולם, משהתברר להן, בשלב מאוחר יותר שהוא נעצר באשמת אינוס, הגישו תלונתן למשטרה.

באחד המקרים, נאמר בכתב האישום, אנס צעירה בביתו לאחר שהזמינה לראיון לקבלת עבודה במועדונו. כעבור חודשיים אנס אותה שוב כשהזמינה להצטרף אליו ולעוד זוג חברים לנסיעה לרגל פתיחת מועדונו החדש בחיפה, ובמקום זאת הביאה לביתו.

בפת"ח אמרו: תבוא בקיץ

תושב כפר קאסם מואשם שביקש להתגייס לפת"ח. כתב אישום נגדו הוגש לבית המשפט הצבאי בלוד.

עלי מוחמד עיסא (21) נאשם שבתחילת השנה התייצב במשרדי אש"ף בקהיר וביקש להתגייס לארגון. הוא נדחה שם שלוש פעמים, ולבסוף אמרו לו לשוב בקיץ. בשובו לארץ נעצר.

בכתב האישום נאמר גם, שבשנת 1985, יחד עם קרוב משפחה מאותו כפר, קיבל לידיו רובה „גליל" צה"לי, אותו הטמינו השניים בפרדס המשפחה.

(עתי"ם)

עם מותו ללא עת של
דוד שרף
אח ורע
אבל יוסף כרמין (וינברג)
קיבוץ מגן

עם מונה וחגי וקיבוץ בית זרע
אבלים על מות
דוד שרף
המחנך והידיד
המוסד החינוכי בקעת כינרות
חניכיו ועובדיו

לחברנו אלון צ'רניאק ולמשפחה
תנחומים במות
האם־הסבתא
בנכר
בית נגבה

עם מונה חגי וקיבוץ בית זרע
משתתפים באבלכם הכבד במות
דוד
בית ספר הבשור
בית החינוך המשותף
מעלה הבשור